

**NACIONALNA STRATEGIJA ZAŠTITE
OD NASILJA U OBITELJI,
ZA RAZDOBLJE OD 2008. DO 2010. GODINE**

**NATIONAL STRATEGY OF PROTECTION
AGAINST FAMILY VIOLENCE,
FOR THE PERIOD 2008 - 2010**

Vlada Republike Hrvatske

Ministarstvo obitelji, branitelja
i međugeneracijske solidarnosti

Government of the Republic of Croatia

Ministry of Family, Veterans' Affairs
and Intergenerational Solidarity

Zagreb, 2008.

NACIONALNA STRATEGIJA ZAŠTITE OD NASILJA U OBITELJI, ZA RAZDOBLJE OD 2008. DO 2010. GODINE

NATIONAL STRATEGY OF PROTECTION AGAINST FAMILY VIOLENCE, FOR THE PERIOD 2008 - 2010

Izdavač: / Publisher:

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti,
Republika Hrvatska
Ministry of Family, Veterans' Affairs and Intergenerational Solidarity,
Republic of Croatia
Zagreb, Trg hrvatskih velikana 6

Odgovorna urednica: / Editor in Chief:

Jadranka Kosor, dipl. iur., potpredsjednica Vlade Republike Hrvatske i
ministrica obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti
Jadranka Kosor, LLB, Vice-President of the Government of the Republic
of Croatia and Minister of Family, Veterans' Affairs and Intergenerational
Solidarity

Prijevod: / Translation:

GLOBAL LINK, d.o.o., Zagreb

Jezična obrada, grafičko oblikovanje i tisak:**/ Language-edit, layout and print:**

Intergrafika TTŽ d.o.o., Zagreb

Naklada: / Print run:

10.000

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Nacionalne i sveučilišne
knjižnice u Zagrebu pod brojem 677196

ISBN 978-953-7438-20-3

SADRŽAJ / CONTENTS

	str./page
NACIONALNA STRATEGIJA ZAŠTITE OD NASILJA U OBITELJI, ZA RAZDOBLJE OD 2008. DO 2010. GODINE	5
NATIONAL STRATEGY OF PROTECTION AGAINST FAMILY VIOLENCE, FOR THE PERIOD 2008 - 2010	65

NACIONALNA STRATEGIJA ZAŠTITE OD NASILJA U OBITELJI, ZA RAZDOBLJE OD 2008. DO 2010. GODINE

SADRŽAJ:

1. Uvod	7
2. Područja djelovanja, aktivnosti i plan provođenja aktivnosti	15
I. Edukacija stručnjaka koji rade u području zaštite od nasilja u obitelji	15
II. Psihosocijalni tretman počinitelja nasilja u obitelji	22
III. Analiza i implementacija zakona iz područja zaštite od nasilja u obitelji	26
IV. Skloništa i potpora žrtvi nasilja u obitelji	38
V. Poboljšanje statusa žrtve u postupcima u kojima sudjeluje	48
VI. Senzibilizacija javnosti za problematiku nasilja u obitelji	59
3. Završne odrednice	63

1. Uvod

Ustavna i međunarodna osnova

Ustavom Republike Hrvatske („Narodne novine“, broj 41/01 – pročišćeni tekst), člankom 14. stavkom 1. propisano je: „Svatko u Republici Hrvatskoj ima prava i slobode, neovisno o njegovoj rasi, boji kože, spolu, jeziku, vjeri, političkom ili drugom uvjerenju, nacionalnom ili socijalnom podrijetlu, imovini, rođenju, naobrazbi, društvenom položaju ili drugim osobinama“, a člankom 23., između ostalog da: „Nitko ne smije biti podvrgnut bilo kakvu obliku zlostavljanja ...“. Sukladno navedenim odredbama Ustav i hrvatsko zakonodavstvo osobitu pozornost poklonilo je zaštiti ljudskih prava, suzbijanju svih oblika diskriminacije i sprečavanju zlostavljanja.

Na području ljudskih prava i sloboda, Republika Hrvatska osobitu pozornost poklanja provedbi međunarodnih ugovora, koji, po njihovoj ratifikaciji, temeljem članka 140. Ustava Republike Hrvatske postaju sastavni dio njenog pravnog sustava.

Ratifikacijom *Konvencije o pravima djeteta* Republika Hrvatska preuzela je obvezu sveobuhvatne zaštite prava djece među kojima se, između ostalih, ističe i zaštita djeteta od svakog oblika tjelesnog ili duševnog nasilja ili zlorporaba, zanemarivanja ili zapuštenosti, zlostavljanja ili iskorištavanja, uključujući i spolno zlostavljanje dok o djetetu brine roditelj, zakonski skrbnik ili neka druga odgovorna osoba kojoj je skrb djeteta povjerena. Kao potpisnica Konvencije Republika Hrvatska dužna je poduzeti mjere zaštite koje po potrebi moraju obuhvatiti djelotvorne postupke uvođenja socijalnih programa za pružanje potrebne pomoći djetetu, onima koji o njemu brinu te sve oblike prevencije i utvrđivanja, izvješćivanja, ukazivanja, istraživanja, postupanja i praćenja slučajeva zlostavljanja djeteta.

Nadalje, ratifikacijom Konvencije o ukidanju svih oblika diskriminacije žena i donošenjem *Zakona o potvrđivanju Fakultativnog protokola uz Konvenciju o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena* („Narodne novine“ – *Međunarodni ugovori*, broj 3/01 i 14/03), koji je stupio na snagu 7. lipnja 2001. godine, Republika Hrvatska je, kao članica Ujedinjenih naroda, uz Povelju ujedinjenih naroda, Opću deklaraciju o ljudskim pravima, Međunarodne paktove i druge međunarodne instrumente o ljudskim pravima i zabrani ponovno potvrdila

svoju odlučnost da ženama osigura potpuno i jednako ostvarenje svih ljudskih prava i sloboda.

Fakultativni protokol uz Konvenciju o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena postao je dio hrvatskog pravosudnog sustava čime je omogućeno žrtvi diskriminacije podnošenje pritužbe međunarodnom Odboru za uklanjanje diskriminacije žena, nakon što su iscrpljena domaća pravna sredstva. Protokolom je osnažen nadzorni položaj Odbora stručnjaka za praćenje primjene Konvencije, sa svrhom da države, potpisnice Konvencije, ženama osiguraju potpuno i jednako ostvarenje svih ljudskih prava i temeljnih sloboda, te da poduzmu djelotvorne mjere kako bi spriječile povredu tih prava i sloboda.

Uvažavajući tekst Konvencije, pod diskriminacijom žena podrazumijeva se: *„... svaka razlika, isključenje ili ograničenje učinjeno na osnovi spola kojemu je posljedica ili svrha da ženama ugrozi ili onemogući priznanje, uživanje ili korištenje ljudskih prava i osnovnih sloboda na političkom, gospodarskom, društvenom, kulturnom, građanskom ili drugom području, bez obzira na njihovo bračno stanje, na osnovi jednakosti muškaraca i žena“.*

Ovom definicijom diskriminacije obuhvaćena je izravna ili neposredna, neizravna ili posredna diskriminacija, a odnosi se na sva područja života, što podrazumijeva diskriminaciju na „političkom, gospodarskom, društvenom, kulturnom, građanskom ili drugom području“. Upravo ovakva formulacija članka 1. Konvencije omogućuje progresivno tumačenje diskriminacije i na obitelji, što je i uvaženo člankom 5. *Zakona o ravnopravnosti spolova Republike Hrvatske („Narodne novine“ broj 116/03).*

Nadalje, temeljem članka 2.e) Konvencije, države članice Ujedinjenih naroda dužne su poduzeti odgovarajuće mjere za uklanjanje svih oblika diskriminacije, počinjene od bilo koje pravne ili fizičke osobe, te su odgovorne i za slučaj ako ne poduzmu takve mjere. Države članice Ujedinjenih naroda odgovorne su i za privatne akte, ako propuste poduzeti odgovarajuće korake u pravcu prevencije, istrage, kažnjavanja te, u vezi toga, na odgovarajuću naknadu štete. Odbor Ujedinjenih naroda za uklanjanje diskriminacije žena u svojoj Općoj preporuci br. 19 iz 1992. godine o nasilju nad ženama, pojasnio je da definicija diskriminacije uključuje i nasilje nad ženama, odnosno spolno utemeljeno nasilje, koje je usmjereno protiv žena zato što su ženskog spola,

te neproporcionalno pogađa žene, a uključuje djela ili pokušaje primjene fizičkog, psihičkog ili seksualnog nasilja. Iz navedenog proizlazi obveza države da poduzima mjere za prevenciju nasilja i istraži slučajeve nasilja te kazni počinitelje.

Republika Hrvatska je, sukladno preuzetim obvezama, Odboru Ujedinjenih naroda za ukidanje svih oblika diskriminacije žena, 1994. godine podnijela Inicijalno izvješće o provedbi Konvencije, a u listopadu 2003. godine Drugo i treće periodično izvješće za razdoblje od 1995. do 2003. godine. Povodom toga, Odbor Ujedinjenih naroda na svojoj 673. i 674. sjednici, održanoj 18. siječnja 2005. godine, usvojio je *Zaključne preporuke za Republiku Hrvatsku* koje su uzete u obzir prilikom izrade strategije (CEDAW/C/CRO/2-3), s naglaskom na odlomak 31. i 32., koji se odnose na obiteljsko nasilje i nasilje nad ženama.

U odlomku 31. se navodi: *„Priznavajući napore Države stranke da počne rješavati pitanje nasilja nad ženama Odbor je zabrinut zbog velike učestalosti nasilja u obitelji, ograničenog broja skloništa namijenjenih ženama žrtvama nasilja, te pomanjkanja jasnih postupaka ili protokola za primjenu zakona i osoblja zdravstvene njege koje je odgovorno za slučajeve nasilja u obitelji. Odbor je također zabrinut zbog skupoće zastupanja pred sudovima što može biti preprekom da žene žrtve nasilja traže zaštitu putem pravnog poretka.“*, a u odlomku 32. *Zaključne preporuke: „Odbor potiče državu stranku da pruži visoki prioritet provedbi Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji te da s njim u potpunosti upozna javne djelatnike i društvo općenito, te da žurno dovrši i provede Nacionalnu strategiju za zaštitu od nasilja u obitelji, koja je u pripremi. Odbor poziva Državu stranku da osigura da se nasilje u obitelji progoni i kazni te da ženama olakša pristup pravnoj pomoći. Odbor potiče državu stranku da osigura dovoljno skloništa dostupnih ženama žrtvama nasilja. On također poziva državu stranku da osigura da javni djelatnici, posebno osoblje odgovorno za provođenje zakona, sudstvo, zdravstveni i socijalni radnici budu u potpunosti upoznati s mjerodavnim zakonskim odredbama i da razviju osjećaj za sve oblike nasilja nad ženama te da na njih odgovore na odgovarajući način.“*

Osim u navedenim dokumentima definiciju nasilja nad ženama nalazimo i u *Deklaraciji Ujedinjenih naroda o uklanjanju nasilja nad ženama iz 1993. godine*. Predmetna Deklaracija nasilje nad ženama opisuje kao: „ ... bilo

kakav akt nasilja koje se temelji na rodu i spolu, a koji kao posljedicu ima, ili je vjerojatno da će imati, fizičku, seksualnu ili psihološku štetu ili patnju u žena, uključujući prijetnje takvim radnjama, prisilu ili samovoljno lišavanje slobode, bilo u javnom ili privatnom životu.“

Nadalje, nasilje u obitelji, *Pekinškom platformom za djelovanje*, usvojenoj na Četvrtoj svjetskoj konferenciji o ženama 1995. godine, određeno je kao „...*bilo koji čin rodno temeljenog nasilja koje rezultira, ili bi moglo rezultirati u fizičkoj, seksualnoj ili psihološkoj šteti i patnji žena, uključujući prijetnje takvim činom, prinudom ili samovoljnim lišavanjem slobode, u javnom i privatnom životu“.*

Obveze Republike Hrvatske u ovom području proizlaze i iz *Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda Vijeća Europe* i Protokola br. 1, 4, 6, 7, i 11, 12, 13 i 14 o njenoj provedbi koje je Republika Hrvatska također ratificirala. Za istaknuti je Protokol 12 o nediskriminaciji iz 2003. godine, kojim se propisuje obveza ugradnje odredbi o zabrani diskriminacije u nacionalno zakonodavstvo te o zaštiti toga prava pred Europskim sudom za ljudska prava.

Kao članica Vijeća Europe, Republika Hrvatska u obvezi je uvažavati i *Preporuku Rec (2002)5 Odbora ministara o zaštiti žena od nasilja*, kojom se nasilje nad ženama propisuje kao: „... *bilo koji čin nasilja utemeljen na spolu, koji rezultira ili bi mogao rezultirati psihičkim, seksualnim ili psihološkim ozljedama ili patnjama žene, uključujući prijetnju, prisilu, ili arbitrarno oduzimanje slobode, bilo u javnom ili privatnom životu“.*

Vijeće Europe, u cilju poticanja mjera prevencije i borbe protiv nasilja nad ženama, 2007. i 2008. godinu posvetilo je provedbi *Kampanje za borbu protiv nasilja nad ženama uključujući i nasilje u obitelji*, te je pozvalo sve države članice da se aktivno, na nacionalnoj razini, uključe u provedbu ove aktivnosti. Obiteljsko nasilje je ozbiljna povreda temeljnih ljudskih prava svakog člana obitelji, a osobito žene koja je najčešće izložena ovom riziku, te se u širem smislu može smatrati i povredom cijelog društva uključujući i buduće generacije.

Pokrećući Kampanju, Vijeće Europe navodi da države članice Vijeća Europe imaju obvezu postupati kako bi spriječile ovu vrstu nasilja, zaštititi žrtvu,

dodijeliti joj kompenzaciju te tužiti i kazniti počinitelje. Također ističu da su u obvezi poduzeti mjere kako bi osigurale okruženje u kojem žene ne bi bile izložene nasilju, kao i na poduzimanje mjera zaštite žena izloženih ovoj opasnosti.

Ciljevi Kampanje su: među članicama Vijeća Europe podići svijest da je nasilje nad ženama povreda ljudskih prava te potaknuti građane da mu se suprotstave, poticati države članice da osiguranjem odgovarajućih sredstava pokažu političku volju za postizanje konkretnih rezultata u okončavanju nasilja nad ženama, kroz zakone i nacionalne Akcijske planove, uz puno uvažavanje Preporuke Vijeća Europe Rec(2002)5 o zaštiti žena od nasilja, promicati primjenu učinkovitih mjera za sprječavanje i borbu protiv nasilja nad ženama, kao i redovito nadgledanje postignutog napretka.

Države članice pozvane su da učine značajan pomak za vrijeme Kampanje u pogledu političkih i pravnih mjera podrške i zaštite žrtava, prikupljanja podataka, promicanja prakse koja se pokazala uspješnom u prevenciji nasilja nad ženama, te podizanja svijesti i aktivnog sudjelovanja muškaraca u borbi protiv nasilja nad ženama u obiteljskom okruženju, kako bi oni poticali druge muškarce u suprotstavljanu ovom ozbiljnom problemu.

Slijedom preporuka Vijeća Europe o provođenju Kampanje, Republika Hrvatska, donošenjem *Programa aktivnosti za provedbu Kampanje za borbu protiv obiteljskog nasilja nad ženama*, aktivno se uključila u njezinu provedbu na nacionalnoj razini. Ovaj Program, osim analize postojećeg stanja, ciljeva, strategija, poruka i promidžbenog slogana „Za nasilje nema opravdanja“, sadrži i niz razrađenih aktivnosti za provedbu Kampanje. Sve ovo vezano je uz međunarodne i nacionalne datume o zaštiti ljudskih prava i unaprjeđenje položaja žrtava nasilja u obitelji: 8. ožujka – Međunarodni dan žena, 15. svibnja – Međunarodni dan obitelji, 22. rujna – Nacionalni dan borbe protiv nasilja nad ženama i 25. studenog – Međunarodni dan borbe protiv nasilja nad ženama.

Kampanja je u Republici Hrvatskoj započela na Međunarodni dan borbe protiv nasilja nad ženama – 25. studenoga 2006. godine, njenim javnim predstavljanjem, a završit će na Međunarodni dan žena – 8. ožujka 2008. godine. Program aktivnosti na provedbi Kampanje za borbu protiv obiteljskog nasilja nad ženama objavljen je na web stranici Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, www.mobms.hr.

Osim navedenih datuma, koji se redovito obilježavaju u Republici Hrvatskoj, a tijekom 2007. i 2008. godine obilježavaju se i u okviru spomenute Kampanje, Republika Hrvatska obilježava i 19. studeni – Svjetski dan prevencije zlostavljanja djece te 20. studeni - Međunarodni dan Konvencije o pravima djeteta.

Zakonodavni okvir u Republici Hrvatskoj

Čitav niz propisa Republike Hrvatske osigurava određenu pravnu i institucionalnu zaštitu žrtava i svjedoka kaznenih, odnosno prekršajnih djela vezanih uz nasilje u obitelji.

Sukladno odredbama iz članka 69. *Zakona o policiji* („Narodne novine“ broj 129/00), policija je dužna, dok za to postoje opravdani razlozi, uspostavom primjerenih mjera zaštititi žrtvu i drugu osobu koja je dala, ili može dati podatke važne za kazneni postupak, ili osobu koja je s navedenim osobama u vezi, ako im prijete opasnost od počinitelja ili drugih osoba. Poblizje, na temelju članka 129. Vlada Republike Hrvatske, uredbom, propisuje vrste mjera i postupak zaštite žrtava kaznenih djela te drugih osoba iz članka 69. ovog Zakona.

Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji („Narodne novine“ broj 116/03), kao jednu od mogućnosti zaštite žrtve nasilja u obitelji, propisuje da će radi zaštite i osiguranja osobe izložene nasilju nadležni sud izdati nalog policijskim službenicima da otprate osobu izloženu nasilju u kuću, stan ili drugi stambeni prostor radi uzimanja određenih isprava, odjeće, novca i drugih stvari za ostvarivanje njenoga svakodnevnoga života. Povrh toga sud može počinitelju nasilja u obitelji izreći zaštitne mjere udaljenja iz stana, kuće ili nekog drugog stambenog prostora, zabrane približavanja žrtvi nasilja, zabrane uznemiravanja ili uhođenja osobe izložene nasilju, obvezan psihosocijalni tretman, obvezno liječenje od ovisnosti, oduzimanje predmeta koji je namijenjen ili uporabljen u počinjenju prekršaja, kao samostalne mjere ili mjere uz druge prekršajne sankcije. Temeljem zakona i podzakonskih akata te sadržaja i obveza propisanih Nacionalnom strategijom zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2005. do 2007. godine, Vlada Republike Hrvatske je 2005. godine donijela *Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji*, a 2006. godine, temeljem stupanja na snagu izmjena Obiteljskog zakona, i izmjene i dopune Protokola.

U svrhu djelotvornije provedbe propisanih zaštitnih mjera, a na temelju članka 21. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji i članka 128. Zakona o policiji, ministar unutarnjih poslova donio je i *Pravilnik o načinu provedbe zaštitnih mjera koje su Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji stavljene u nadležnost policije* („Narodne novine“, broj 27/04).

Zakonom o kaznenom postupku („Narodne novine“ broj 110/97, 112/99, 58/02, 62/03 i 115/06) i *Zakonom o sudovima za mladež* („Narodne novine“ broj 111/97) propisan je niz mjera kojima se štiti sigurnost, privatnost osobnog i obiteljskog života svjedoka i žrtava te sekundarne viktimizacije. U tijeku provedbe kaznenog postupka, a u svrhu zaštite žrtve ili svjedoka, moguće je i poduzimanje mjera opreza, mjera pritvora, posebnog načina sudjelovanja i ispitivanja svjedoka u postupku, ograničenja ili isključenja javnosti, udaljenja optuženika iz sudnice te mjera održavanja reda u sudnici. Zakonom o kaznenom postupku, za razliku od *Zakona o prekršajima* („Narodne novine“ broj 88/02, 122/02, 187/03, 105/04, 127/04), puno je sadržajnije propisana svrha i način zaštite svjedoka/oštećenika. Zakonom o prekršajima propisane su mjere opreza, uhićenje i zadržavanje počinitelja prekršaja te, u vrlo ograničenoj mjeri, poseban način sudjelovanja i ispitivanja svjedoka u postupku. Međutim, Zakonom o prekršajima predviđena je mogućnost da se, ukoliko ovaj Zakon ne sadrži odredbe o pojedinim pitanjima iz postupka, na odgovarajući način primijene odredbe Zakona o kaznenom postupku, čime su kompenzirani određeni nedostaci Zakona o prekršajima.

Kaznenim zakonom („Narodne novine“ broj 110/97, 111/03, 105/04, 71/06 i 110/07), kao jedan od oblika zaštite žrtve ili svjedoka, okvalificirana su sljedeća kaznena djela: sprječavanje dokazivanja, povreda tajnosti postupka, otkrivanje identiteta zaštićenog svjedoka, iznuđivanje iskaza, dok je kaznenim djelom teškog ubojstva, kao kvalifikatorna okolnost, predviđeno usmrćenje drugoga radi prikrivanja drugog kaznenog djela.

Zakonom o zaštiti svjedoka („Narodne novine“ broj 163/03) propisane su mjere zaštite svjedoka/žrtava izvan kaznenog postupka, što podrazumijeva tjelesnu i tehničku zaštitu, premještanje, prikrivanje identiteta i vlasništva te promjenu identiteta.

U cilju uklanjanja diskriminacije žena i uspostavljanja stvarne ravnopravnosti spolova provedbom politike jednakih mogućnosti Hrvatski sabor je, 2006.

godine, usvojio *Nacionalnu politiku za promicanje ravnopravnosti spolova 2006. – 2010.* („Narodne novine“ broj 114/06). Poglavlje V. Nacionalne politike pod nazivom „Nasilje nad ženama“ sadrži ciljeve i provedbene mjere za suzbijanje i uklanjanje obiteljskog nasilja provođenjem postojećih strategija i programa te mjere za uklanjanje svih ostalih oblika nasilja nad ženama.

2. Područja djelovanja, aktivnosti i plan provođenja aktivnosti

I. EDUKACIJA STRUČNJAKA KOJI RADE U PODRUČJU ZAŠTITE OD NASILJA U OBITELJI

a) Analiza i ocjena stanja

U Republici Hrvatskoj postoji višegodišnje iskustvo izobrazbe stručnih radnika i javnih službenika, kao i volontera okupljenih oko udruga građana o obiteljskom nasilju. Temeljem raspoloživih podataka, u proteklih devet godina, edukacijskim programima o obiteljskom nasilju bilo je obuhvaćeno oko 2.500 djelatnika nadležnih ministarstava, državnog odvjetništva, javnih ustanova i organizacija civilnog društva koje se bave nekim od aspekata nasilja u obitelji. U najvećem broju polaznici edukacije bili su djelatnici iz sustava obrazovanja (1.021), unutarnjih poslova (603), sudstva i državnog odvjetništva (360), socijalne skrbi (326), zdravstva (100), te djelatnici i volonteri organizacija civilnog društva. Najveći broj polaznika ovih edukativnih programa zabilježen je u Poliklinici za zaštitu djece Grada Zagreba (1.098), a potom slijede Društvo za psihološku pomoć – DPP (638), Ženska soba (157), Centar za edukaciju i istraživanja – CESI (146) i Ženska grupa Karlovac „Korak“ (111). Od 2006. godine u edukaciju se uključila i Grupa za ženska ljudska prava - B.a.B.e., osobito na području Vukovarsko-srijemske županije, ali i drugim dijelovima Republike Hrvatske. Od 2007. godine Pravosudna akademija Ministarstva pravosuđa započela je provedbu edukativnih programa koje je završilo oko 250 sudaca i općinskih državnih odvjetnika. Policijska akademija, u svrhu što djelotvornije provedbe odgovarajućih propisa o nasilju u obitelji, od 2007. godine započela je i izobrazbu policijskih službenika, voditelja smjena operativnog dežurstva u policijskim postajama.

Tijekom proteklih godina, a na temelju izučavanja i stručnih spoznaja u ovom području razvijena su četiri osnovna programa izobrazbe. Jedan od ovih programa usmjeren je na specifičnu ulogu i zadatke djelatnika koji rade u pojedinom sustavu, s ciljem unaprjeđenja njihovih znanja i postupaka prigodom poduzimanja pojedinih radnji, uz naglasak na prevenciju i intervenciju. Drugi program namijenjen je širem krugu korisnika, a radi povećanja osjetljivosti za obiteljsko nasilje, njegovo prepoznavanje, zastupanje i pružanje podrške

žrtvama. U ovim programima težište je stavljeno na prevenciju i zagovaranje. Treću skupinu čine programi koji istodobno nastoje dati specifična znanja i vještine potrebne za pojedinu djelatnost, uključujući i intervencije, ali i unaprijediti djelotvornu suradnju među svim službama u lokalnoj zajednici koje dolaze u doticaj s obiteljskim nasiljem. Ovi su programi međuresorni i umrežavajući. Četvrtu grupu čini program osposobljavanja za provedbu psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja u obitelji.

Provedenim izobrazbama pokriven je samo dio potreba djelatnika u pojedinim sustavima, a neki dijelovi Republike Hrvatske nisu bili obuhvaćeni. Stoga je u narednom razdoblju nužno intenzivirati i bolje pripremiti osposobljavanje djelatnika u sustavu državne uprave za suzbijanje obiteljskog nasilja. Iskustvo pokazuje da trodnevni seminari predstavljaju optimalan format i trajanje.

Budući da sustav obrazovanja ima najveće mogućnosti preventivnog djelovanja i intervencija radi zaštite djece od nasilja, u slijedećem razdoblju u okviru nastavnčkih fakulteta i Agencije za odgoj i obrazovanje, uključujući predškolski odgoj i obrazovanje, osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje, Agencije za znanost i visoko obrazovanje te Agencije za obrazovanje odraslih potrebno je nastaviti osposobljavati prosvjetne djelatnike, osobito stručne suradnike u školama (psihologe, pedagoge, defektologe, socijalne radnike i zdravstvene djelatnike) za prepoznavanje nasilja, primjereno reagiranje i interveniranje. Iskazana je potreba primjene programa obrazovanja na područjima Republike Hrvatske koja dosad nisu bila obuhvaćena, primjerice Varaždinske, Međimurske, Šibensko-kninske, Splitsko-dalmatinske, Osječko-baranjske, Sisačko-moslavačke i Požeško-slavonske županije. Nadalje, u ove programe potrebno je uključiti i djelatnike koji nisu ranije pohađali ovakvu izobrazbu. Sadržaj kojim bi se proširili postojeći programi bili bi usmjereni na senzibilizaciju mladih na prepoznavanje nasilja u vezama djevojaka i mladića i primjereno reagiranje na njega, što bi bio snažan prilog prevenciji obiteljskog nasilja. Može se procijeniti da bi ovom izobrazbom trebalo obuhvatiti oko 1.500 djelatnika u obrazovanju tijekom trogodišnjeg razdoblja.

Potrebno je nastaviti izobrazbu policijskih službenika nižeg i srednjeg menadžmenta kako bi bolje razumjeli dinamiku nasilja u obitelji, učinke vrijednosnih sustava i pristranosti prilikom provedbe intervencija. Premda je u proteklom razdoblju znatan broj ove razine policijskih službenika završio neki

oblik izobrazbe, a uzevši u obzir da u policiji postoji relativno velika fluktuacija unutar sustava, vjerojatno jedan dio policijskih službenika već izobraženih u području obiteljskog nasilja nije na radnim mjestima na kojima je u mogućnosti koristiti sva znanja i vještine koje su stekli. U sljedećem razdoblju trebalo bi pristupiti izobrazbi otprilike 600 djelatnika Ministarstva unutarnjih poslova prema modelu koji se već pokazao uspješnim, a to je trodnevna integrirana međuresorna izobrazba sa sustavima pravosuđa, socijalne skrbi i zdravstva na razini pojedine županije.

Obzirom na velika očekivanja od sustava socijalne skrbi, broj djelatnika koji su pohađali specifičnu izobrazbu u području obiteljskog nasilja posebno ne zadovoljava. To se naročito odnosi na sadržaje razumijevanja dinamike nasilja u obitelji, podrške žrtvama obiteljskog nasilja i učinkovite suradnje s drugim službama u zajednici. Sustav socijalne skrbi se dnevno susreće sa brojnim slučajevima nasilja u obitelji, te su djelatnici često u profesionalno teškoj situaciji bilo u odnosu na žrtve, bilo na počinitelja, te je važno da tijekom izobrazbe imaju priliku raditi na svom profesionalnom stresu i sustavu vrijednosti. Procjenjuje se da bi oko 600 stručnih djelatnika sustava socijalne skrbi trebalo uključiti u izobrazbu.

Ministarstvo pravosuđa, odnosno sudovi (osobito prekršajni i općinski), te općinska i županijska državna odvjetništva imaju nove zadaće u području suzbijanja obiteljskog nasilja za provedbu kojih je potrebna dodatna edukacija. Neke od ovih novina proizlaze iz relativno novih zakonskih odredbi, ali još više iz drugačijeg društvenog odnosa i smanjivanja tolerancije prema obiteljskom nasilju. Stoga bi u specifične programe izobrazbe trebalo uključiti oko 300 djelatnika, odnosno sudaca, državnih odvjetnika i stručnih suradnika.

U sustavu zdravstva primijećena je negativna promjena tijekom posljednjih 8 godina. Nakon privatizacije primarne zdravstvene zaštite drastično je opalo zanimanje liječnika primarne zdravstvene zaštite i njihovih medicinskih sestara za sudjelovanje u izobrazbi o obiteljskom nasilju. Razlozi se nalaze u činjenici da im je odlazak na izobrazbu povezan s dodatnim izdacima jer moraju osigurati plaćenu zamjenu u svojoj ambulanti, a ova vrsta izobrazbe nije atraktivna kao one koje organiziraju farmaceutske tvrtke. Osim toga intervencija liječnika primarne zdravstvene zaštite u slučaju obiteljskog nasilja nosi sa sobom opasnost da ta obitelj promijeni liječnika. No u okviru

specijalizacije iz obiteljske medicine uvedeni su neki sadržaji koji bi trebali senzibilizirati liječnike za problem obiteljskog nasilja. Zbog navedenih razloga teže je procijeniti koliko bi liječnika valjalo uključiti u programe izobrazbe u području obiteljskog nasilja, ali kako bi se postigla kritična masa za promjenu prakse procjenjuje se da je potrebno uključiti njih 500-tinjak.

U narednom razdoblju nužno je provesti stručno usavršavanje i 140 stručnjaka za provedbu psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja u obitelji. Samo na taj način ostvarit će se planirana mreža tretmanskih centara za rad s nasilnicima u svim županijama i većim gradovima do 2010. godine. Izobrazba ovih stručnjaka traje 9 do 12 dana.

Na temelju dosadašnjih iskustava i podataka procjenjuje se da je u sljedeće tri godine potrebno provesti izobrazbu oko 3.640 djelatnika o njima primjerenim sadržajima iz područja obiteljskog nasilja.

Izobrazbu je važno graditi na već postignutim iskustvima. Prepoznate su organizacije koje mogu kvalitetno provoditi izobrazbu. Četiri postojeća oblika programa izobrazbe su se pokazala korisnima i dobro prihvaćenima. No u narednom razdoblju za svaki od njih valjalo bi utvrditi ključne (sržne) elemente koje pojedini tip programa treba obuhvatiti kako bi svi izvoditelji izobrazbe djelovali usklađeno, unoseći pri tome u svoj rad dobrodošle inovacije i specifične naglaske. Stoga je potrebno učiniti analizu programa izobrazbe o kojima već postoji određeno saznanje i iskustvo u provedbi, a zatim utvrditi zajedničke i specifične sadržaje i metodičke pristupe u budućim programima. Programe bi trebalo verificirati kako bi polaznice/i mogli dobiti potvrđnice (certifikate). Time bi se povećala njihova motiviranost za sudjelovanje. U tijelu koje će verificirati programe trebaju biti i predstavnici provoditelja dosadašnjih edukacija. Posebno se uspješnim pokazao model trodnevne multisektorske izobrazbe na razini pojedine županije, te bi ga trebalo primjenjivati i nadalje te uključiti županijske koordinateure za suzbijanje obiteljskog nasilja.

Evidencija izobrazbe u pojedinim sustavima je slaba, posebno nema ocjene o postignuću ciljeva izobrazbe i povećanja kompetencija nakon završenog programa. Posebnu pozornost treba posvetiti evaluaciji postignuća programa izobrazbe, što do sada nije bio slučaj. Kako bi se utvrdila učinkovitost programa i postizanje ciljeva, nužno je ugraditi stručne elemente evaluacije

u čitav projekt osposobljavanja za suzbijanje nasilja. Ujedno, u proračunu za provedbu programa izobrazbe za svaku je godinu potrebno planirati sredstva za provedbu evaluacije njihove učinkovitosti. Slijedom navedenog, i u proračunu svakog državnog tijela nužno je planirati sredstva za stručno usavršavanje djelatnika u području obiteljskog nasilja i evaluaciju programa. Budući da optimalni program izobrazbe traje 3 dana, moguće je procijeniti potrebna sredstva. Iskustvo pokazuje da jedan dan izobrazbe po polazniku iznosi oko 600,00 kn, a tipični trodnevni seminar oko 1.800,00 kn po polazniku, što ne uključuje troškove putovanja i smještaja.

Izvoditelji izobrazbe bili su pretežito stručnjaci/djelatnici zaposleni izvan državnih tijela.

b) Ciljevi

Ciljevi područja *Edukacija stručnjaka koji rade u području zaštite od nasilja u obitelji* u sljedećem vremenskom razdoblju su :

- poboljšati i intenzivirati programe osposobljavanja za suzbijanje obiteljskog nasilja za djelatnike u državnim tijelima,
- unaprijediti stručne kompetencije i odgovornost djelatnika sustava obrazovanja, policije, socijalne skrbi, zdravstva, pravosuđa i organizacija civilnog društva, za prepoznavanje, primjereno interveniranje, međuresornu suradnju i suzbijanje obiteljskog nasilja.

c) Mjere

1. Utvrditi zajedničke i specifične sadržaje i optimalni metodički pristup u poboljšanim programima izobrazbe za djelatnike državnih tijela i javnih ustanova

Nositelji: nadležna državna tijela čiji djelatnici će pohađati programe izobrazbe (Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo pravosuđa, Državno odvjetništvo RH, Visoki prekršajni sud RH) u suradnji s Agencijom za obrazovanje odraslih, organizacije civilnog društva

Aktivnosti:

1. izraditi analizu postojećih programa izobrazbe u području obiteljskog nasilja u pojedinom sustavu
2. izraditi zajedničke osnove za programe izobrazbe u području

suzbijanja obiteljskog nasilja te specifične programske sadržaje i metodičke pristupe za potrebe svakog sustava, uključujući visoko obrazovanje, te njihovu međuresornu suradnju

Rok: 2008. godina

Indikatori provedbe:

1. prikupljeni i analizirani programi, ocijenjena njihova primjerenost i potreba za nadograđivanjem
2. izrađeni zajednički i specifični sadržaji, određena okvirna satnica za njihovu provedbu i preporučeni optimalni metodički pristupi
3. utvrđeni elementi za evaluaciju postignuća pojedinog programa

Potrebna financijska sredstva:

Sredstva u iznosu od 20.000 kuna osigurat će se u Državnom proračunu na pozicijama nadležnih tijela.

2. Provoditi sustavnu izobrazbu djelatnika državnih tijela, javnih ustanova i dijela organizacija civilnog društva o problematici nasilja u obitelji

Nositelji: državna tijela čiji djelatnici će pohađati programe izobrazbe (Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo pravosuđa, Državno odvjetništvo RH, Visoki prekršajni sud RH, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti) u suradnji s Agencijom za obrazovanje odraslih, organizacije civilnog društva

Aktivnosti:

1. utvrditi trogodišnji plan izobrazbe iz područja obiteljskog nasilja te dinamiku ostvarivanja i evidentiranja polaznika izobrazbe
2. u svakom nadležnom državnom tijelu utvrditi izvore financiranja (Državni proračun i prihodi od igara na sreću) u cilju izobrazbe djelatnika državnih tijela, javnih ustanova i članova organizacija civilnog društva
3. provesti izobrazbu djelatnika o njima primjerenim sadržajima iz područja obiteljskog nasilja prema planu u svakom nadležnom državnom tijelu i javnim ustanovama
4. u izobrazbu uključiti članove organizacija civilnog društva radi unaprjeđivanja učinkovitog odgovora lokalne zajednice na nasilje u obitelji
5. razviti sustav kontrole kvalitete i evaluacije postignuća provedbe programa stručnog usavršavanja

Rok: Aktivnosti 1., 2. i 5. – 2008. godina
Aktivnosti 3. i 4. – kontinuirano

Indikatori provedbe:

1. izrađeni i usklađeni planovi izobrazbe u svakom nadležnom državnom tijelu
2. u svakom nadležnom državnom tijelu utvrđen sustav evidentiranja izobrazbe vlastitih djelatnika i djelatnika javnih ustanova
3. osigurana financijska sredstva u Državnom proračunu i Prihodima od igara na sreću za izobrazbu djelatnika državnih tijela, javnih ustanova i organizacija civilnog društva
4. utvrđen sustav evidentiranja izobrazbe članova organizacija civilnog društva
5. broj i kvaliteta provedenih programa stručnog usavršavanja prema planovima svakog državnog tijela
6. izrađen sustav praćenja, kontrole kvalitete i evaluacije provedenih programa izobrazbe s pripadajućim instrumentarijem i postupcima
7. provedena evaluacija postignuća izobrazbe

Potrebna financijska sredstva:

Potrebna financijska sredstva osigurat će se u Državnom proračunu na pozicijama nadležnih tijela.

3. Definiranje stavki u Državnom proračunu radi provođenja aktivnosti unaprjeđenja zaštite od nasilja u obitelji

Nositelji: *Ministarstvo financija, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH, Ured za ljudska prava Vlade RH*

Aktivnosti:

1. uvesti stavku u Državni proračun, u razdjelu svakog državnog tijela nadležnog za problematiku nasilja u obitelji, radi osiguravanja sredstava za provođenje aktivnosti unaprjeđenja zaštite od nasilja u obitelji
2. pratiti utrošak sredstava namijenjenih provedbi aktivnosti unaprjeđenja zaštite od nasilja u obitelji

Rok: Aktivnosti 1 – 2008. godina
Aktivnost 2. – kontinuirano

Indikatori provedbe:

1. u Državnom proračunu, u razdjelu svakog državnog tijela nadležnog za problematiku nasilja u obitelji, uvedena stavka za osiguravanje sredstava za provođenje aktivnosti unaprjeđenja zaštite od nasilja u obitelji
2. redovito praćenje utroška sredstava te osiguran uvid u način i namjenu utroška sredstava namijenjenih provedbi aktivnosti unaprjeđenja zaštite od nasilja u obitelji

Potrebna financijska sredstva:

Potrebna financijska sredstva osigurat će se u Državnom proračunu na pozicijama nadležnih tijela.

II. PSIHOSOCIJALNI TRETMAN POČINITELJA NASILJA U OBITELJI

a) Analiza i ocjena stanja

Iskustva stečena tijekom posljednjih desetak godina u Europskoj Uniji i Sjevernoj Americi pokazuju da je za učinkovito prekidanje nasilja u obitelji, uz zaštitu žrtava i kažnjavanje počinitelja, neophodno osigurati i tretman počinitelja nasilja u obitelji kako bi se obrazac njihova nasilnog ponašanja prekinuo. Uspješnost ovakvih tretmana je između 60 i 80% u odnosu na ukupan broj počinitelja koji završe tretman. Uspješnost se prati kao neevidentiranje ponovljenog obiteljskog nasilja u razdoblju od dvije do pet godina nakon završetka tretmana. Ciljevi tretmana su: zaustavljanje nasilnog ponašanja, uspostavljanje samokontrole počinitelja nad svojim emocijama i ponašanjem, usvajanje nekih socijalnih vještina od strane počinitelja, te promjena uvjerenja o partnerskom (muško-ženskom) odnosu. Procjene pokazuju da je trošak provedbe tretmana oko tri do četiri puta manji od upućivanja počinitelja na izdržavanje zatvorske kazne od 30 dana.

Pravni temelj za provedbu psihosocijalnog tretmana s počiniteljima kaznenih djela nasilja u obitelji u Republici Hrvatskoj nalazi se u odredbi *Kaznenog zakona* (čl. 71.) koja propisuje posebnu obvezu koja se može izreći uz uvjetnu osudu sa zaštitnim nadzorom i u *Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji* (čl. 11, st. 1, d.) budući da sud može počinitelju izreći *zaštitnu mjeru obaveznog psihosocijalnog tretmana*. Formalni okvir provedbe ovog tretmana propisan je *Pravilnikom o načinu i mjestu provođenja psihosocijalnog tretmana*,

(„Narodne novine“ broj 116/03 i 28/06). Doneseni su *Standardi za provedbu psihosocijalnog tretmana* u kojima se propisuju stručni sadržaji kojima je definiran cilj, način rada, trajanje i preduvjeti koje trebaju ispuniti stručne osobe koje ga provode („Narodne novine“ broj 28/06). Raspravljana je projekcija razvoja mreže organizacija za provedbu tretmana počinitelja nasilja, ali nije utvrđena. Ministarstvo pravosuđa uputilo je *Javni poziv za podnošenje zahtjeva za odobrenje za provođenje psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja u obitelji izvan zdravstvenih ustanova* („Narodne novine“ broj 59/07). Ovim se pozivom daje mogućnost provođenja psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja u obitelji izvan zdravstvenih ustanova pravnim i fizičkim osobama koje ispunjavaju propisane uvjete, a koji će provoditi temeljem sklopljenih ugovora s Ministarstvom pravosuđa. Republika Hrvatska se uvođenjem ovog oblika zaštite žrtava nasilja u obitelji svrstala među vodeće države Europe.

U Hrvatskoj je Društvo za psihološku pomoć u suradnji s Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi organiziralo specifičnu izobrazbu za tretman počinitelja nasilja, nakon čega se od 2003. godine u suradnji s Državnim odvjetništvom Republike Hrvatske i Visokim prekršajnim sudom Republike Hrvatske započeo provoditi pilot projekt tretmana počinitelja. Do polovine 2007. godine u Zagrebu i Rijeci u tretman je upućeno oko 170 počinitelja nasilja od kojih je oko 140 završilo tretman. Od ukupnog broja uključenih u tretman 10% su činile osobe ženskog spola. Podaci pokazuju da sada oko 1.500 počinitelja obiteljskog nasilja svake godine služi zatvorske kazne od kojih bi oko 80% ispunilo kriterije za upućivanje u psihosocijalni tretman. Može se očekivati godišnji porast od oko 10 do 15% sudski sankcioniranih počinitelja, te se procjenjuje da je potrebno planirati tretman za oko 1.200 počinitelja godišnje.

Premda su ostvarene značajne organizacijske i stručne pretpostavke za uvođenje sustavnog tretmana počinitelja nasilja, glavne prepreke za daljnje provođenje čine neriješeno financiranje tretmana, nedovoljan broj osposobljenih stručnjaka i nepostojanje utvrđene dinamike razvoja mreže institucija i ovlaštenih fizičkih osoba za provedbu psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja u Republici Hrvatskoj. Na temelju iskustava može se procijeniti da je u narednom trogodišnjem razdoblju potrebno postupno osposobiti oko 140 stručnjaka za provedbu tretmana i uspostaviti 44 centra koje će činiti pravne i fizičke osobe.

b) Ciljevi

Ciljevi područja *Psihosocijalni tretman počinitelja nasilja u obitelji* u sljedećem vremenskom razdoblju su :

- uspostaviti sustav tretmana počinitelja nasilja u obitelji kao dijela cjelovite skrbi za žrtve obiteljskog nasilja i suzbijanja obiteljskog nasilja u Republici Hrvatskoj,
- osigurati sustavnu izobrazbu stručnjaka koji će provoditi psihosocijalni tretman počinitelja nasilja u obitelji.

c) Mjere

1. Utvrditi plan razvoja mreže institucija i ovlaštenih fizičkih osoba za provedbu psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja

Nositelji: Ministarstvo pravosuđa, Povjerenstvo za provođenje psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja u obitelji

Aktivnosti:

1. izvršiti procjenu potrebe za tretmanom, potrebu dinamičkog kapaciteta provedbe tretmana u razdoblju od sljedeće tri godine
2. utvrditi kriterije i dinamiku razvoja mreže institucija i ovlaštenih fizičkih osoba za provedbu psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja
3. imenovati institucije i ovlaštene fizičke osobe za provedbu psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja koji ispunjavaju uvjete za rad i ugovoriti godišnji opseg tretmanskih usluga

Rok: 2008. godina

Indikatori provedbe:

1. procijenjene potrebe za tretmanom i dinamički kapacitet provedbe tretmana
2. utvrđeni kriteriji i dinamika razvoja mreže institucija i ovlaštenih fizičkih osoba za provedbu psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja
3. utvrđen popis planiranih institucija i ovlaštenih fizičkih osoba za provedbu psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja po fazama
4. utvrđen broj stručnjaka potrebnih za provođenje psihosocijalnog tretmana
5. utvrđen broj institucija i ovlaštenih fizičkih osoba za provedbu

psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja koji su sklopili ugovor s Ministarstvom pravosuđa

6. utvrđen broj zaključenih ugovora o pružanju usluga tretmana za 2.500 počinitelja nasilja

Potrebna financijska sredstva:

Za provedbu navedene mjere nisu potrebna dodatna financijska sredstva.

2. Osigurati financijske preduvjete za sustavno provođenje tretmana počinitelja nasilja u obitelji

Nositelji: *Ministarstvo pravosuđa, Povjerenstvo za provođenje psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja u obitelji*

Aktivnosti:

1. provoditi psihosocijalni tretman počinitelja nasilja u obitelji kao dio redovitog sustava u okviru Ministarstva pravosuđa
2. razviti sustav kontrole kvalitete i evaluacije učinkovitosti psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja u obitelji

Rok: 2008. godina

Indikatori:

1. utvrđen broj institucija i ovlaštenih fizičkih osoba za provedbu psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja
2. utvrđen broj polaznika tretmana - počinitelja nasilja u obitelji (do kraja razdoblja 2.500 počinitelja nasilja u obitelji)
3. utvrđen broj provedenih stručnih supervizija psihosocijalnog tretmanskog rada
4. izrađen sustav praćenja učinkovitosti tretmana uz korištenje pripadajućeg instrumentarija i postupaka
5. provedena evaluacija provedbe psihosocijalnog tretmana

Potrebna financijska sredstva:

Potrebna financijska sredstva osigurat će se u Državnom proračunu u okviru redovne djelatnosti nadležnog ministarstva.

3. Osposobiti stručnjake za provedbu psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja u obitelji

Nositelji: *Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, organizacije civilnog društva*

Aktivnosti:

1. utvrditi izvore financijskih sredstava (Državni proračun i Prihodi od igara na sreću) namijenjenih izobrazbi stručnjaka za provedbu psihosocijalnog tretmana
2. redovito provoditi izobrazbu stručnjaka koji će provoditi psihosocijalni tretman počinitelja nasilja u obitelji
3. redovito provoditi superviziju rada stručnjaka koji provode psihosocijalni tretman počinitelja nasilja u obitelji

Rok: Aktivnost 1. – 2008. godina

Aktivnosti 2. i 3. – kontinuirano

Indikatori:

1. osigurana financijska sredstva u Državnom proračunu i Prihodima od igara na sreću namijenjena izobrazbi stručnjaka za provedbu psihosocijalnog tretmana
2. izrađen plan dinamičkog zadovoljavanja potreba za osposobljenim stručnjacima
3. broj i kvaliteta provedenih edukacija stručnjaka za psihosocijalni tretman počinitelja nasilja u obitelji (do kraja razdoblja educirano 140 stručnjaka)
4. broj i kvaliteta provedenih supervizija
5. zadovoljstvo stručnjaka – polaznika edukacija i supervizija

Potrebna financijska sredstva:

Sredstva u iznosu od 840.000,00 kuna osigurat će se u Državnom proračunu u okviru redovne djelatnosti nadležnih ministarstava.

III. ANALIZA I IMPLEMENTACIJA ZAKONA IZ PODRUČJA ZAŠTITE OD NASILJA U OBITELJI

a) Analiza i ocjena stanja

Problematikom nasilja u obitelji u Republici Hrvatskoj bavi se čitav niz zakona i podzakonskih akata i to *Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji* („Narodne novine“ broj 116/03), *Kazneni zakon* („Narodne novine“ broj 110/97, 111/03, 105/04, 71/06, 110/07), *Zakon o kaznenom postupku* („Narodne novine“ broj 110/97, 112/99, 58/02, 62/03, 115/06), *Zakon o sudovima za mladež* („Narodne novine“ broj 111/97), *Zakon o zaštiti svjedoka* („Narodne novine“ broj

163/03), *Zakon o policiji* („Narodne novine“ broj 129/00), *Pravilnik o načinu provedbe zaštitnih mjera koje su Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji stavljene u nadležnost policije* („Narodne novine“ broj 27/04), *Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji* i drugi.

Provedena je analiza zakona kojima se sankcionira nasilje u obitelji te je analizirana usklađenost postojećih propisa s temeljnim međunarodnim dokumentima u ovom području 2005. godine i objavljena je na web stranici Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, www.mobms.hr. Temeljem navedene analize pristupilo se izmjeni zakonodavstva. Izrađen je prijedlog izmjena i dopuna Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji koji još nije usvojen. U izmjenama Kaznenog zakona iz 2006. godine promijenjena je definicija članova obitelji, uvedena je odredba prema kojoj zastara kaznenih djela počinjenih na štetu djeteta i maloljetne osobe ne teče do njihove punoljetnosti te je pooštrena kazna za kazneno djelo nasilničkog ponašanja u obitelji. Nadalje, izrađen je Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji koji sadržava obveze nadležnih državnih tijela (policije, centara za socijalnu skrb, zdravstvenih ustanova, odgojno-obrazovnih ustanova, pravosudnih tijela) i drugih službenika koji sudjeluju u njegovom sprječavanju, otkrivanju i suzbijanju, te oblike, način i sadržaj suradnje.

Slijedom postojećeg stanja ukazuje se na potrebu rada na novim izmjenama postojećih zakona ponajprije u cilju poboljšanja položaja žrtve obiteljskog nasilja i pružanja što efikasnije pomoći počiniteljima nasilja u promjeni njihova ponašanja, te donošenja novih propisa, čije donošenje je jednim djelom nameću i zahtjevi koji proizlaze iz međunarodnih i regionalnih dokumenata.

b) Ciljevi

Ciljevi područja *Analiza i implementacija zakona iz područja zaštite od nasilja u obitelji* u sljedećem vremenskom razdoblju su:

- izraditi analizu zakonodavstva iz područja zaštite od nasilja u obitelji te istražiti fenomen obiteljskog nasilja,
- uskladiti zakonodavstvo Republike Hrvatske sa zahtjevima koji proizlaze iz međunarodnih i regionalnih dokumenata te dobrom praksom drugih država,

- unaprijediti implementaciju zakona iz područja zaštite od nasilja u obitelji.

c) Mjere

1. Osnovati radnu skupinu za izradu analize zakonodavstva Republike Hrvatske u području zaštite od nasilja u obitelji te izradu prijedloga izmjena i dopuna predmetnog zakonodavstva i provođenja njegove implementacije

Nositelji: Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH, Ured za ljudska prava Vlade RH, Državni zavod za statistiku, organizacije civilnog društva

Aktivnosti:

1. osnovati radnu skupinu za izradu analize zakonodavstva Republike Hrvatske u području zaštite od nasilja u obitelji

Rok: 2008. godina

Indikatori provedbe:

1. osnovana radna skupina za izradu analize zakonodavstva Republike Hrvatske u području zaštite od nasilja u obitelji

Potrebna financijska sredstva:

Za provedbu navedene mjere nisu potrebna dodatna financijska sredstva.

2. Izraditi nadopune analize usklađenosti važećih zakona Republike Hrvatske s temeljnim međunarodnim dokumentima za ukidanje nasilja u obitelji i izraditi komparativnu analizu dobre prakse drugih država te prikupiti statističke podatke

Nositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH, Državni zavod za statistiku, organizacije civilnog društva

Aktivnosti:

1. izraditi nadopune analize usklađenosti važećih zakona Republike Hrvatske s temeljnim međunarodnim dokumentima za ukidanje nasilja u obitelji iz 2005. godine

2. izraditi komparativnu analizu dobre prakse drugih država
3. prikupiti statističke podatke
4. objaviti analizu na web stranicama

Rok: 2008. godina

Indikatori:

1. izrađene nadopune analize usklađenosti važećih zakona Republike Hrvatske s temeljnim međunarodnim dokumentima za ukidanje nasilja u obitelji
2. izrađena komparativna analiza dobre prakse drugih država
3. prikupljeni statistički podaci
4. analiza objavljena na web stranicama

Potrebna financijska sredstva:

Potrebna financijska sredstva osigurat će se u Državnom proračunu na pozicijama nadležnih tijela.

3. Provesti istraživanje stopa prevalencije, uzroka, oblika i recidivizma obiteljskog nasilja radi boljeg razumijevanja fenomena obiteljskog nasilja te razvoja što djelotvornije preventivne politike i mjera kontrole

Nositelji: *Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH, organizacije civilnog društva*

Aktivnosti:

1. provesti istraživanje stopa prevalencije, uzroka, oblika i recidivizma obiteljskog nasilja
2. javno objaviti rezultate istraživanja u cilju razvoja što djelotvornije preventivne politike i mjera kontrole

Rok: 2009. godina

Indikatori:

1. provedeno javno istraživanje stopa prevalencije, uzroka, oblika i recidivizma obiteljskog nasilja
2. javno objavljeni rezultati istraživanja

Potrebna financijska sredstva:

Potrebna financijska sredstva osigurat će se u Državnom proračunu na pozicijama nadležnih tijela.

4. Izraditi prijedlog izmjena postojećeg zakonodavstva kojim se regulira zaštita od nasilja u obitelji temeljem izradene analize usklađenosti važećih zakona Republike Hrvatske s temeljnim međunarodnim dokumentima za ukidanje nasilja u obitelji i provedenog istraživanja stopa prevalencije, uzroka, oblika i recidivizma obiteljskog nasilja

Nositelji: Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ured za ljudska prava Vlade RH, organizacije civilnog društva

Aktivnosti:

1. izraditi prijedlog izmjena postojećih zakona kojima se regulira zaštita od nasilja u obitelji

Rok: 2009. godina

Indikatori:

1. izrađen prijedlog izmjena postojećih zakona kojima se regulira zaštita od nasilja u obitelji

Potrebna financijska sredstva:

Potrebna financijska sredstva osigurat će se u Državnom proračunu na pozicijama nadležnih tijela.

5. Predložiti novi Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji i izraditi provedbene propise uz predmetni Zakon

Nositelji: Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, organizacije civilnog društva

Aktivnosti:

1. izraditi novi Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji
2. provesti javnu raspravu
3. usvojiti Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji
4. izraditi provedbene propise uz Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji

Rok: 2008. godina

Indikatori:

1. izrađen novi Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji
2. provedena javna rasprava
3. usvojen Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji
4. izrađeni provedbeni propisi uz Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji

Potrebna financijska sredstva:

Potrebna financijska sredstva osigurat će se u Državnom proračunu na pozicijama nadležnih tijela.

6. Predložiti izmjene i dopune Kaznenog zakona s ciljem zaštite žrtava nasilja u obitelji

Nositelji: Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH, organizacije civilnog društva

Aktivnosti:

1. izraditi izmjene i dopune Kaznenog zakona s ciljem zaštite žrtava nasilja u obitelji posebno uzimajući u obzir Konvenciju protiv seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja djece te Preporuku Rec (2002)5 Odbora ministara državama članicama o zaštiti žena od nasilja
2. provesti javnu raspravu
3. usvojiti izmjene i dopune Kaznenog zakona

Rok: 2009. godina

Indikatori:

1. izrađene izmjene i dopune Kaznenog zakona
2. provedena javna rasprava
3. usvojene izmjene i dopune Kaznenog zakona

Potrebna financijska sredstva:

Potrebna financijska sredstva osigurat će se u Državnom proračunu na pozicijama nadležnih tijela.

7. Izraditi izmjene i dopune Zakona o kaznenom postupku s ciljem zaštite žrtava nasilja u obitelji

Nositelji: Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH, Ured za ljudska prava Vlade RH, organizacije civilnog društva

Aktivnosti:

1. izraditi izmjene i dopune Zakona o kaznenom postupku s ciljem zaštite žrtava nasilja u obitelji, kao i pojednostavljivanja i dinamiziranja istražnog i sudskog postupka, uključujući

poboljšanje uvjeta u kojima se vodi sudski postupak pri čemu će se posebno uzeti u obzir Konvenciju Vijeća Europe protiv seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja djece, Preporuku Rec (2002)⁵ Odbora ministara državama članicama o zaštiti žena od nasilja te Preporuku Rec (2006)⁸ Odbora ministara državama članicama o pomoći žrtvama kaznenih djela

Rok: 2008. godina

Indikatori:

1. izrađene izmjene i dopune Zakona o kaznenom postupku
2. provedena javna rasprava
3. usvojene izmjene i dopune Zakona o kaznenom postupku

Potrebna financijska sredstva:

Potrebna financijska sredstva osigurat će se u Državnom proračunu na pozicijama nadležnih tijela.

8. Izraditi izmjene i dopune Prekršajnog zakona s ciljem zaštite žrtava nasilja u obitelji

Nositelji: *Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija, organizacije civilnog društva*

Aktivnosti:

1. izraditi prijedlog izmjena i dopuna Prekršajnog zakona
2. provesti javnu raspravu
3. usvojiti izmjene i dopune Prekršajnog zakona

Rok: 2009. godina

Indikatori:

1. izrađen prijedlog izmjena i dopuna Prekršajnog zakona
2. provedena javna rasprava
3. usvojene izmjene i dopune Prekršajnog zakona

Potrebna financijska sredstva:

Potrebna financijska sredstva osigurat će se u Državnom proračunu na pozicijama nadležnih tijela.

9. Izraditi izmjene i dopune Zakona o sudovima za mladež s ciljem zaštite žrtava nasilja u obitelji

Nositelji: *Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija, Ministarstvo obitelji,*

branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH, Ured za ljudska prava Vlade RH, organizacije civilnog društva
Aktivnosti:

1. izraditi izmjene i dopune Zakona o sudovima za mladež s ciljem zaštite žrtava nasilja u obitelji posebno glede ograničenja broja ispitivanja maloljetne žrtve kaznenih djela te mogućnosti da je prilikom svjedočenja prati osoba od njenog povjerenja sukladno Konvenciji Vijeća Europe protiv seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja djece, Preporuci Rec (2002)5 Odbora ministara državama članicama o zaštiti žena od nasilja te Preporuci Rec(2006)8 Odbora ministara državama članicama o pomoći žrtvama kaznenih djela
2. provesti javnu raspravu
3. usvojiti izmjene i dopune Zakona o sudovima za mladež

Rok: 2009. godina

Indikatori:

1. izrađene izmjene i dopune Zakona o sudovima za mladež
2. provedena javna rasprava
3. usvojene izmjene i dopune Zakona o sudovima za mladež

Potrebna financijska sredstva:

Potrebna financijska sredstva osigurat će se u Državnom proračunu na pozicijama nadležnih tijela.

10. Potaknuti izradu prijedloga izmjena Zakona o policiji te Pravilnika o načinu policijskog postupanja

Nositelji: *Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo pravosuđa, organizacije civilnog društva*

Aktivnosti:

1. potaknuti izradu prijedloga izmjena Zakona o policiji radi proširivanja ovlasti policije u cilju zaštite žrtava nasilja
2. provesti javnu raspravu
3. usvojiti izmjene i dopune Zakona o policiji
4. izraditi izmjene Pravilnika o načinu policijskog postupanja
5. donijeti izmjene Pravilnika o načinu policijskog postupanja

Rok: 2009. godina

Indikatori:

1. izrađen prijedlog izmjena Zakona o policiji
2. provedena javna rasprava
3. usvojene izmjene Zakona o policiji
4. izrađene izmjene Pravilnika o načinu policijskog postupanja
5. donesene izmjene Pravilnika o načinu policijskog postupanja

Potrebna financijska sredstva:

Potrebna financijska sredstva osigurat će se u Državnom proračunu na pozicijama nadležnih tijela.

11. Izraditi prijedlog Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći

Nositelji: *Ministarstvo pravosuđa, Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH, Ured za ljudska prava Vlade RH, organizacije civilnog društva*

Aktivnosti:

1. izraditi prijedlog Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći
2. provesti javnu raspravu
3. usvojiti Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći

Rok: 2009. godina

Indikatori:

1. izrađen prijedlog Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći
2. provedena javna rasprava
3. usvojen Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći

Potrebna financijska sredstva:

Potrebna financijska sredstva osigurat će se u Državnom proračunu na pozicijama nadležnih tijela.

12. Izraditi prijedlog Zakona o naknadi štete žrtvama kaznenih djela nasilja sukladno Konvenciji Vijeća Europe o Kompenzaciji žrtava kaznenih djela nasilja

Nositelji: *Ministarstvo pravosuđa, Državno odvjetništvo RH, organizacije civilnog društva*

Aktivnosti:

1. izraditi prijedlog Zakona o naknadi štete žrtvama kaznenih djela nasilja
2. provesti javnu raspravu
3. usvojiti Zakon o naknadi štete žrtvama kaznenih djela nasilja

Rok: 2008. godina

Indikatori:

1. izrađen prijedlog Zakona o naknadi štete žrtvama kaznenih djela nasilja
2. provedena javna rasprava
3. usvojene izmjene Zakona o naknadi štete žrtvama kaznenih djela nasilja

Potrebna financijska sredstva:

Potrebna financijska sredstva osigurat će se u Državnom proračunu na pozicijama nadležnih tijela.

13. Izraditi prijedlog Zakona o mirenju sukladno Preporuci R(98)1 o postupku mirenja u obitelji

Nositelji: *Ministarstvo pravosuđa, Državno odvjetništvo RH, organizacije civilnog društva*

Aktivnosti:

1. izraditi prijedlog Zakona o mirenju
2. provesti javnu raspravu
3. usvojiti Zakon o mirenju

Rok: 2009. godina

Indikatori:

1. izrađen prijedlog Zakona o mirenju
2. provedena javna rasprava
3. usvojen Zakon o mirenju

Potrebna financijska sredstva:

Potrebna financijska sredstva osigurat će se u Državnom proračunu na pozicijama nadležnih tijela.

14. Uspostaviti sustav vođenja statističkih podataka o nasilju u obitelji te razmjene podataka i suradnje policije, zdravstvenih ustanova, ustanova socijalne skrbi, odgojno-obrazovnih ustanova, sudova i Državnog odvjetništva u slučajevima nasilja u obitelji

Nositelji: *Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Povjerenstvo za praćenje i unapređenje rada tijela kaznenog i prekršajnog postupka, te izvršenja sankcija vezanih za zaštitu od nasilja u obitelji, Državno odvjetništvo RH, Državni zavod za statistiku, organizacije civilnog društva*

Aktivnosti:

1. izraditi prijedlog mjera za uspostavu sustava vođenja statističkih podataka o nasilju u obitelji
2. voditi statističke podatke o fenomenu nasilja u obitelji
3. izdavati statistički godišnjak o nasilju u obitelji

Rok: Aktivnost 1. – 2009. godina
Aktivnosti 2. i 3. – kontinuirano

Indikatori:

1. izrađen prijedlog mjera za uspostavu vođenja statističkih podataka o nasilju u obitelji
2. broj i kvaliteta izdanih statističkih godišnjaka o nasilju u obitelji

Potrebna financijska sredstva:

Potrebna financijska sredstva osigurat će se u Državnom proračunu na pozicijama nadležnih tijela.

15. Pratiti provedbu zakona kojima se sankcionira nasilje u obitelji izradom godišnjih izvješća o provedbi tih zakona od strane nadležnih ministarstava, drugih tijela državne uprave i organizacija civilnog društva, uključujući dostavljanje svih raspoloživih statističkih podataka

Nositelji: *Ministarstvo pravosuđa, Povjerenstvo za praćenje i unapređenje rada tijela kaznenog i prekršajnog postupka, te izvršenja sankcija vezanih za zaštitu od nasilja u obitelji, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH, Ured za ljudska prava Vlade RH, Državni zavod za statistiku, organizacije civilnog društva*

Aktivnosti:

1. prikupljati izvješća nadležnih tijela o provedbi zakona kojima se sankcionira nasilje u obitelji
2. izraditi godišnja izvješća o provedbi zakona

Rok: kontinuirano

Indikatori:

1. broj prikupljenih izvješća nadležnih tijela o provedbi zakona kojima se sankcionira nasilje u obitelji
2. kvaliteta izrađenih godišnjih izvješća o provedbi zakona

Potrebna financijska sredstva:

Potrebna financijska sredstva osigurat će se u Državnom proračunu na pozicijama nadležnih tijela.

16. Utemeljiti bazu podataka o počiniteljima kaznenih djela seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja djece sukladno zahtjevu Konvencije Vijeća Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja

Nositelji: Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Povjerenstvo za praćenje i unapređenje rada tijela kaznenog i prekršajnog postupka, te izvršenja sankcija vezanih za zaštitu od nasilja u obitelji, organizacije civilnog društva

Aktivnosti:

1. osnovati radnu skupinu za izradu baze podataka o počiniteljima kaznenih djela seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja djece
2. izraditi i uspostaviti bazu podataka o počiniteljima kaznenih djela seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja djece

Rok: 2009. godina

Indikatori:

1. osnovana radna skupina za izradu baze podataka o počiniteljima kaznenih djela seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja djece
2. izrađena i uspostavljena baza podataka o počiniteljima kaznenih djela seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja djece

Potrebna financijska sredstva:

Potrebna financijska sredstva osigurat će se u Državnom proračunu na pozicijama nadležnih tijela.

17. Izraditi obrazac standardne metodologije izvještavanja o provedbi Protokola o postupanju u slučaju nasilja u obitelji

Nositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo pravosuđa, Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH

Aktivnosti:

1. izraditi obrazac standardne metodologije izvještavanja o provedbi Protokola o postupanju u slučaju nasilja u obitelji
2. objaviti obrazac na web stranicama

Rok: 2008. godina

Indikatori:

1. izrađen obrazac standardne metodologije izvještavanja o provedbi Protokola o postupanju u slučaju nasilja u obitelji
2. obrazac objavljen na web stranicama

Potrebna financijska sredstva:

Za provedbu navedene mjere nisu potrebna dodatna financijska sredstva.

IV. SKLONIŠTA I POTPORA ŽRTVI NASILJA U OBITELJI

b) Analiza i ocjena stanja

Polazeći od načela da nasilje u obitelji predstavlja ozbiljan društveni problem, da je zlostavljač odgovoran za počinjeno djelo, da su, u većem broju slučajeva, počinitelji nasilja osobe muškog spola te uzevši u obzir fenomen „međugeneracijskog prijenosa nasilničkog ponašanja“, odnosno činjenicu da ostajanjem u obitelji nasilnika djeca i sama postaju potencijalni nasilnici, složni smo u nastojanjima za poduzimanjem potrebnih mjera radi zaštite žrtava nasilja i afirmacije njihovih prava.

Primjena Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2005. do 2007. godine, ukazala je na određene pomake u pristupu ovoj problematici, ali i potrebu uključivanja svih struktura društva radi sprječavanja pojave ovakvih oblika ponašanja, odnosno uklanjanja posljedica. Međutim, sve predložene mjere i aktivnosti provedene u navedenom razdoblju nisu rezultirale očekivanim.

Sukladno postojećim propisima, žrtvama nasilja u obitelji osigurava se smještaj u za to predviđenim ustanovama te se na taj način osigurava njihova zaštita, međutim, praksa pokazuje potrebu sigurnosti i na ostalim područjima života. Odlaskom žrtve nasilja u obitelji i njezine djece iz vlastitog doma, smještajem u postojeće oblike smještaja te ostankom počinitelja nasilja u kući/stanu vrlo često nije zadovoljeno pravo svake osobe na nepovredivost vlasništva. U tom smislu, a u cilju zaštite žrtava nasilja u obitelji, zapravo nije omogućeno uspješno provođenje zakonskih propisa koji određuju udaljavanje počinitelja iz obiteljskog doma, sankcioniranje i uključivanje u psihosocijalni i savjetodavni

program radi njegove resocijalizacije i, posljedično, uključivanja u društvenu zajednicu kao korisnog člana. Zauzimanjem pravilnog stava prema počinitelju nasilja, odnosno njegovim uključivanjem u ovakve oblike pomoći ostvaruje se i zaštita žrtava nasilja i to smanjivanjem rizika od ponovnog počinjenja nasilja, te smanjenjem troškova namijenjenih zbrinjavanju žrtava.

Kao prioritetna područja zaštite i osnaživanja žrtava nasilja u obitelji nameću se rješavanje i unaprijeđenje socijalnog statusa žrtava, zapošljavanje žrtava nasilja te osiguranje besplatne pravne pomoći. Socijalnim statusom obuhvaćena je problematika stambenog zbrinjavanja, osiguravanje novčane, odnosno materijalne pomoći, zdravstvene zaštite i zdravstvenog osiguranja te zbrinjavanja djece žrtava obiteljskog nasilja. U tom smislu nameće se potreba sagledavanja postojeće situacije te izrade, donošenja i brže i djelotvornije provedbe postojećih zakonskih i podzakonskih propisa radi utvrđivanja prioriteta u ostvarivanju prava na dodjelu odgovarajućeg stambenog prostora, na korištenje ili kupnju stambenog prostora te sustavno i trajno zadovoljenje osnovnih životnih potreba žrtava nasilja u obitelji tijekom boravka u skloništu i nakon izlaska iz skloništa. Nadalje, navedeno podrazumijeva i potrebu osiguravanja zdravstvene zaštite i prava iz zdravstvenog osiguranja, kao i poticanje djelatnika zdravstvene zaštite na prijavljivanje slučajeva tjelesne ozljede nanesene od člana obitelji, te provođenje programa podrške i pomoći djeci žrtvama nasilja u obitelji.

Područje zapošljavanja obuhvaća potrebu razmatranja mogućnosti povratka na posao te osiguravanja pravne i druge pomoći žrtvi nasilja, ukoliko je prestanak radnog odnosa uzrokovan posljedicama proživljenog nasilja u obitelji, razmatranja mogućnosti davanja prednosti u zapošljavanju nezaposlenim žrtvama nasilja u obitelji, uvođenje subvencija poduzetnicima te pravnim i fizičkim osobama koje zaposle žrtve nasilja, poticanje poduzetništva i samozapošljavanja žrtava nasilja kao i osiguranje djelotvorne pravne pomoći u radnim sporovima i pred tijelima koja odlučuju o radnim pravima žrtava nasilja u obitelji.

Područje pravne pomoći, kao posebno važno područje, podrazumijeva razradu prioriteta osiguravanja besplatne pravne pomoći uzimajući u obzir kriterij žurnosti u rješavanju osnovnih životnih pitanja žrtava nasilja u obitelji koje su, uslijed proživljenog nasilja, obespravljene u životnom, radnom i

roditeljskom statusu. Nadalje, navedeno podrazumijeva i potrebu razmatranja postojećih zakonskih i podzakonskih propisa radi nužnosti ujednačavanja pristupa u ostvarivanju ovih prava.

c) Ciljevi

Ciljevi područja *Skloništa i potpora žrtvi nasilja* u sljedećem vremenskom razdoblju su :

- unaprijediti socijalni status žrtava nasilja putem stambenog zbrinjavanja, osiguravanjem novčane, odnosno, materijalne pomoći, zdravstvene zaštite i zdravstvenog osiguranja te zbrinjavanjem djece žrtava obiteljskog nasilja,
- osigurati zapošljavanje i samozapošljavanje žrtava nasilja u obitelji,
- uvažavati posebne potrebe osoba s invaliditetom – žrtava nasilja u obitelji,
- poticati rad organizacija civilnog društva koje štite žrtve nasilja u obitelji,
- poticati osnivanje tajnih skloništa za žrtve nasilja.

d) Mjere

1. Izraditi prikaz svih zakonskih i podzakonskih propisa vezanih uz stambenu problematiku žrtava nasilja u obitelji

Nositelji: Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka, Središnji državni ured za upravljanje državnom imovinom, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, organizacije civilnog društva

Aktivnosti:

1. izraditi analizu postojećih propisa
2. izraditi i usvojiti prijedlog izmjena i dopuna postojećih propisa
3. izraditi poseban propis radi utvrđivanja prioriteta u ostvarivanju prava žrtava nasilja u obitelji na korištenje kuća/stanova u vlasništvu države i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave uz uvažavanje specifičnih potreba osoba s invaliditetom žrtava nasilja
4. stambeno zbrinjavati žrtve nasilja u obitelji
5. evaluirati učinke provedbe propisa vezanih uz stambeno zbrinjavanje žrtava nasilja u obitelji

Rok: Aktivnosti 1., 2., i 3. – 2008. godina
Aktivnosti 4. i 5. – kontinuirano

Indikatori:

1. izrađena analiza postojećih propisa
2. broj i kvaliteta izrađenih i usvojenih prijedloga izmjena i dopuna postojećih propisa
3. izrađen poseban propis radi utvrđivanja prioriteta u ostvarivanju prava žrtava nasilja u obitelji na korištenje kuća/stanova u vlasništvu države i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave uz uvažavanje specifičnih potreba osoba s invaliditetom žrtava nasilja
4. broj i zadovoljstvo stambeno zbrinutih žrtava nasilja u obitelji
5. izrađena evaluacija provedbe propisa vezanih uz stambeno zbrinjavanje žrtava nasilja u obitelji

Potrebna financijska sredstva:

Potrebna financijska sredstva osigurati će se u Državnom proračunu i proračunu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave na pozicijama nadležnih tijela.

2. Stvoriti pretpostavke za sustavno i trajno rješavanje potreba zbrinjavanja, pravne i institucionalne zaštite žrtava nasilja u obitelji

Nositelji: *Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, organizacije civilnog društva*

Aktivnosti:

1. izraditi prikaz postojećih izdvajanja za potrebe žrtava nasilja u obitelji, koji će uključivati izvore financiranja, nadležna državna tijela, nadležna tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i propise na kojima se izdvajanja temelje
2. izraditi prijedlog/procjenu budućih izdvajanja u cilju zadovoljenja potreba žrtava nasilja u obitelji tijekom njihovog boravka u skloništim i nakon izlaska iz skloništa te žrtava nasilja na korištenju kuća/stanova u vlasništvu države i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave
3. prema potrebi izraditi i usvojiti prijedlog izmjena i dopuna postojećih propisa
4. osigurati provedbu propisa izdvajanjem financijskih sredstava u cilju zadovoljavanja potreba žrtava nasilja u obitelji

Rok: Aktivnosti 1., 2. i 3. – 2008. godina
Aktivnost 4. – kontinuirano

Indikatori:

1. izrađen prikaz postojećih izdvajanja za potrebe žrtava nasilja u obitelji, koji će uključivati izvore financiranja, nadležna državna tijela, nadležna tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i propise na kojima se izdvajanja temelje
2. izrađen prijedlog/procjena budućih izdvajanja u cilju zadovoljenja potreba žrtava nasilja u obitelji tijekom njihovog boravka u skloništima i nakon izlaska iz skloništa te žrtava nasilja na korištenju kuća/stanova u vlasništvu države i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave
3. kvaliteta i broj izrađenih i usvojenih prijedloga izmjena i dopuna postojećih propisa
4. iznos financijskih sredstava izdvojenih radi zadovoljavanja potreba žrtava nasilja u obitelji
5. zadovoljstvo korisnica/ka

Potrebna financijska sredstva:

Potrebna financijska sredstva osigurat će se u Državnom proračunu i proračunu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave na pozicijama nadležnih tijela.

3. Izraditi analizu skloništa za žene i djecu žrtve nasilja u obitelji

Nositelji: organizacije civilnog društva u suradnji s nadležnim tijelima državne uprave i jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave

Aktivnosti:

1. izraditi analizu skloništa za žene i djecu žrtve nasilja u obitelji
2. izraditi i predložiti novi pristup u provođenju i financiranju programa zaštite žena i njihove djece žrtava nasilja u obitelji

Rok: 2008. godina

Indikatori:

1. izrađena analiza skloništa za žene i djecu žrtve nasilja u obitelji
2. izrađen i predložen novi pristup u provođenju i financiranju programa zaštite žena i njihove djece žrtava nasilja u obitelji

Potrebna financijska sredstva:

Potrebna financijska sredstva osigurat će se u Državnom proračunu i proračunu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave na pozicijama nadležnih tijela.

4. Izraditi pregled postojećih odredaba zakonskih i podzakonskih propisa u području zdravstvenog osiguranja i zdravstvene zaštite u odnosu na žrtve nasilja u obitelji

Nositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo pravosuđa

Aktivnosti:

1. izraditi pregled postojećih propisa
2. izraditi prijedlog izmjena i dopuna postojećih propisa s ciljem unaprjeđenja položaja žrtve nasilja - korisnice zdravstvene zaštite i zdravstvenog osiguranja uz uvažavanje specifičnih potreba osoba s invaliditetom žrtava nasilja
3. osigurati žrtvama nasilja u obitelji mogućnost korištenja svih oblika zdravstvene zaštite

Rok: 2008. godina

Indikatori:

1. izrađen pregled postojećih propisa
2. izrađen i usvojen prijedlog izmjena i dopuna postojećih propisa s ciljem unaprjeđenja položaja žrtve nasilja - korisnice zdravstvene zaštite i zdravstvenog osiguranja uz uvažavanje specifičnih potreba osoba s invaliditetom žrtava nasilja
3. broj žrtava nasilja korisnica/ka postojećih oblika zdravstvene zaštite

Potrebna financijska sredstva:

Potrebna financijska sredstva osigurat će se u Državnom proračunu na pozicijama nadležnih ministarstava.

5. Planirati i programirati zapošljavanje žrtava nasilja u obitelji

Nositelji: Hrvatski zavod za zapošljavanje, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva

Aktivnosti:

1. izraditi analizu rezultata Nacionalnog akcijskog plana zapošljavanja za svaku godinu u odnosu na žrtve nasilja u obitelji
2. urediti zakonske i podzakonske propise kojima se regulira prednost pri zapošljavanju žrtava nasilja u obitelji te mogućnost ponovnog zapošljavanja nakon prekida radnog odnosa uslijed proživljenog nasilja u obitelji

3. poticati zapošljavanje žrtava nasilja u obitelji
4. pratiti zapošljavanje žrtava nasilja u obitelji
5. izraditi strategiju osnaživanja poduzetništva žrtava nasilja u obitelji

Rok: Aktivnosti 1. i 2. – 2008. godina
 Aktivnosti 3. i 4. – kontinuirano
 Aktivnost 5. – 2009. godina

Indikatori:

1. izrađena analiza rezultata Nacionalnog akcijskog plana zapošljavanja za svaku godinu u odnosu na žrtve nasilja u obitelji
2. uređeni zakonski i podzakonski propisi kojima se regulira prednost pri zapošljavanju žrtava nasilja u obitelji kao i mogućnost ponovnog zapošljavanja nakon prekida radnog odnosa uslijed proživljenog nasilja u obitelji
3. broj i zadovoljstvo zaposlenih žena žrtava nasilja u obitelji
4. izrađena strategija osnaživanja poduzetništva žena žrtava nasilja u obitelji

Potrebna financijska sredstva:

Potrebna financijska sredstva osigurat će se u Državnom proračunu na pozicijama nadležnih tijela.

6. Poticati poslodavce na zapošljavanje žrtava nasilja u obitelji

Nositelji: Hrvatski zavod za zapošljavanje, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, organizacije civilnog društva

Aktivnosti:

1. informirati poslodavce o mogućnostima i prednostima zapošljavanja žrtava nasilja u obitelji
2. izraditi program uvođenja potpora poduzetnicima, pravnim i fizičkim osobama koje zapošljavaju žrtve nasilja u obitelji

Rok: Aktivnost 1. – kontinuirano
 Aktivnosti 2. – 2008. godina

Indikatori:

1. broj i kvaliteta tiskanih materijala, informativnih televizijskih i radio emisija o mogućnostima i prednostima zapošljavanja žrtava nasilja u obitelji
2. izrađen program uvođenja potpora poduzetnicima, pravnim i fizičkim osobama koje zapošljavaju žrtve nasilja u obitelji

3. broj poslodavaca koji su ostvarili pravo na potporu zapošljavanjem žrtava nasilja u obitelji

Potrebna financijska sredstva:

Potrebna financijska sredstva osigurat će se u Državnom proračunu na pozicijama nadležnih tijela.

7. Planirati i provoditi program doškoloavanja odraslih osoba žrtava nasilja u obitelji

Nositelji: *Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom*

Aktivnosti:

1. izraditi i donijeti program doškoloavanja odraslih osoba – žrtava nasilja u obitelji
2. redovito provoditi program doškoloavanja odraslih osoba – žrtava nasilja u obitelji

Rok: Aktivnost 1. – 2008. godina

Aktivnost 2. – kontinuirano

Indikatori:

1. izrađen i usvojen program doškoloavanja odraslih osoba – žrtava nasilja u obitelji
2. kvaliteta programa doškoloavanja odraslih osoba – žrtava nasilja u obitelji
3. broj i zadovoljstvo polaznika programa doškoloavanja odraslih osoba – žrtava nasilja u obitelji

Potrebna financijska sredstva:

Potrebna financijska sredstva osigurat će se u Državnom proračunu na pozicijama nadležnih tijela.

8. Stvarati uvjete za uključivanje djece žrtava nasilja u obitelji u dječje vrtiće i programe predškolskog, osnovnoškolskog i srednjoškolskog odgoja i obrazovanja

Nositelji: *Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave*

Aktivnosti:

1. omogućiti privremeno uključivanje djece žrtava nasilja u odgojno-obrazovne ustanove uvažavajući i specifične potrebe djece s teškoćama u razvoju – žrtava nasilja u obitelji

2. osigurati financijska sredstva potrebna za uključivanje djece žrtava nasilja u postojeće programe odgoja i obrazovanja na područjima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave
3. uvesti financijske olakšice i oslobađanje od plaćanja troškova boravka djece žrtava nasilja u dječjim vrtićima i uključivanja u programe predškolskog odgoja i obrazovanja
4. osigurati financijska sredstva za provedbu dodatnih programa prema potrebama djece žrtava nasilja u obitelji (psihosocijalna podrška i pomoć, individualni terapijski rad, individualizirani pristup u radu s djecom radi lakšeg usvajanja obrazovnih programa, rad s djecom radi uspostavljanja kvalitetnih odnosa s vršnjacima)

Rok: Aktivnost 1. – 2008. godina
 Aktivnost 3. – 2009. godina
 Aktivnosti 2. i 4. – kontinuirano

Indikatori:

1. omogućeno privremeno uključivanje djece žrtava nasilja u odgojno-obrazovne ustanove uvažavajući i specifične potrebe djece s teškoćama u razvoju – žrtava nasilja u obitelji
2. osigurana financijska sredstva potrebna za uključivanje djece žrtava nasilja u postojeće programe odgoja i obrazovanja na područjima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave
3. uvedene financijske olakšice i oslobađanje od plaćanja troškova boravka djece žrtava nasilja u dječjim vrtićima i uključivanja u programe predškolskog odgoja i obrazovanja
4. osigurana financijska sredstva za provedbu dodatnih programa prema potrebama djece žrtava nasilja u obitelji (psihosocijalna podrška i pomoć, individualni terapijski rad, individualizirani pristup u radu s djecom radi lakšeg usvajanja obrazovnih programa, rad s djecom radi uspostavljanja kvalitetnih odnosa s vršnjacima)
5. broj i zadovoljstvo djece uključene u provedbu dodatnih programa

Potrebna financijska sredstva:

Potrebna financijska sredstva osigurat će se u Državnom proračunu i proračunu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave na pozicijama nadležnih tijela.

9. Osigurati financijsku potporu radu organizacija civilnog društva koje rade na prevenciji i suzbijanju različitih oblika nasilja u obitelji

Nositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH, Ured za ljudska prava Vlade RH, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, organizacije civilnog društva

Aktivnosti:

1. financijski podupirati rad organizacija civilnog društva koje rade na prevenciji i suzbijanju različitih oblika nasilja u obitelji

Rok: kontinuirano

Indikatori:

1. broj organizacija civilnog društva koje rade na prevenciji i suzbijanju različitih oblika nasilja u obitelji koje su ostvarile financijsku potporu provedbi projekata
2. broj i kvaliteta programa/projekata organizacija civilnog društva za koje je ostvarena financijska potpora
3. broj i zadovoljstvo korisnika/ka programa/projekata

Potrebna financijska sredstva:

Potrebna financijska sredstva osigurat će se u Državnom proračunu i proračunu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave na pozicijama nadležnih tijela.

10. Poticati osnivanje savjetovališta za žrtve nasilja u obitelji na područjima na kojima još nisu ustrojena i osigurati financijsku potporu

Nositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH, Ured za ljudska prava Vlade RH, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, organizacije civilnog društva

Aktivnosti:

1. poticati osnivanje i rad savjetovališta za žrtve nasilja u obitelji
2. pružiti financijsku potporu radu savjetovališta za žrtve nasilja u obitelji

Rok: kontinuirano

Indikatori:

1. broj novoosnovanih savjetovališta za žrtve nasilja u obitelji
2. pružena financijska potpora radu savjetovališta za žrtve nasilja u obitelji

Potrebna financijska sredstva:

Potrebna financijska sredstva osigurat će se u Državnom proračunu i proračunu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave na pozicijama nadležnih tijela.

11. Poticati osnivanje tajnih skloništa za žrtve nasilja u obitelji

Nositelji: *Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ured za ljudska prava Vlade RH, Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, organizacije civilnog društva*

Aktivnosti:

1. poticati osnivanje i rad tajnih skloništa za žrtve nasilja u obitelji
2. pružiti financijsku potporu radu tajnih skloništa za žrtve nasilja u obitelji

Rok: kontinuirano

Indikatori:

1. broj novoosnovanih tajnih skloništa za žrtve nasilja u obitelji
2. pružena financijska potpora radu tajnih skloništa za žrtve nasilja u obitelji

Potrebna financijska sredstva:

Potrebna financijska sredstva osigurat će se u Državnom proračunu i proračunu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave na pozicijama nadležnih tijela.

V. POBOLJŠANJE STATUSA ŽRTVE U POSTUPCIMA U KOJIMA SUDJELUJE**a) Analiza i ocjena stanja**

Novi pristup žrtvama i svjedocima utemeljen je 1985. godine *Deklaracijom Ujedinjenih naroda o temeljnim načelima pravde za žrtve kaznenih djela i zlouporabe moći*. Deklaracijom postavljeni standardi zaštite temeljnih prava žrtava služe kao smjernice za reforme nacionalnih kaznenopravnih sustava. Uz spomenutu Deklaraciju Ujedinjenih naroda od međunarodnih dokumenata koji se bave problematikom zaštite žrtava/svjedoka valja posebno istaknuti dokumente Vijeća Europe i to *Europsku Konvenciju o naknadi štete žrtvama kaznenih djela nasilja* (1983.), *Konvenciju o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja* (2006.) te čitav niz preporuka od

kojih je najznačajnija *Preporuka Rec (2006)8 o podršci žrtvama zločina*. Niz presuda Europskog suda za ljudska prava odnosi se na problematiku zaštite prava žrtava/svjedoka u okviru kaznenog postupka, primjerice korištenje anonimnih svjedoka, pravo naknade štete i drugo. Dokumenti Europske unije koji se odnose na zaštitu prava i pružanje podrške žrtvama/svjedocima su *Okvirna odluka o položaju žrtava u kaznenom postupku* (2001.), *Direktiva 2004/80/EC koja se odnosi na naknadu štete žrtvama kaznenih djela* (2004.) te *Europska konvencija o djelovanju protiv trgovine ljudima* (2005.).

U Republici Hrvatskoj postoji čitav niz zakona kojima se osigurava određena zaštita prava žrtava/svjedoka kaznenih odnosno prekršajnih djela pa tako i žrtava nasilja u obitelji. Međutim, u zakonodavnom okviru glede zaštite prava žrtava/svjedoka postoje određeni nedostaci, odnosno, nije regulirana naknada štete od strane države žrtvama kaznenih djela, nema dovoljno mehanizama za smanjenje sekundarne viktimizacije, postoje propusti u reguliranju zaštite sigurnosti svjedoka te njihove privatnosti, pružanje besplatne pravne pomoći je tek djelomično propisano i slično.

Nakon stupanja na snagu *Zakona o zaštiti svjedoka* („Narodne novine“ broj 163/03), od 1. siječnja 2004. godine, Ministarstvo unutarnjih poslova ustanovilo je Jedinicu za zaštitu svjedoka kao posebnu organizacijsku cjelinu u sastavu Ravnateljstva policije. Jedinica je osnovana u svrhu pružanja zaštite i pomoći ugroženim žrtvama/svjedocima i njima bliskim osobama, koje su izložene ozbiljnijoj opasnosti po život, zdravlje, tjelesne nepovredivosti, slobode ili imovine većeg opsega zbog iskazivanja u kaznenim postupcima za određen krug kaznenih djela koja, od izmjena Kaznenog zakona iz 2006. godine, obuhvaćaju i kazneno djelo nasilničkog ponašanja u obitelji (čl. 215a.). Mandat jedinice je vrlo ograničen i svodi se na provođenje i organiziranje programa zaštite, hitnih mjera, te obavljanje svih drugih poslova vezanih uz zaštitu ugroženih osoba. Ova jedinica nema funkciju pružanja psihološkog ili pravnog savjetovanja, davanja informacija i drugih oblika pomoći žrtvama/svjedocima.

Nedavno je, u sklopu projekta koji se vodio u suradnji s Veleposlanstvom Velike Britanije, pokrenuta grupa za pružanje pomoći svjedocima pri sudu u Vukovaru. Niz „ženskih udruga“ pružaju informacije i različite oblike pomoći i savjetovanja ženama žrtvama obiteljskog i seksualnog nasilja.

U Republici Hrvatskoj zapravo ne postoji organizirana i sustavna pomoć žrtvama pa ni žrtvama nasilja u obitelji. Naravno, određene oblike pomoći žrtvama kaznenih djela pružaju zdravstvene i socijalne službe te pojedine organizacije civilnog društva. Potreba za sustavom podrške žrtvama nasilja u obitelji je velika i to ne samo na strani žrtava, već i na strani samih pravosudnih djelatnika koji često uočavaju potrebe koje žrtve/svjedoci imaju, ali se njima jednostavno nemaju vremena baviti ili nemaju dostatno znanje o tome kako žrtvama/svjedocima pomoći. Posebno je važno osigurati informiranje žrtava/svjedoka o njihovim pravima i tijeku kaznenog odnosno prekršajnog postupka, pružanje fizičke zaštite žrtvama te psihološke i emocionalne podrške, osiguranje besplatne pravne pomoći, osiguranje mogućnosti zapošljavanja i dodatne izobrazbe.

Postoji i velika potreba za sustavnim usavršavanjem svih koji dolaze u kontakt sa žrtvama/svjedocima općenito i posebno žrtvama nasilja u obitelji o njihovim pravima te načinima postupanja s njima i oblicima pružanja podrške, naročito psihičke i emocionalne.

b) Ciljevi

Ciljevi područja *Poboljšanje statusa žrtve u postupcima u kojima sudjeluje* u sljedećem vremenskom razdoblju su:

- uskladiti nacionalno zakonodavstvo koje se odnosi na zaštitu prava žrtava sa zahtjevima Europske unije te zahtjevima i preporukama Vijeća Europe,
- prilagoditi kazneni i prekršajni postupak povodom djela nasilja u obitelji žrtvama nasilja u obitelji osiguravanjem poštovanja prava žrtava,
- uspostaviti sustav za pružanje podrške žrtvama/svjedocima nasilja u obitelji,
- promovirati prava žrtava te podršku žrtvama i svjedocima kaznenih i prekršajnih djela nasilja u obitelji.

c) Mjere

1. Provesti, objaviti i raspraviti rezultate istraživanja koji će omogućiti oblikovanje smislene i racionalne politike zaštite prava i pružanja podrške žrtvama/svjedocima nasilja u obitelji

Nositelji: Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH, Ministarstvo obitelji,

branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo pravosuđa, Državno odvjetništvo RH

Aktivnosti:

1. provesti istraživanje o mogućnostima zaštite prava i pružanja podrške žrtvama/svjedocima nasilja u obitelji
2. javno objaviti rezultate istraživanja u cilju oblikovanja smislene i racionalne politike zaštite prava i pružanja podrške žrtvama/svjedocima nasilja u obitelji

Rok: 2009. godina

Indikatori:

1. provedeno istraživanje o mogućnostima zaštite prava i pružanja podrške žrtvama/svjedocima nasilja u obitelji
2. javno objavljeni rezultati istraživanja u cilju oblikovanja smislene i racionalne politike zaštite prava i pružanja podrške žrtvama/svjedocima nasilja u obitelji

Potrebna financijska sredstva:

Potrebna financijska sredstva osigurat će se u Državnom proračunu na pozicijama nadležnih tijela.

2. Odrediti glavnog nositelja kreiranja politike pružanja podrške žrtvama/svjedocima nasilja u obitelji koji bi ujedno i nadgledao provođenje politike zaštite prava žrtava nasilja u obitelji

Nositelji: *Ured za ljudska prava Vlade RH, Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH, organizacije civilnog društva*

Aktivnosti:

1. odrediti glavnog nositelja kreiranja politike pružanja podrške žrtvama/svjedocima nasilja u obitelji
2. propisati djelokrug rada nositelja kreiranja politike pružanja podrške žrtvama/svjedocima nasilja u obitelji

Rok: 2008. godina

Indikatori:

1. određen glavni nositelj kreiranja politike pružanja podrške žrtvama/svjedocima nasilja u obitelji
2. propisan djelokrug rada nositelja kreiranja politike pružanja podrške žrtvama/svjedocima nasilja u obitelji

Potrebna financijska sredstva:

Potrebna financijska sredstva osigurat će se u Državnom proračunu na pozicijama nadležnih tijela.

3. Izraditi analizu međunarodnih dokumenata, dobre prakse drugih država i zakonodavstva Republike Hrvatske koje se bavi zaštitom prava žrtava/svjedoka te pružanjem podrške žrtvama/svjedocima i izraditi prijedloge izmjena odnosno donošenja novih propisa posebno uzimajući u obzir potrebe žrtava nasilja u obitelji

Nositelj: *Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ured za ljudska prava Vlade RH, organizacije civilnog društva*

Aktivnosti:

1. osnovati radnu skupinu za izradu analize međunarodnih dokumenata, dobre prakse drugih država i zakonodavstva Republike Hrvatske koja se bavi zaštitom prava žrtava/svjedoka
2. izraditi analizu međunarodnih dokumenata, dobre prakse drugih država i zakonodavstva Republike Hrvatske koja se bavi zaštitom prava žrtava/svjedoka
3. izraditi prijedlog izmjena postojećih, odnosno donošenja novih propisa posebno uzimajući u obzir potrebe žrtava/svjedoka nasilja u obitelji

Rok: 2008. godina

Indikatori:

1. osnovana radna skupina za izradu analize međunarodnih dokumenata, dobre prakse drugih država i zakonodavstva Republike Hrvatske koja se bavi zaštitom prava žrtava/svjedoka
2. izrađena analiza međunarodnih dokumenata, dobre prakse drugih država i zakonodavstva Republike Hrvatske koja se bavi zaštitom prava žrtava/svjedoka
3. izrađen prijedlog izmjena postojećih, odnosno donošenja novih propisa posebno uzimajući u obzir potrebe žrtava/svjedoka nasilja u obitelji
4. usvojene izmjene postojećih propisa, odnosno usvojeni novi propisi

Potrebna financijska sredstva:

Potrebna financijska sredstva osigurat će se u Državnom proračunu na pozicijama nadležnih tijela.

4. Prilikom izrade izmjena relevantnih zakona u njih ugraditi zaštitu žrtava kaznenih djela općenito i žrtava nasilja u obitelji

Nositelj: *Ministarstvo pravosuđa u suradnji s nadležnim državnim tijelima*
Aktivnosti:

1. prilikom izrade izmjena relevantnih zakona (Kaznenog zakona, Zakona o kaznenom postupku, Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji) u obzir uzeti potrebu zaštite prava žrtava kaznenih djela s naglaskom na žrtve nasilja u obitelji uključujući pravo na informaciju, pravo na pristup sudovima, pravo na naknadu štete, pravo na osiguranje, pravo na zaštitu, pravo na privatnost i slično

Rok: kontinuirano

Indikatori:

1. broj izrađenih izmjena zakona kojom prilikom je u obzir uzeta potreba zaštite prava žrtava kaznenih djela s naglaskom na žrtve nasilja u obitelji uključujući pravo na informaciju, pravo na pristup sudovima, pravo na naknadu štete, pravo na osiguranje, pravo na zaštitu, pravo na privatnost i slično

Potrebna financijska sredstva:

Potrebna financijska sredstva osigurat će se u Državnom proračunu na pozicijama nadležnih tijela.

5. Osigurati da kazneni odnosno prekršajni postupci ne dovode do sekundarne viktimizacije žrtve te da se uz vođenje ovih postupaka pruža pomoć (psihološka, emocionalna, zdravstvena, socijalna i slično) žrtvama nasilja u obitelji

Nositelji: *Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo unutarnjih poslova, Državno odvjetništvo RH, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, organizacije civilnog društva u suradnji s državnim i javnim institucijama*

Aktivnosti:

1. izraditi sustav mjera kojima će se spriječiti sekundarna viktimizacija žrtve prilikom provođenja kaznenog odnosno prekršajnog postupka
2. provoditi mjere radi sprječavanja sekundarne viktimizacije žrtava

3. osigurati pružanje sve potrebne pomoći (psihološke, emocionalne, zdravstvene, socijalne i slično) žrtvama nasilja u obitelji

Rok: Aktivnost 1. – 2009. godina
Aktivnosti 2. i 3. – kontinuirano

Indikatori:

1. izrađen sustav mjera kojima će se spriječiti sekundarna viktimizacija žrtve prilikom provođenja kaznenog odnosno prekršajnog postupka
2. broj provedenih mjera u cilju sprječavanja sekundarne viktimizacije žrtava
3. broj žrtava nasilja koje su dobile potrebne oblike pomoći

Potrebna financijska sredstva:

Potrebna financijska sredstva osigurat će se u Državnom proračunu na pozicijama nadležnih tijela.

6. Izraditi program, odnosno utvrditi mjere koje je potrebno poduzeti kako bi se olakšali negativni učinci nasilja u obitelji i pružila pomoć žrtvama nasilja u obitelji u njihovoj rehabilitaciji u zajednici, kod kuće i na radnom mjestu te odrediti provoditelje tih mjera

Nositelji: *Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH, Ured za ljudska prava Vlade RH, organizacije civilnog društva*

Aktivnosti:

1. osnovati radnu skupinu za izradu programa, odnosno mjera s ciljem olakšavanja negativnih učinaka nasilja u obitelji i pružanja pomoći žrtvama nasilja u obitelji u njihovoj rehabilitaciji
2. izraditi program odnosno utvrditi mjere s ciljem olakšavanja negativnih učinaka nasilja u obitelji i pružanja pomoći žrtvama nasilja u obitelji u njihovoj rehabilitaciji
3. usvojiti program, odnosno sustav mjera
4. provoditi program
5. evaluirati učinke provedbe programa/mjera

Rok: Aktivnosti 1., 2. i 3. – 2010. godina
Aktivnosti 4. i 5. – kontinuirano

Indikatori:

1. osnovana radna skupina za izradu programa, odnosno mjera s ciljem olakšavanja negativnih učinaka nasilja u obitelji i pružanja pomoći žrtvama nasilja u obitelji u njihovoj rehabilitaciji
2. izrađen i usvojen program odnosno utvrđene mjere s ciljem olakšavanja negativnih učinaka nasilja u obitelji i pružanja pomoći žrtvama nasilja u obitelji u njihovoj rehabilitaciji
3. kvaliteta usvojenog programa
4. broj i zadovoljstvo korisnika programa
5. provedena evaluacija učinaka provedbe programa/mjera

Potrebna financijska sredstva:

Potrebna financijska sredstva osigurat će se u Državnom proračunu na pozicijama nadležnih tijela.

7. Osigurati besplatnu, svima jednako dostupnu pomoć za žrtve nasilja u obitelji putem specijaliziranih udruga/organizacija/službi za pomoć žrtvama nasilja u obitelji (savjetovanje, liječnički i forenzički pregled, post-traumatska psihološka i socijalna pomoć, zaštita sigurnosti)

Nositelji: *Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo pravosuđa, organizacije civilnog društva*

Aktivnosti:

1. izraditi program pružanja pomoći žrtvama nasilja u obitelji
2. utvrditi način pružanja pomoći žrtvama i sustav financiranja provedbe programa
3. razviti sustav kontrole kvalitete i evaluacije postignuća provedbe programa
4. provoditi program pružanja pomoći žrtvama nasilja u obitelji

Rok: Aktivnosti 1., 2. i 3. – 2010. godina

Aktivnost 4. – kontinuirano

Indikatori:

1. izrađen i usvojen program pružanja pomoći žrtvama nasilja u obitelji
2. utvrđen način pružanja pomoći žrtvama te sustav financiranja provedbe programa
3. izrađen sustav kontrole kvalitete i evaluacije provedenih programa
4. kvaliteta programa pružanja pomoći žrtvama nasilja u obitelji
5. broj i zadovoljstvo korisnika programa

Potrebna financijska sredstva:

Potrebna financijska sredstva osigurat će se u Državnom proračunu na pozicijama nadležnih tijela.

8. Umrežiti različite državne službe i organizacije civilnog društva koje pružaju podršku žrtvama/svjedocima općenito te žrtvama/svjedocima nasilja u obitelji kako bi se osiguralo njihovo koordinirano djelovanje

Nositelji: *Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo pravosuđa, Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH, Ured za ljudska prava Vlade RH, organizacije civilnog društva*

Aktivnosti:

1. izraditi plan umrežavanja različitih državnih službi i organizacija civilnog društva koje pružaju podršku žrtvama/svjedocima općenito te žrtvama/svjedocima nasilja u obitelji
2. utvrditi izvore financijskih sredstava namijenjenih održavanju mreže različitih državnih službi i organizacija civilnog društva radi njihovog koordiniranog djelovanja

Rok: 2010. godina

Indikatori:

1. izrađen plan umrežavanja različitih državnih službi i organizacija civilnog društva koje pružaju podršku žrtvama/svjedocima općenito te žrtvama/svjedocima nasilja u obitelji
2. utvrđeni izvori financijskih sredstava namijenjenih održavanju mreže različitih državnih službi i organizacija civilnog društva radi njihova koordiniranog djelovanja

Potrebna financijska sredstva:

Potrebna financijska sredstva osigurat će se u Državnom proračunu na pozicijama nadležnih tijela.

9. Opremiti prostorije policije (za obavljanje obavijesnih razgovora s djecom i maloljetnim osobama žrtvama svih kažnjivih radnji) i sudove kako bi se zadovoljile potrebe žrtava/svjedoka (posebne čekaonice za žrtve/svjedoke odvojene od onih u kojima čeka okrivljenik, uvođenje videolinka u sve sudove i slično)

Nositelji: *Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo unutarnjih poslova*

Aktivnosti:

1. izraditi plan opremanja sudova radi zadovoljavanja potreba žrtava/svjedoka osiguranjem posebnih čekaonica za žrtve/

svjedoke odvojenih od onih u kojima čeka okrivljenik, uvođenjem videolinka u sve sudove i slično

2. izraditi plan opremanja soba u službenim prostorijama policije za obavljanje obavijesnih razgovora sa žrtvama/djecom i maloljetnicima
3. osigurati financijska sredstava namijenjena opremanju sudova i prostorija policije
4. opremiti sudove i prostorije policije u cilju zadovoljavanja potreba žrtava/svjedoka

Rok: Aktivnosti 1. i 2. – 2009. godina
Aktivnost 3. – kontinuirano po godinama
Aktivnost 4. - 2010. godina

Indikatori:

1. izrađen plan opremanja sudova radi zadovoljavanja potreba žrtava/svjedoka
2. izrađen plan opremanja soba u službenim prostorijama policije za obavljanje obavijesnih razgovora sa žrtvama/djecom i maloljetnicima
3. osigurana financijska sredstva namijenjena opremanju sudova i prostorija policije
4. broj sudova i prostorija policije opremljenih radi zadovoljavanja potreba žrtava/svjedoka

Potrebna financijska sredstva:

Potrebna financijska sredstva osigurat će se u Državnom proračunu na pozicijama nadležnog ministarstva.

10. Izraditi vodič o postupanju sa žrtvama/svjedocima nasilja u obitelji, načinima njihova ispitivanja te načinima izbjegavanja sekundarne viktimizacije

Nositelji: *Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo unutarnjih poslova, Državno odvjetništvo RH, organizacije civilnog društva*

Aktivnosti:

1. prikupiti inozemne i tuzemne primjere dobre prakse o postupanju sa žrtvama/svjedocima nasilja u obitelji, načinima njihova ispitivanja te načinima izbjegavanja sekundarne viktimizacije
2. izraditi vodič o postupanju sa žrtvama/svjedocima nasilja u obitelji, načinima njihova ispitivanja te načinima izbjegavanja sekundarne viktimizacije

3. tiskati vodič
4. objaviti vodič na web stranicama i distribuirati vodič

Rok: 2009. godina

Indikatori:

1. prikupljeni inozemni i tuzemni primjeri dobre prakse o postupanju sa žrtvama/svjedocima nasilja u obitelji, načinima njihova ispitivanja te načinima izbjegavanja sekundarne viktimizacije
2. izrađen i tiskan vodič o postupanju sa žrtvama/svjedocima nasilja u obitelji, načinima njihova ispitivanja te načinima izbjegavanja sekundarne viktimizacije
3. objavljen vodič na web stranicama
4. broj distribuiranih primjeraka vodiča

Potrebna financijska sredstva:

Potrebna financijska sredstva osigurat će se u Državnom proračunu na pozicijama nadležnih tijela.

11. U suradnji svih nadležnih državnih tijela organizirati usavršavanje svih djelatnika policije, državnog odvjetništva, odvjetnika, sudaca, osoba koje bi radile u službama/organizacijama za pružanje podrške žrtvama/svjedocima nasilja u obitelji, volontera kao i drugih osoba koje svakodnevno dolaze u kontakt sa žrtvama (liječničko osoblje, socijalni radnici, djelatnici organizacija civilnog društva) o pravima žrtava/svjedoka nasilja u obitelji, njihovim potrebama za podrškom te mogućnostima koje već postoje

Nositelji: nadležna državna tijela čiji djelatnici će pohađati programe izobrazbe (Ministarstvo pravosuđa – Pravosudna akademija, Ministarstvo unutarnjih poslova, Državno odvjetništvo RH, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi), Hrvatska odvjetnička komora – Odvjetnička akademija, Hrvatska liječnička komora, znanstvene institucije, organizacije civilnog društva

Aktivnosti:

1. izraditi program izobrazbe djelatnika i volontera koji se u svom radu susreću sa žrtvama nasilja u obitelji o pravima žrtava/svjedoka, njihovim potrebama za podrškom te mogućnostima koje već postoje
2. provoditi izobrazbu djelatnika i volontera
3. razviti sustav kontrole kvalitete i evaluacije postignuća provedbe programa stručnog usavršavanja

Rok: Aktivnost 1. i 3. – 2009. godina
Aktivnost 2. – kontinuirano

Indikatori:

1. izrađen program izobrazbe djelatnika i volontera koji se u svom radu susreću sa žrtvama nasilja u obitelji o pravima žrtava/ svjedoka, njihovim potrebama za podrškom te mogućnostima koje već postoje
2. broj i kvaliteta provedenih programa djelatnika i volontera
3. izrađen sustav praćenja, kontrole kvalitete i evaluacije provedenih programa izobrazbe s pripadajućim instrumentarijem i postupcima
4. provedena evaluacija postignuća izobrazbe

Potrebna financijska sredstva:

Potrebna financijska sredstva osigurat će se u Državnom proračunu na pozicijama nadležnih tijela.

VI. SENZIBILIZACIJA JAVNOSTI ZA PROBLEMATIKU NASILJA U OBITELJI

a) Analiza i ocjena stanja

Mediji u Republici Hrvatskoj imaju posebnu ulogu u slučajevima izvještavanja o nasilju u obitelji. Dosadašnja iskustva u medijskom praćenju problematike nasilja u obitelji ukazuju na potrebu sustavnijeg pristupa medija radi zaštite identiteta svih žrtava nasilja, s naglaskom na žrtve nasilja u obitelji. Posebnu je pozornost potrebno usmjeriti na zaštitu identiteta žena, djece i maloljetnih osoba žrtava obiteljskog nasilja. Na navedenu potrebu upozorava i etički kodeks novinara koji nalaže da „novinar treba štititi čovjekovu intimu od neopravdanog i senzacionalističkog otkrivanja u javnosti te je obvezan poštivati svačije pravo na privatni i obiteljski život, dom, zdravlje i prepisku“. U tom smislu, prilikom izvještavanja o počinjenom nasilju u obitelji urednici dnevnih i tjednih listova, novinari i izvjestitelji s mjesta događaja trebaju obvezno imati na umu činjenicu da se žrtve nasilja, bez obzira na spol i dob, nalaze u iznimno teškoj situaciji te su posebno osjetljive na reakcije okoline koje u većini slučajeva polaze od pretpostavke o „podijeljenoj odgovornosti za nasilje“, čime su žrtve stavljene u iznimno tešku situaciju. Upravo zbog toga potrebno je štiti privatnost žrtava.

Kako bi se navedene težnje ostvarile, potrebno je, radi dodatnog razvoja svijesti o težini problematike nasilja u obitelji te potreba žrtava nasilja, prvenstveno provoditi edukacije i senzibilizacije novinara i urednika tiskanih i elektroničkih medija koji prate ova područja društvene zbilje, a na kojima bi se ukazalo na ulogu medija u prevenciji i sprječavanju obiteljskog nasilja, kao i nužnu potrebu zaštite privatnosti i identiteta žrtava nasilja. Vrlo često se događa da se, uslijed želje za što bržom dostavom informacija i senzacionalizmom, u drugi plan stavlja zaštitu žrtve. Objavljena slika žrtve u tiskanim i elektroničkim medijima često dodatno otežava već ionako tešku situaciju. Uslijed navedenog, pogotovo u manjim sredinama, žrtva postaje predmetom izrugivanja, ismijavanja pa i izopćenja iz sredine. Upravo zbog navedenog ukazuje se na nužnost dodatne izobrazbe novinara koji prate problematiku nasilja u obitelji putem okruglih stolova, seminara i stručnih predavanja.

Novinari bi, uz policijske djelatnike, trebali prvi biti informirani o nasilju u obitelji, ali i samim time biti prvi u nošenju odgovornosti u slučajevima kad informacija poprimi senzacionalistički karakter i izravno ugrozi identitet žrtve. Vrlo je važno da novinar zna pravi izvor informacija, da izbjegava necjelovite informacije koje vrlo često predstavljaju jedini izvor za pisanje teksta, a što dodatno stigmatizira žrtvu. Novinar je dužan temeljito pristupiti obradi informacija. Slijedom navedenog, potrebno je istaknuti *Priručnik sa smjernicama za medijsko izvještavanje o nasilju u obitelji*, u izdanju Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, u kojem je prikazana zakonska regulativa vezana uz medijsko izvještavanje, primjeri dobre i loše medijske prakse te smjernice za medijsko izvještavanje o nasilju u obitelji.

U provođenju aktivnosti na senzibilizaciji javnosti o štetnosti i neprihvatljivosti nasilničkog ponašanja u obitelji mediji imaju ključnu ulogu koja je ostvariva putem radio i TV emisija. Priče o žrtvama nasilja i nasilničkom ponašanju u obitelji, dovodenje stručnjaka u radijske i televizijske emisije dobar su način da se javnosti skrene pozornost na ovaj sve izraženiji društveni problem. Kao važan zadatak medija u promicanju ove teme nameće se i upozoravanje institucija o potrebi provođenja zakonskih obveza radi sprječavanja pojave novih događaja nasilja u obitelji. Osim navedenog, javnost je moguće dodano senzibilizirati putem promidžbenog materijala kojim se ukazuje na potrebu sprječavanja ovakvog ponašanja te štetnih posljedica za žrtve nasilja.

b) Ciljevi

Ciljevi područja *Senzibilizacija javnosti za problematiku nasilja u obitelji* u sljedećem vremenskom razdoblju su:

- senzibilizacija medijskih radnika o štetnosti nasilničkog ponašanja i provođenje dodatnih edukacija o mogućnostima izvještavanja o navedenoj problematici,
- razvoj svijesti javnosti o štetnosti nasilničkog ponašanja,
- senzibilizacija za problematiku nasilja u obitelji.

c) Mjere

1. Provoditi edukaciju medijskih radnika o mogućnostima izvještavanja o nasilju u obitelji

Nositelji: *Hrvatsko novinarsko društvo, medijske kuće (HRT – javna televizija)*

Aktivnosti:

1. organizirati i provoditi stručna predavanja, okrugle stolove i seminare za medijske radnike o mogućnostima izvještavanja o nasilju u obitelji

Rok: kontinuirano

Indikatori:

1. broj i kvaliteta održanih stručnih predavanja, okruglih stolova i seminara za medijske radnike o mogućnostima izvještavanja o nasilju u obitelji
2. broj medijskih radnika polaznika predavanja, seminara i okruglih stolova
3. zadovoljstvo sudionika

Potrebna financijska sredstva:

Potrebna financijska sredstva osigurat će se u Državnom proračunu na pozicijama nadležnih tijela.

2. Redovito ažurirati Adresar ustanova, organizacija i ostalih institucija koje pružaju pomoć, podršku i zaštitu žrtvama nasilja u obitelji i osiguravati njegovu dostupnost najširem krugu osoba

Nositelji: *Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, organizacije civilnog društva*

Aktivnosti:

1. jednom godišnje prikupljati podatke o ustanovama, organizacijama i institucijama koje pružaju pomoć žrtvama nasilja u obitelji
2. izraditi izmjene i dopune Adresara
3. tiskati Adresar
4. objavljivati Adresar na web stranicama i distribuirati Adresar

Rok: kontinuirano

Indikatori:

1. prikupljeni podaci o ustanovama, organizacijama i institucijama koje pružaju pomoć žrtvama nasilja u obitelji
2. izrađene izmjene i dopune Adresara
3. jednom godišnje izdavanje Adresara
4. objavljivanje Adresara na web stranicama
5. broj distribuiranih primjeraka Adresara

Potrebna financijska sredstva:

Potrebna financijska sredstva osigurat će se u Državnom proračunu na pozicijama nadležnog ministarstva.

3. Redovito obilježavati datume koji su vezani uz promicanje ljudskih prava i unaprjeđenje položaja žrtava nasilja u obitelji radi senzibilizacije javnosti

Nositelji: *Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH, Ured za ljudska prava Vlade RH, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova, organizacije civilnog društva*

Aktivnosti:

1. redovito provoditi aktivnosti na obilježavanju datuma koji su vezani uz promicanje ljudskih prava i unaprjeđenje položaja žrtava nasilja u obitelji

Rok: kontinuirano

Indikatori:

1. broj i kvaliteta provedenih aktivnosti
2. zadovoljstvo korisnika aktivnosti

Potrebna financijska sredstva:

Potrebna financijska sredstva osigurat će se u Državnom proračunu i proračunu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave na pozicijama nadležnih tijela.

4. Osigurati dostupnost informacija o zaštiti od nasilja u obitelji

Nositelji: nadležna tijela državne uprave, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova, organizacije civilnog društva

Aktivnosti:

1. redovito tiskati promidžbeni materijal (informativne letke, brošure i sl.) namijenjen žrtvama nasilja u obitelji
2. distribuirati promidžbeni materijal radi osiguravanja njegove dostupnosti

Rok: kontinuirano

Indikatori:

1. količina i kvaliteta tiskanog materijala
2. količina podijeljenog materijala
3. zadovoljstvo korisnika/ca

Potrebna financijska sredstva:

Potrebna financijska sredstva osigurat će se u Državnom proračunu i proračunu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave na pozicijama nadležnih tijela.

3. Završne odrednice

1. Tijela državne uprave dužna su provoditi mjere iz Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji u cilju unaprjeđenja zaštite žrtava obiteljskog nasilja.
2. Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti prati provedbu Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2008. do 2010. i izvještava Vladu Republike Hrvatske o njezinoj provedbi.
3. Sva tijela zadužena za provedbu mjera Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji trebaju izraditi propise za provedbu mjera iz svoje nadležnosti.

4. Sva tijela zadužena za provedbu mjera Nacionalne strategije dužna su ih uvrstiti u svoje godišnje planove te za svaku godinu osigurati sredstva iz Državnog proračuna i proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave za njihovu provedbu.
5. Vlada Republike Hrvatske osnovat će Povjerenstvo za unaprjeđenje zaštite od nasilja u obitelji do kraja 2008. godine.
6. U slučaju promjene ustroja državnih tijela koja su nositelji mjera, ministarstvo nadležno za obitelj izvršit će promjenu nositelja mjera.
7. Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti tiskat će, u roku od 6 mjeseci nakon usvajanja, Nacionalnu strategiju u crnom tisku, na Brailleovom tisku ili u audio zapisu te će je objaviti na web stranicama.
8. Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2008. do 2010. objavit će se u „Narodnim novinama“.

NATIONAL STRATEGY OF PROTECTION AGAINST FAMILY VIOLENCE, FOR THE PERIOD 2008 - 2010

CONTENTS:

1. Introduction	67
2. Areas of activity, activities and activities' implementation plan	75
I Education of professionals working in the field of protection against family violence	75
II Psychosocial treatment of perpetrators of family violence	82
III Analysis and implementation of the acts in the field of protection against family violence	87
IV Shelters and support to victims of family violence	99
V Improving the status of victims in procedures participated by them	110
VI Raising public awareness regarding the issue of family violence	121
3. Final provisions	126

1. Introduction

Constitutional and international background

Article 14 (1) of the Constitution of the Republic of Croatia (Official Gazette No. 41/01 – revised version) stipulates: “Everyone in the Republic of Croatia shall enjoy rights and freedoms, regardless of race, colour, gender, language, religion, political or other belief, national or social origin, property, birth, education, social status or other characteristics”, and the Article 23 stipulates that: “No one shall be subject to any form of maltreatment...”. In accordance with the above-mentioned provisions of the Constitution, Croatian legislation has also paid special attention to the protection of human rights, prevention of all forms of discrimination and prevention of abuse.

In the field of human rights and freedoms, the Republic of Croatia gives special consideration to the implementation of international agreements, which, after being ratified, according to the Article 140 of the Constitution of the Republic of Croatia, become the integral part of its legal system.

Having ratified the *Convention on the Rights of the Child* the Republic of Croatia assumed the responsibility of comprehensive protection of the rights of children, of which one of the most prominent is the protection of children against all forms of physical or psychological violence and abuse, neglect or disregard, maltreatment or exploitation, including sexual abuse committed while the child was in the care of a parent, legal guardian or some other responsible person to whom a child is entrusted for care. As a state party to the Convention, the Republic of Croatia is obligated to undertake protective measures that need to include efficient procedures for introduction of social programs for provision of necessary assistance to the child, those who take care of the child, and all forms of prevention and identification, reporting, revealing, researching, proceeding and monitoring cases of child abuse.

Furthermore, having ratified the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women and having adopted *the Act on the Validation of the Optional Protocol to the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (Official Gazette – International Agreements, No. 3/01 and 14/03)*, which came into effect on June 7th 2001, the Republic

of Croatia has, as a member of the United Nations, along with the United Nations Charter, General Declaration on Human Rights, International pacts and other international instruments concerning human rights and prohibition, once again confirmed its determination to ensure full and equal realization of all human rights and freedoms for women.

Optional Protocol to the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women became part of the Croatian judicial system enabling victims of discrimination to submit complaints to the International Committee for Elimination of Discrimination against Women, after all domestic legal means had been used. The Protocol strengthens the supervisory position of the Committee of Experts Monitoring the Implementation of the Convention with the aim of having state parties, signatories to the Convention provide full and equal realization of all human rights and fundamental freedoms for women, and undertake effective measures to prevent infringement of these rights and freedoms.

Acknowledging the text of the Convention, discrimination against women implies: “... *any distinction, exclusion or restriction made on the basis of sex which has the effect or purpose of jeopardizing or making impossible the recognition, enjoyment or exercise of human rights and fundamental freedoms in the political, economic, social, cultural, civil or any other field, by women, irrespective of their marital status, on the basis of equality of men and women.*”

This definition of discrimination integrates direct and indirect discrimination, and refers to all areas of life, including discrimination in “political, economic, social, cultural, civil or any other field”. Precisely this formulation of Article 1 of the Convention provides for progressive interpretation of discrimination also with a view to families, as set in Article 5 of the *Act on Gender Equality of the Republic of Croatia (Official Gazette No. 116/03)*.

Furthermore, by virtue of Article 2(e) of the Convention, state parties of the United Nations are obligated to undertake adequate measures for elimination of all forms of discrimination, committed by any legal or natural person, and are held responsible in case they fail to undertake such measures. State parties of the United Nations are also responsible for private acts, if they fail to act with due diligence to prevent violations of rights or to investigate and punish

acts of violence, and for providing appropriate compensation. United Nations Committee for Elimination of Discrimination against Women in its General Recommendation No. 19 from 1992 on violence against women elaborated that the definition of discrimination includes gender-based violence, that is, violence that is directed against women because they are of female sex, which affects women disproportionately, and acts that inflict physical, mental or sexual harm or suffering, and threats of such acts. The above stated implies the obligation of states to take measures on prevention of violence and to investigate occurrences of violence and punish the perpetrators.

In 1994, the Republic of Croatia, in accordance with acquired obligations, submitted the Initial Report on the Implementation of the Convention to the United Nations' Committee on the Elimination of Discrimination against Women, which was followed by the Second and the Third Periodical Reports for the period 1995 to 2003, submitted in October of 2003. On this occasion, at its 673rd and 674th session, held on January 18th 2005, the Committee adopted *Final Recommendations* for the Republic of Croatia, which were taken into account in drafting of the strategy (CEDAW/C/CRO/2-3), with the emphasis on sections 31 and 32 referring to family violence and violence against women.

Section 31 states: *"While recognizing the State party's efforts to address violence against women, the Committee is concerned about the high incidence of family violence, the limited number of shelters available for women victims of violence, and the lack of clear procedures or protocols for law enforcement, and health-care personnel who are responsible for cases of family violence. The Committee is also concerned about the high costs of legal representation in courts which may be an obstacle to women victims of violence to seek redress through the justice system"*, while in section 32 of the Final Recommendations there is the comment: *"The Committee urges the State party to place high priority on the implementation of the Law on Protection from Family Violence and to make it widely known to public officials and society at large, as well as to promptly complete and implement its National Strategy of Protection against Family Violence which is under preparation. The Committee calls upon the State party to ensure that violence against women is prosecuted and punished, and to facilitate women's access to legal aid. The Committee urges the State party to provide enough shelters available to women victims of violence. It also calls on the State party to ensure that public officials, especially law*

enforcement personnel, the judiciary, health-care providers and social workers, are fully familiar with applicable legal provisions, and are sensitized to all forms of violence against women and adequately respond to them."

Beside the stated documents, definition of violence against women can also be found in the *United Nations Declaration on the Elimination of Violence against Women from 1993*. The above Declaration describes violence against women in the following manner: "...any act of gender-based violence that results in, or is likely to result in, physical, sexual or psychological harm or suffering to women, including threats of such acts, coercion or arbitrary deprivation of liberty, whether occurring in public or in private life."

Furthermore, in the *Beijing Platform for Action*, adopted at the Fourth World Conference on Women in 1995, violence in family was defined as "...any act of sexually based violence that results in, or is likely to result in, physical, sexual or psychological harm or suffering to women, including threats of such acts, coercion or arbitrary deprivation of liberty, whether occurring in public or in private life".

Obligations of the Republic of Croatia in this area arise from the *Council of Europe Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms* and the Protocols No. 1, 4, 6, 7 and 11, 12, 13 and 14 on its implementation, which the Republic of Croatia also ratified. We should also mention the Protocol 12 on Non-discrimination from 2003 stipulating the obligation to integrate provisions on prohibition of discrimination into national legislation, and the obligation to protect that right before the European Court for Human Rights.

As a member of the Council of Europe, the Republic of Croatia is obligated to acknowledge the *Recommendation Rec(2002)5 of the Committee of Ministers on the Protection of Women against Violence*, which describes violence against women in the following manner: "any act of sexually based violence that results in, or is likely to result in, physical, sexual or psychological harm or suffering to women, including threats of such acts, coercion or arbitrary deprivation of liberty, whether occurring in public or in private life".

With the aim of promoting preventive measures and combating violence against women, Council of Europe dedicated the years 2007 and 2008 to the

implementation of the *Campaign for Combating Violence against Women, including Family Violence*, and has invited all State parties to actively participate in the implementation of this activity on the national level. Family violence is a serious infringement of fundamental human rights of each family member, and particularly a woman, who is most frequently exposed to this risk, and in the wider sense can be viewed as harm towards the whole society, including future generations.

By initiating the Campaign, the Council of Europe states that member states of the Council of Europe have the obligation to act in order to prevent this form of violence, to protect the victim, to grant compensation, and prosecute and punish the perpetrators. It also points out that they are obligated to undertake measures in order to provide an environment in which women would not be subject to violence, and to undertake measures for protection of women exposed to the risk of violence.

Objectives of the Campaign are the following: to raise awareness among the member states of the Council of Europe of the fact that violence against women is a violation of human rights; to encourage citizens to oppose it and the member states to demonstrate political will to achieve actual results in eliminating violence against women by ensuring adequate means for it, namely through legislation and national Action Plans, with full acknowledgement of the Council of Europe Recommendation Rec(2002)5 on the Protection of Women against Violence; to promote the application of efficient measures for the prevention and combating violence against women, and to monitor achieved progress regularly.

Member states are invited to make significant improvements during the Campaign concerning political and legal measures referring to victim support and protection, data collection, promotion of practices that proved successful in prevention of violence against women, to raise awareness and actively include men in combating violence against women in family environment, in order to encourage other men to stand up against this serious problem.

Following Council of Europe recommendations about the implementation of the Campaign, the Republic of Croatia adopted the *Program of Activities for the Implementation of the Campaign for Combating Family Violence against Women* thus actively integrating the Campaign implementation on the national level. Apart from the analysis of the current situation, objectives, strategies, messages and the promotional slogan "There Is No Justification

for Violence”, this Program includes a series of elaborated activities for the implementation of the Campaign. All this is linked with international and national dates regarding protection of human rights and improvement of the position of victims of family violence: March 8th – International Women’s Day, May 15th – International Family Day, September 22nd – National Day of Combating Violence against Women and November 25th – International Day of the Elimination of Violence against Women.

In the Republic of Croatia, the Campaign started with its public presentation on the International Day of the Elimination of Violence against Women – November 26th 2006, and will end on the International Women’s Day – March 8th 2008. The Program of Activities for the Implementation of the Campaign for Elimination of Family Violence against Women is published on the website of the Ministry of Family, Veterans’ Affairs and Intergenerational Solidarity, www.mombs.hr.

Beside above mentioned dates, which are regularly marked in the Republic of Croatia, and which in 2007 and 2008 are marked as a part of the Campaign, the Republic of Croatia also marks November 19th – World Day for Prevention of Child Abuse and November 20th – International Day of the Convention on the Rights of the Child.

Legislative framework in the Republic of Croatia

A whole set of regulations enforced in the Republic of Croatia ensure a degree of legal and institutional protection to victims and witnesses of criminal acts, i.e. offences in connection with family violence.

In line with the provisions of Article 69 of the *Police Act* (Official Gazette No. 129/00), the police is obliged, when such action is justified, to provide protection, by implementing temporary measures, to the victim and other person who disclosed or could disclose information important for criminal proceedings, or to the person connected to the latter persons, if they are endangered by the perpetrator or other persons. More precisely, on the basis of Article 129, the Government of the Republic of Croatia issued a regulation stipulating types of measures and procedure for the protection of criminal acts’ victims and other persons from Article 69 of this Act.

The Act on the Protection against Family Violence (Official Gazette No. 116/03) stipulates, as one of the possibilities of protection of family violence victims, that in order to protect and provide security to a person subject to violence, competent court may issue a warrant to police officers to escort the person subject to violence to a house, flat or other form of housing in order to collect identification documents, clothes, money and other things necessary for everyday living. In addition, the court may impose a single protective measure, or a combined offence penalty on the perpetrator, such as moving the perpetrator from the flat, house or any other form of housing; a restraining order; a banning order for disturbing or spying upon the person subject to violence; obligatory psychosocial treatment, obligatory rehabilitation therapy, removal of object that was intended to be used or was used in the offence. By virtue of the law and bylaws, and the content and obligations stipulated in the National Strategy of Protection against Family Violence for the Period 2005 to 2007, the Government of the Republic of Croatia adopted the *Rules of Procedure in Cases of Family Violence* in 2005, and in 2006, pursuant to the amendments to the Family Act coming into force, it also adopted amendments to the Protocol.

For the purpose of more effective implementation of stipulated protective measures, and on the basis of Article 21 of the Act on Protection against Family Violence and Article 128 of the Police Act, the Minister of the Interior issued the *Ordinance on Methods of Implementation of Protective Measures, which Were Placed under the Authority of the Police through the Act on Protection against Family Violence* (Official Gazette No. 27/04).

The Act on Criminal Proceedings (Official Gazette No. 110/97, 112/99, 58/02, 62/03 and 115/06) and *the Act on Juvenile Courts* (Official Gazette No. 111/97) stipulate a number of measures ensuring the safety and privacy of personal and family life of witnesses and victims of secondary victimization. During criminal proceedings, with the purpose of protecting a victim or a witness, it is possible to undertake cautionary measures, to keep a suspect in custody, to allow a special way of witnesses' participation and questioning in the proceedings, to limit or exclude the public, to remove the suspect from the courtroom and to implement measures to maintain order in the courtroom. The Act on Criminal Proceedings, contrary to the Misdemeanour Act (Official Gazette No. 88/02, 122/02, 187/03,

105/04, 127/04), more explicitly describes the purpose and manner of protection of a witness/person who was harmed. The Misdemeanour Act stipulates cautionary measures, apprehension and holding the perpetrator in custody, but to a very limited extent, special mode of participation and questioning of witnesses in the proceedings. However, the Misdemeanour Act envisages the possibility that, unless this Act provides for particular issues of the proceeding, provisions of the Criminal Proceedings Act are to be adequately applied, thus compensating for certain shortcomings of the Misdemeanour Act.

The Penal Code (Official Gazette No. 110/97, 111/03, 105/04, 71/06 and 110/07), as one of the forms of a victim's or a witness' protection, classifies the following criminal acts: obstruction of presentation of evidence, breach of secrecy of the procedure, disclosure of the identity of protected witness, coercion of testimony, while the criminal act of murder implies anticipated homicide of other in order to hide another criminal action.

The Act on Witnesses' Protection (Official Gazette No. 163/03) stipulates the measures for the protection of witnesses/victims outside criminal proceedings, which implies physical and technical protection, transfer, identity and property concealment and change of identity.

With the aim of eliminating discrimination against women and establishing true gender equality through the implementation of equal opportunities policy, the Croatian Parliament adopted the *National Policy for Promotion of Gender Equality 2006 – 2010* (Official Gazette No. 114/06) in 2006. Chapter V of the National Policy entitled "Violence against Women" includes objectives and implementation measures for suppression and elimination of all other forms of violence against women.

2. Areas of activity, activities and activities' implementation plan

I EDUCATION OF PROFESSIONALS WORKING IN THE FIELD OF PROTECTION AGAINST FAMILY VIOLENCE

a) Analysis and assessment of the situation

The Republic of Croatia has got several years of experience in education of professional workers and public officials, as well as volunteers working in non-governmental organizations dealing with family violence issues. According to available data, during last nine years, training programs on family violence covered around 2,500 employees of competent Ministries, State Attorney's Office, public institutions and civil society organizations dealing with some aspect of family violence. Most of attendants were those working in the educational system (1,021), internal affairs (603), judicial system and State Attorney's Office (360), social welfare (326), healthcare (100), and civil society organizations' employees and volunteers. The greatest number of attendants of these training programs was recorded in the Polyclinic for the Protection of Children of the City of Zagreb (1,098), followed by the Society for Psychological Aid (638), Women's Room (157), Education and Research Centre – CESI (146), and Female Group Karlovac *Korak* (111). In 2006, The Group for Female Human Rights – B.a.B.e., joined the education, especially in the area of Vukovar-Srijem County, but also in other parts of the Republic of Croatia. In 2007, Judicial Academy of the Ministry of Justice began the implementation of training programs, which were attended by 250 judges and municipal State Attorneys. With the aim to achieve most effective implementation of the relevant regulations on family violence, the Police Academy began the training of police officers, managers of operative duties in police stations in 2007.

During past years, and on the basis of teaching and professional findings in this field, four basic training programs were developed. One of them was targeted at the specific role and tasks of officers working in specific systems, with the aim of improving their knowledge and procedures when performing specific actions, and underlying prevention and intervention. Another program is intended for a wider scope of users, with the purpose of increasing sensibility to family violence, its detection, representation and provision of support to the victims. The programs focus on prevention and advocacy.

The third group consists of programs which try to transfer simultaneously specific knowledge and skills necessary for particular activities, including interventions, and attempt to promote efficient cooperation among all services in local communities dealing with family violence. These programs are inter-departmental and create networks. The fourth group consists of the training program for the implementation of the psychosocial treatment for perpetrators of family violence.

Conducted trainings covered only a part of employees' needs in particular systems, whereas some parts of Croatia were not included. Therefore, it is necessary, in the period to come, to intensify and improve preparation of the training of the state administration system employees for the elimination of family violence. Experience shows that three-day seminars are optimal both in format and duration.

Since the educational system has the greatest possibilities of preventive action and intervention for the purpose of protecting children from violence, in the future period it is necessary to continue with the training of educational personnel at teaching colleges and Agencies for Education, including preschool education, primary and secondary education, Agencies for Science and Higher Education and Agency for Adult Education, especially professional advisors in schools (psychologists, pedagogues, special-education teachers, social workers and medical staff), to be able to detect violence and respond and intervene adequately. There is also a need to apply educational programs in the areas of the Republic of Croatia that were not included so far, for example, in the following counties: Varaždin, Međimurje, Šibenik-Knin, Split-Dalmatia, Osijek-Baranja, Sisak-Moslavina and Požega-Slavonia County. Furthermore, the programs also need to include employees that have never attended such education. The content for the expansion of present programs would be focused on raising the awareness of young people to recognize violence in relationships between boys and girls, and to react to it adequately, which would strongly contribute to the prevention of family violence. As estimated, such education should include around 1,500 employees during the three-year education period.

It is necessary to continue the education of police officers of lower and middle management status, in order to improve understanding of family violence dynamics, of the effects of value systems and partiality when intervening.

Although in the past period a significant number of police officers of this level have attended some form of training, and taking into account that there is relatively extensive fluctuation within the system, it is probable that some of the police officers, trained in the field of family violence, do not work in places where they could use the acquired knowledge and techniques. In the subsequent period, training of about 600 employees of the Ministry of the Interior should be initiated according to the model already proven successful – a three-day integrated cross-departmental training on justice, social welfare and healthcare systems on the level of a particular county.

Considering great expectations imposed on the social welfare system, the number of employees who have attended specific training in the field of family violence is not particularly satisfactory. This particularly refers to contents regarding the understanding of family violence dynamics, support to family violence victims and efficient cooperation with other services in the community. The social welfare system encounters numerous cases of family violence on a daily basis, and the employees find themselves in a professionally difficult situation in relation to the victims or the perpetrator; therefore it is important, during the training, to provide them with an opportunity to work out their professional stress and value system. It is estimated that about 600 professional social welfare system employees should be included in the training.

In the area of family violence elimination, the Ministry of Justice, i.e. the courts (particularly, the Municipal and Misdemeanour Court), and Municipal and County State Attorney Offices have new tasks the implementation of which requires additional training. Some of these novelties derive from relatively new legal provisions, and even more from a different social relation and the reduction of tolerance towards family violence. Therefore, these specific training programs should include around 300 employees, i.e. judges, state attorneys and expert assistants.

The healthcare system reveals a negative change in the last eight years. After primary healthcare privatization process, there was a drastic decline in primary healthcare doctors and nurses' interest to participate in trainings related to family violence issues. The reasons for that derive from the fact that attending the training implies additional expenses since they have to provide paid replacements in their clinics, and this kind of training is not as attractive as those organized by

pharmaceutical companies. Besides, an intervention of a primary healthcare practitioner in cases of family violence carries the risk that the relevant family changes its doctor. However, certain contents have been introduced within the program for specialization in family medicine which should sensitize doctors to the problem of family violence. Due to the above reasons, it is difficult to say how many doctors should be included in the family violence training programs, but in order to achieve critical mass for changing the practice, the training should include about 500 doctors.

In the subsequent period, it is also necessary to conduct professional training of 140 professionals for the implementation of psychosocial treatment for family violence perpetrators. Only in this manner shall we achieve the realization of the planned treatment centres' network aimed at working with violent people in all counties and bigger cities until 2010. The education of the professionals would take from 9 to 12 days.

On the basis of previously gained experiences and data, it is estimated that in the following three years it is necessary to conduct the training of approximately 3,640 employees on appropriate contents from the field of family violence.

It is important to structure the training on already acquired experiences. Organizations that can conduct quality training have been identified. Four existing training programs have turned out to be useful and well accepted. However, in the subsequent period, key (core) elements, a program should cover, should be established in order to make all trainers act harmoniously, giving their work an air of welcomed innovations and specific accents. Therefore, it is necessary to make an analysis of the training programs for which we already have certain feedback and experience regarding implementation, and to determine common and specific contents and methodological approaches to be used in future programs. The programs should be verified so that the attendants could obtain certificates. This would increase their motivation for participation. An authority that will verify the programs should include the representatives of previous trainings' providers. A three-day multi-departmental training model has proven particularly successful on the level of an individual county, so it should also be applied in the future, and include county coordinators for prevention of family violence.

Training record is poor in particular systems; there is no evaluation of the achievement of educational objectives and increased competences after

the training. Particular attention should be paid to the evaluation of training programs' achievements, which has not been the case so far. In order to establish programs' efficiency and the achievement of objectives, it is necessary to incorporate professional elements of evaluation in the entire violence elimination training project. At the same time, the annual budget for the implementation of training programs should also provide for the resources for the implementation of the evaluation of their efficiency. Following the above, it is also necessary to provide funding for professional education of the employees in the field of family violence and for program evaluation within the budget of every national authority. Since the optimal training program takes 3 days, it is possible to assess the required funding. Experiences show that one day of training per attendant costs about 600 HRK, while a three-day seminar amounts to 1,800.00 HRK per attendant, which does not include the travel and accommodation expenses.

Trainers were predominantly experts/employees working out of state administration bodies.

b) Objectives

Objectives of the area *Education of professionals working in the field of protection against family violence* in the following period are:

- to improve and intensify training programs for the prevention of family violence for the employees of state administration bodies,
- to improve professional competences and responsibility of the employees in the educational system, police, social welfare, healthcare, justice system and civil society organizations, to detect, adequately react, cooperate between departments and prevent family violence.

c) Measures

1. To establish common and specific contents and the optimal methodical approach in improved training programs for the employees of state administration bodies and public institutions

Carriers: competent national authorities whose employees will attend training programs (Ministry of Science, Education and Sports, Ministry of Health and Social Welfare, Ministry of the Interior, Ministry of Family, Veterans' Affairs and Intergenerational Solidarity, Ministry of Justice, State

Attorney's Office of the Republic of Croatia, High Misdemeanour Court of the Republic of Croatia) in cooperation with the Agency for Adult Education, civil society organizations

Activities:

1. to draft an analysis of the existing training programs in the field of family violence in a particular system
2. to draft common structure for training programs in the field of prevention of family violence and specific program contents and methodical approaches in accordance with the needs of each system, including higher education, and their interdepartmental cooperation

Timeframe: 2008

Implementation indicators:

1. programs collected and analysed, their suitability and need for upgrades assessed
2. common and specific contents drafted, comprehensive curriculum set for their implementation, recommended optimal methodical approaches
3. determined elements for evaluation of achievements of individual programs

Required financial resources:

The amount of 20,000 HRK will be provided from the State Budget, within competent bodies' budgetary positions.

2. To conduct systematic training of the employees of national authorities, public institutions and a part of civil society organizations on the family violence issue

Carriers: national authorities whose employees will attend training programs (Ministry of Science, Education and Sports, Ministry of Health and Social Welfare, Ministry of the Interior, Ministry of Justice, State Attorney's Office of the Republic of Croatia, High Misdemeanour Court of the Republic of Croatia, Ministry of Family, Veterans' Affairs and Intergenerational Solidarity) in cooperation with the Agency for Adult Education, civil society organizations

Activities:

1. to establish a three-year training plan in the field of family violence and the dynamics of achievements and an attendants' record
2. to determine the sources of funding in every competent national authority (State Budget and income from games of chance) with

- the aim of training the employees of the national authorities, public institutions and members of civil society organizations
3. to conduct the training of the employees with appropriate contents from the field of family violence, in accordance with an individual plan in each national authority and public institution
 4. to include members of civil society organizations in the training in order to improve efficient response of a local community to family violence
 5. to develop a system of quality control and the evaluation of the achievements of professional training programs' implementation

Timeframe: Activities 1, 2 and 5 – 2008
 Activities 3 and 4 – ongoing

Implementation indicators:

1. training plans drafted and harmonized in each competent national authority
2. determined record system of the training of own employees and public institutions' employees in every competent national authority
3. financial resources secured in the State Budget and the income from games of chance for the training of the employees of national authorities, public institutions and civil society organizations
4. determined training record system of the civil society organizations' members
5. the number and quality of implemented professional training programs according to individual national authorities plans
6. drafted system for monitoring, quality control and evaluation of implemented training programs with all accompanying instruments and procedures
7. conducted evaluation of training achievements

Required financial resources:

Required financial resources will be provided from the State Budget, withwithin competent bodies' budgetary positions.

3. To define positions in the State Budget in order to conduct activities for promotion of protection against family violence

Carriers: Ministry of Finance, Ministry of Family, Veterans' Affairs and Intergenerational Solidarity, Ministry of Health and Social Welfare,

Ministry of Education, Science and Sports, Ministry of Justice, Office of the Government of the Republic of Croatia for Gender Equality, Office of the Government of the Republic of Croatia for Human Rights

Activities:

1. to introduce a position in the State Budget, in the section of every national authority competent for family violence issues in order to ensure funds for the implementation of activities for the improvement of protection against family violence
2. to monitor the spending of the resources intended for the implementation of activities for the improvement of protection against family violence

Timeframe: Activity 1 – 2008
Activity 2 – ongoing

Implementation indicators:

1. a position introduced in the State Budget, in the section of every national authority competent for family violence issues to ensure funds for implementation of activities for the improvement of protection against family violence
2. regular monitoring of expenses and an insight in the manner and purpose of expenditures intended for the implementation of the activities for the promotion of protection against family violence

Required financial resources:

Required resources will be provided from the State Budget, within competent bodies' budgetary positions.

II PSYCHOSOCIAL TREATMENT OF PERPETRATORS OF FAMILY VIOLENCE

a) Analysis and assessment of the situation

Experiences acquired during the last ten years in the European Union and North America reveal that for the efficient elimination of family violence, protection of victims and punishment of perpetrators, it is necessary to ensure treatment of perpetrators of family violence in order to stop the pattern of violent behaviour. The successfulness of such treatment is between 60% and 80% in relation to the total number of the perpetrators undergoing treatment. The successfulness is assessed according to the criterion that there are no records of new incidents of family violence in the period from two to five years after the treatment. The

treatment objectives are the following: stopping violent behaviour, establishment of the perpetrator's emotions and behaviour self-control, adoption of certain social skills by the perpetrator, a shift in beliefs about the partner (male-female) relationship. Assessments show that the cost of treatment is around three to four times lower than having the perpetrator sent to serve a 30-day prison sentence.

Legal basis for the implementation of psychosocial treatment on perpetrators of criminal acts of family violence in the Republic of Croatia can be found in the provision of the *Penal Code* (Article 71) which stipulates a special obligation that can be imposed along with suspended sentence with protective custody and in the *Act on the Protection against Family Violence* (Article 11, Paragraph 1, d.) since a court can issue a *protective measure of obligatory psychosocial treatment*. Formal framework for the implementation of the treatment is regulated in the *Ordinance on the Method and Place for Conducting Psychosocial Treatment* (Official Gazette No. 116/03 and 28/06). *Adopted Standards for the Implementation of Psychosocial Treatment* stipulate professional contents with defined objective, working method, duration and preconditions which professional persons, who conduct the treatment, have to fulfil (Official Gazette No. 28/06). There was a discussion on the projection of the development of a network of organizations providing treatment of violence perpetrators, but the projection was not determined. The Ministry of Justice issued a *Public Invitation for Submission of Requests for Approval for Providing Psychosocial Treatment of the Perpetrators of Family Violence outside of Healthcare Institutions* (Official Gazette No. 59/07). This invitation provides an opportunity to provide psychosocial treatment for the perpetrators of family violence outside healthcare institutions, to legal and natural persons meeting the required conditions, which will be provided on the basis of contracts concluded with the Ministry of Justice. With the introduction of this form of the protection of the victims of family violence, the Republic of Croatia became one of the leading European states.

In the Republic of Croatia, Society for Psychological Help in cooperation with the Ministry of Health and Social Welfare, organized specific training for treatment of perpetrators of violent acts, after which, in 2003, in cooperation with the State Attorney's Office of the Republic of Croatia and High Misdemeanour Court of the Republic of Croatia, a pilot project for treatment of perpetrators was initiated. By mid 2007, in the city of Zagreb and the city of Rijeka the treatment was recommended to approximately 170 perpetrators of violent acts,

of which 140 finished with the treatment. Of the total amount of participants, 10% were females. Data show that approximately 1,500 perpetrators of family violence serve prison sentences every year, 80% of which would meet the criteria for psychosocial treatment. We can expect a 10-15% annual increase of the number of the perpetrators sanctioned by court, and the estimates are that we should plan the treatment for approximately 1,200 perpetrators per year.

Although important organizational and professional terms were met for the implementation of the systematic treatment for perpetrators of violent acts, main obstacles of the implementation are unresolved funding, insufficient number of trained professionals and lack of determined dynamics of the development of the network of institutions and authorized natural persons for the implementation of the psychosocial treatment for perpetrators of violence in the Republic of Croatia. On the basis of experience, we can assess that in the next three-year period it is necessary to train gradually approximately 140 professionals for the provision of treatment and to establish 44 centres which would include legal and natural persons.

b) Objectives

Objectives of the area *Psychosocial Treatment of Family Violence Perpetrators* in the following period are:

- to establish a system for treatment of the perpetrators of family violence as part of integrated care for the victims of family violence and elimination of family violence in the Republic of Croatia,
- to ensure systematic training of the experts who will conduct psychosocial treatment of family violence perpetrators.

c) Measures

1. To determine a plan of development of the network of institutions and authorized natural persons for the implementation of psychosocial treatment of perpetrators of violence

Carriers: Ministry of Justice, Committee for the Implementation of Psychosocial Treatment of Family Violence Perpetrators

Activities:

1. to conduct an assessment of the need for treatment, the need for dynamic capacity of the implementation of the treatment over the next three-year period

2. to determine the criteria and the dynamics of the development of the network of institutions and authorized natural persons for the implementation of psychosocial treatment of perpetrators of violence
3. to appoint institutions and authorized natural persons for the implementation of the psychosocial treatment of perpetrators of violence which meet the working criteria, and to contract the annual scope of treatment services

Timeframe: 2008

Implementation indicators:

1. assessed needs for treatment and dynamic capacity of treatment implementation
2. determined criteria and the dynamics of development of a network of institutions and authorized natural persons for implementation of psychosocial treatment for perpetrators of violence
3. list of planned institutions and authorized natural persons for implementation of psychosocial treatment of perpetrators of violence determined according to phases
4. determined number of professionals necessary for the implementation of psychosocial treatment
5. determined number of institutions and authorized natural persons for the implementation of psychosocial treatment for perpetrators of violence which concluded an agreement with the Ministry of Justice
6. determined number of concluded contracts for the provision of treatment service to 2,500 perpetrators of violent acts

Required financial resources:

The implementation of this measure does not require additional financial resources.

2. To ensure financial preconditions for the systematic implementation of treatment for perpetrators of family violence

Carriers: Ministry of Justice, Committee for the Implementation of Psychosocial Treatment of Family Violence Perpetrators

Activities:

1. to provide psychosocial treatment of perpetrators of family violence as a part of the regular system within the Ministry of Justice

2. to develop a system for quality control and evaluation of efficiency of the psychosocial treatment of perpetrators of family violence

Timeframe: 2008

Implementation indicators:

1. determined number of institutions and authorized natural persons for the implementation of psychosocial treatment for perpetrators of violence
2. determined number of persons undergoing treatment – perpetrators of family violence (by the end of the relevant period 2,500 perpetrators of family violence)
3. determined number of conducted expert supervisions of psychosocial treatments
4. drafted system for monitoring the efficiency of treatment with all accompanying instruments and procedures
5. conducted evaluation of the implementation of psychosocial treatment

Required financial resources:

Required financial resources will be provided from the State Budget within regular activities of the competent Ministry.

3. To train professional experts for the implementation of psychosocial treatment of family violence perpetrators

Carriers: Ministry of Justice, Ministry of Health and Social Welfare, civil society organizations

Activities:

1. to establish sources of funding (State Budget and games of chance income) intended for professionals' training for the implementation of psychosocial treatment
2. to conduct systematic training of experts who will provide psychosocial treatment of family violence perpetrators
3. to conduct systematic supervision of the work of the experts who provide psychosocial treatment of family violence perpetrators

Timeframe: Activity 1 – 2008

Activities 2 and 3 – ongoing

Implementation indicators:

1. provided financial resources in the State Budget and games

- of chance income intended for professionals' training for the implementation of psychosocial treatment
2. drafted plan for dynamic satisfaction of trained professionals' needs
 3. the number and quality of conducted trainings of professionals for psychosocial treatment of family violence perpetrators (140 professionals trained by the end of the period)
 4. the number and quality of conducted supervisions
 5. satisfaction of the professionals – attendants of trainings and supervisions

Required financial resources:

Required financial resources in the amount of 840,000.00 kn will be provided from the State Budget within regular activities of competent Ministries.

III ANALYSIS AND IMPLEMENTATION OF THE ACTS IN THE FIELD OF PROTECTION AGAINST FAMILY VIOLENCE

a) Analysis and assessment of the situation

The family violence issue, in the Republic of Croatia, is regulated by a wide variety of acts and by-laws, such as *the Act on Protection against Family Violence* (Official Gazette No. 116/03), *the Penal Code* (Official Gazette No. 110/97, 111/03, 105/04, 71/06, 110/07), *the Act on Criminal Proceedings* (Official Gazette No. 110/97, 112/99, 58/02, 62/03, 115/06), *the Act on Juvenile Courts* (Official Gazette No. 111/97), *the Act on Witnesses' Protection* (Official Gazette No. 163/03), *the Police Act* (Official Gazette No. 129/00), *the Ordinance on Methods of Implementation of Protective Measures Placed under the Authority of the Police by the Act on Protection against Family Violence* (Official Gazette No. 27/04), *the Rules of Procedure in Cases of Family Violence*, and others.

The analysis of the acts sanctioning family violence and the analysis of the harmonization of existing regulations with fundamental international documents from this area were drafted in 2005 and published on the website of the Ministry of Family, Veterans' Affairs and Intergenerational Solidarity,

www.mobms.hr. On the grounds of the analyses, there were changes of the legislation. An amendment to the Act on Protection against Family Violence was drafted, which has not been adopted yet. The amendments to the Penal Code from 2006 alter the definition of family members, introduce a provision on the statute of limitations for criminal acts committed against children and minors so that it does not run until they come of age, and increase the penalty for committing a criminal act of violent behaviour in family. Furthermore, Rules of Procedure in Cases of Family Violence were drafted, including the obligations of competent national authorities (police, social welfare centres, healthcare institutions, educational institutions, judicial bodies) and other public officials participating in the prevention, detection and elimination, including forms, a method and content of their cooperation.

In view of the current situation, there is a need to draft new amendments to existing laws, primarily to improve the position of the victim of family violence and provide efficient assistance to perpetrators of family violence so that they change their behaviour, and there is a need to draft new regulations, adoption of which is partly imposed by demands arising from international and regional documents.

b) Objectives

Objectives of the area *Analysis and Implementation of Acts from the Field of Protection against Family Violence* in the following period are:

- to draft an analysis of legislation regarding protection against family violence and research the phenomenon of family violence,
- to harmonize legislation of the Republic of Croatia with the demands arising from international and regional documents and good practices of other states,
- to improve the implementation of legislation in the area of protection against family violence.

c) Measures

- 1. To establish a task force for the analysis of the legislation of the Republic of Croatia in the field of protection against family violence and for drafting a proposal of amendments to the relevant legislation and conduct of their implementation**

Carriers: Ministry of Justice, Ministry of Family, Veterans' Affairs and Intergenerational Solidarity, Ministry of Foreign Affairs and European

Integration, Office of the Government of the Republic of Croatia for Gender Equality, Office of the Government of the Republic of Croatia for Human Rights, Central Bureau of Statistics, civil society organizations

Activities:

1. to establish a task force for the analysis of Croatian legislation in the area of protection against family violence

Timeframe: 2008

Implementation indicators:

1. established task force for the analysis of Croatian legislation in the area of protection against family violence

Required financial resources:

The implementation of this measure does not require additional financial resources.

2. To draft supplements to the analysis of compliancy of laws in force in the Republic of Croatia with fundamental international documents for elimination of family violence and to make a comparative analysis of good practices in other states, and collect statistical data

Carriers: Ministry of Family, Veterans' Affairs and Intergenerational Solidarity, Ministry of Justice, Ministry of Foreign Affairs and European Integrations, Ministry of the Interior, Office of the Government of the Republic of Croatia for Gender Equality, Central Bureau of Statistics, civil society organizations

Activities:

1. to draft supplements to the analysis of compliancy of laws in force in the Republic of Croatia with fundamental international documents for elimination of family violence from 2005
2. to make a comparative analysis of good practices from other states
3. to collect statistical data
4. to publish the analysis on the website

Timeframe: 2008

Implementation indicators:

1. drafted supplements to the analysis of compliancy of laws in force in the Republic of Croatia with fundamental international documents for elimination of family violence
2. completed comparative analysis of good practices from other states

3. statistical data collected
4. analysis published on the web

Required financial resources:

Required financial resources will be provided from the State Budget, within competent bodies' budgetary positions.

3. To conduct research of prevalence rates, sources, forms and recidivism of family violence in order to improve comprehension of the phenomenon of family violence and development of more effective preventive policies and control measures

Carriers: Ministry of Family, Veterans' Affairs and Intergenerational Solidarity, Ministry of the Interior, Office of the Government of the Republic of Croatia for Gender Equality, civil society organizations

Activities:

1. to conduct research of prevalence rates, sources, forms and recidivisms of family violence
2. to publish the results of the research in order to develop more efficient preventive policies and controlling measures

Timeframe: 2009

Implementation indicators:

1. conducted research of prevalence rates, sources, forms and recidivisms of family violence
2. published results of the research

Required financial resources:

Required financial resources will be provided from the State Budget, within competent bodies' budgetary positions.

4. To draft a proposal of amendments to the existing legislation regulating protection against family violence on the basis of analysis of compliance of laws in force in the Republic of Croatia with fundamental international documents for prevention of family violence and on the basis of the research on prevalence rates, causes, forms and recidivism of family violence

Carriers: Ministry of Justice, Ministry of Family, Veterans' Affairs and Intergenerational Solidarity, Ministry of Foreign Affairs and European

Integrations, Ministry of the Interior, Office of the Government of the Republic of Croatia for Human Rights, civil society organizations

Activities:

1. to draft a proposal of amendments to existing legislation regulating protection against family violence

Timeframe: 2009

Implementation indicators:

1. a proposal of amendments to existing legislation regulating protection against family violence drafted

Required financial resources:

Required funds will be provided from the State Budget, within competent bodies' budgetary positions.

5. To propose a new Act on Protection against Family Violence and draft implementation regulations for the relevant Act

Carriers: *Ministry of Justice, Ministry of Health and Social Welfare, Ministry of Family, Veterans' Affairs and Intergenerational Solidarity, Ministry of Foreign Affairs and European Integrations, Ministry of the Interior, civil society organizations*

Activities:

1. to draft a new Act on Protection against Family Violence
2. to conduct a public discussion
3. to adopt the Act on Protection against Family Violence
4. to draft implementation regulations for the Act on Protection against Family Violence

Timeframe: 2008

Implementation indicators:

1. new Act on Protection against Family Violence drafted
2. public discussion conducted
3. Act on Protection against Family Violence adopted
4. implementation regulation on the Act on Protection against Family Violence drafted

Required financial resources:

Required financial resources will be provided from the State Budget, within competent bodies' budgetary positions.

6. To propose amendments to the Penal Code with the aim of protecting victims of family violence

Carriers: Ministry of Justice, Ministry of Family, Veterans' Affairs and Intergenerational Solidarity, Ministry of Foreign Affairs and European Integrations, Ministry of the Interior, Office of the Government of the Republic of Croatia for Human Rights, civil society organizations

Activities:

1. to draft amendments to the Penal Code with the aim of protecting victims of family violence specifically taking into account the Convention against Sexual Abuse and Exploitation of Children and the Recommendation Rec(2005) of the Committee of Ministers to Member States on the Protection of Women against Violence
2. to conduct a public discussion
3. to adopt amendments to the Penal Code

Timeframe: 2009

Implementation indicators:

1. drafted amendments to the Penal Code
2. public discussion conducted
3. adopted amendments to the Penal Code

Required financial resources:

Required financial resources will be provided from the State Budget, within competent bodies' budgetary positions.

7. To draft amendments to the Act on Criminal Proceedings with the aim of protecting victims of family violence

Carriers: Ministry of Justice, Ministry of the Interior, Ministry of Family, Veterans' Affairs and Intergenerational Solidarity, Ministry of Foreign Affairs and European Integrations, Office of the Government of the Republic of Croatia for Gender Equality, Office of the Government of the Republic of Croatia for Human Rights, civil society organizations

Activities:

1. to draft amendments to the Act on Criminal Proceedings with the aim of protecting victims of family violence and making investigative and judicial proceedings simpler and more dynamic, including the improvement of conditions in which judicial proceedings are held, specifically taking into account the Convention against Sexual Abuse and Exploitation of Children, the Recommendation

Rec(2005) of the Committee of Ministers to Member States on the Protection of Women against Violence and the Recommendation Rec(2006)8 of the Committee of Ministers to Member States on Providing Assistance to Victims of Criminal Acts

Timeframe: 2008

Implementation indicators:

1. drafted amendments to the Act on Criminal Proceedings
2. public discussion conducted
3. adopted amendments to the Act on Criminal Proceedings

Required financial resources:

Required financial resources will be provided from the State Budget, within competent bodies' budgetary positions.

8. To draft amendments to the Misdemeanour Act with the aim of protecting victims of family violence

Carriers: Ministry of Justice, Ministry of Foreign Affairs and European Integrations, Ministry of the Interior, civil society organizations

Activities:

1. to draft a proposal of amendments to the Misdemeanour Act
2. to conduct a public discussion
3. to adopt amendments to the Misdemeanour Act

Timeframe: 2009

Implementation indicators:

1. a proposal of amendments to the Misdemeanour Act drafted
2. public discussion conducted
3. adopted amendments to the Misdemeanour Act

Required financial resources:

Required financial resources will be provided from the State Budget, within competent bodies' budgetary positions.

9. To draft amendments to the Act on Juvenile Courts with the aim of protecting victims of family violence

Carriers: Ministry of Justice, Ministry of the Interior, Ministry of Family, Veterans' Affairs and Intergenerational Solidarity, Ministry of Foreign Affairs and European Integrations, Office of the Government of the Republic of Croatia for Gender Equality, Office of the Government of the Republic of Croatia for Human Rights, civil society organizations

Activities:

1. to draft amendments to the Act on Juvenile Courts with the aim of protecting victims of family violence specifically regarding the reduction of the number of questionings of a minor victim of a criminal act and the possibility that the minor is accompanied by a confident person when testifying, in accordance with the Convention against Sexual Abuse and Exploitation of Children, the Recommendation Rec(2005)5 of the Committee of Ministers to Member States on the Protection of Women against Violence and the Recommendation Rec(2006)8 of the Committee of Ministers to Member States on Providing Assistance to Victims of Criminal Acts
2. to conduct a public discussion
3. to adopt amendments to the Juvenile Courts Act

Timeframe: 2009Implementation indicators:

1. amendments to the Act on Juvenile Courts drafted
2. public discussion conducted
3. amendments to the Act on Juvenile Courts adopted

Required financial resources:

Required financial resources will be provided from the State Budget, within competent bodies' budgetary positions.

10. To initiate a proposal of amendments to the Police Act and the Ordinance on the Method of Police Procedures

Carriers: Ministry of the Interior, Ministry of Justice, civil society organizations

Activities:

1. to initiate drafting of the proposal of amendments to the Police Act in order to expand the authority of police with the aim of protecting victims of violence
2. to conduct a public discussion
3. to adopt amendments to the Police Act
4. to draft amendments to the Ordinance on the Method of Police Procedures
5. to adopt amendments to the Ordinance on the Method of Police Procedures

Timeframe: 2009

Implementation indicators:

1. a proposal of amendments to the Police Act drafted
2. public discussion conducted
3. amendments to the Police Act adopted
4. amendments to the Ordinance on the Method of Police Procedures drafted
5. amendments to the Ordinance on the Method of Police Procedures adopted

Required financial resources:

Required financial resources will be provided from the State Budget, within competent bodies' budgetary positions.

11. To draft a proposal of the Free Legal Assistance Act

Carriers: *Ministry of Justice, Office of the Government of the Republic of Croatia for Gender Equality, Office of the Government of the Republic of Croatia for Human Rights, civil society organizations*

Activities:

1. to draft a proposal of the Act on Free Legal Assistance
2. to conduct a public discussion
3. to adopt the Act on Free Legal Assistance

Timeframe: 2009

Implementation indicators:

1. a proposal of the Act on Free Legal Assistance drafted
2. public discussion conducted
3. Act on Free Legal Assistance adopted

Required financial resources:

Required financial resources will be provided from the State Budget, within competent bodies' budgetary positions.

12. To draft a proposal of the Act on the Compensation to Victims of Violent Crimes in accordance with the Convention of the Council of Europe on the Compensation to Victims of Violent Crimes

Carriers: *Ministry of Justice, State Attorney's Office of the Republic of Croatia, civil society organizations*

Activities:

1. to draft a proposal of the Act on the Compensation to Victims of Violent Crimes

2. to conduct a public discussion
3. to adopt the Act on the Compensation to Victims of Violent Crimes

Timeframe: 2008

Implementation indicators:

1. a proposal of the Act on the Compensation to Victims of Violent Crimes drafted
2. public discussion conducted
3. amendments to the Act on the Compensation to Victims of Violent Crimes adopted

Required financial resources:

Required financial resources will be provided from the State Budget, within competent bodies' budgetary positions.

13. To draft a proposal of the Act on Conciliation in accordance with the Recommendation R(98)1 on Family Conciliation Procedure

Carriers: Ministry of Justice, State Attorney's Office of the Republic of Croatia, civil society organizations

Activities:

1. to draft a proposal of the Act on Conciliation
2. to conduct a public discussion
3. to adopt the Act on Conciliation

Timeframe: 2009

Implementation indicators:

1. a proposal of the Act on Conciliation drafted
2. public discussion conducted
3. the Act on Conciliation adopted

Required financial resources:

Required financial resources will be provided from the State Budget, within competent bodies' budgetary positions.

14. To establish the system of managing statistical data concerning family violence and exchange of information and cooperation of the police, healthcare institutions, social welfare institutions, educational institutions, courts and State Attorney's Office in cases of family violence

Carriers: Ministry of Justice, Ministry of the Interior, Ministry of Health and Social Welfare, Ministry of Science, Education and Sport, Committee

for Monitoring and Improvement of the Work of Entities for Criminal and Misdemeanour Proceedings, and Implementation of Sanctions Regarding Protection against Family Violence, State Attorney's Office of the Republic of Croatia, Central Bureau of Statistics, civil society organizations

Activities:

1. to draft a proposal of measures for the establishment of the management system for statistical data on family violence
2. to manage statistical data about the phenomenon of family violence
3. to issue statistical yearbooks on family violence

Timeframe: Activity 1 – 2009
 Activities 2 and 3 – ongoing

Implementation indicators:

1. a proposal of measures for the establishment of the management system for statistical data on family violence drafted
2. the number and quality of published statistical yearbooks on family violence

Required financial resources:

Required financial resources will be provided from the State Budget, within competent bodies' budgetary positions.

15. To monitor the implementation of the acts sanctioning family violence by creating annual reports on the implementation of these acts by competent Ministries, national administration bodies and civil society organizations, including the delivery of all available statistical data

Carriers: Ministry of Justice, Committee for Monitoring and Improvement of the Work of Entities for Criminal and Misdemeanour Proceedings and Implementation of Sanctions Regarding Protection against Family Violence, Ministry of the Interior, Ministry of Health and Social Welfare, Office of the Government of the Republic of Croatia for Human Rights, Office of the Government of the Republic of Croatia for Gender Equality, Central Bureau of Statistics, civil society organizations

Activities:

1. to collect reports from competent entities about the implementation of acts sanctioning family violence
2. to draft annual reports on the implementation of legal acts

Timeframe: ongoing

Implementation indicators:

1. number of collected reports from competent entities about the implementation of legal acts sanctioning family violence
2. quality of annual reports drafted about the implementation of legal acts

Required financial resources:

Required financial resources will be provided from the State Budget, within competent bodies' budgetary positions.

16. To establish a database of perpetrators of criminal acts of sexual exploitation and sexual abuse of children in accordance with the request of the Council of Europe's Convention on the Protection of Children from Sexual Exploitation and Sexual Abuse

Carriers: Ministry of Justice, Ministry of the Interior, Ministry of Health and Social Welfare, Ministry of Family, Veterans' Affairs and Intergenerational Solidarity, Committee for Monitoring and Improvement of the Work of Entities for Criminal and Misdemeanour Proceedings and Implementation of Sanctions Regarding Protection against Family Violence, civil society organizations

Activities:

1. to establish a workgroup to create a database of perpetrators of criminal acts of sexual exploitation and sexual abuse of children
2. to establish and set up a database of perpetrators of criminal acts of sexual exploitation and sexual abuse of children

Timeframe: 2009

Implementation indicators:

1. established workgroup for creation of the database of perpetrators of criminal acts of sexual exploitation and sexual abuse of children
2. database of perpetrators of criminal acts of sexual exploitation and sexual abuse of children established and set up

Required financial resources:

Required financial resources will be provided from the State Budget, within competent bodies' budgetary positions.

17. To draft a form for the standard methodology of reporting on the implementation of Rules of Procedure in Cases of Family Violence

Carriers:

Ministry of Family, Veterans' Affairs and Intergenerational Solidarity, Ministry of Health and Social Welfare, Ministry of Education, Science and Sports, Ministry of Justice, Office of the Government of the Republic of Croatia for Gender Equality

Activities:

1. to draft a form for the standard methodology of reporting on the implementation of Rules of Procedure in Cases of Family Violence
2. to publish this form on web sites

Timeframe: 2008

Implementation indicators:

1. drafted form for the standard methodology of reporting on the implementation of Rules of Procedure in Cases of Family Violence
2. the form published on web sites

Required financial resources:

The implementation of this measure does not require additional financial resources.

IV SHELTERS AND SUPPORT TO VICTIMS OF FAMILY VIOLENCE

a) Analysis and assessment of the situation

Starting from the principle that family violence represents a serious social problem, that the perpetrator is responsible for committed acts, that – in a large number of cases – perpetrators of violence are persons of male sex, and taking into account the phenomenon of “intergenerational transfer of violent behaviour,” i.e. the fact that by remaining in the family of a violent person children themselves become potentially violent, we are in accord regarding our efforts to undertake necessary measures for the purpose of protecting victims of violence and affirming their rights.

The implementation of the National Strategy against Family Violence for the period from 2005 to 2007 highlighted certain advancements in the approach to these issues, but also the necessity of including all structures of society in

order to stop this form of behaviour. However, all proposed measures and activities implemented in the stated period did not bring expected results.

In accordance with existing regulations, victims of family violence are provided with accommodation in the institutions intended for this purpose, and thus, protection; however, practice points to the need for providing safety in other areas of life, too. If a victim of violence has to leave home with the children and is placed in such kind of accommodation, and the perpetrator stays in the house/flat, it is obvious that not every person's right to private property is ensured. In this sense, having in mind the protection of victims of family violence, successful implementation of legal regulations – stipulating that perpetrator is to be removed from the family home, sanctioned and included in psychosocial and counselling programs for the purpose of re-socialization and, consequently, inclusion in the social community as a useful member – has actually not been provided. By taking the right attitude towards the perpetrator, i.e. including the perpetrator in such forms of assistance, we also protect victims of violence, namely by decreasing the risk of the relapse of violence, and by decreasing the costs of care for victims.

Therefore priority area of victims' protection is the resolution and improvement of the social status of victims, and as a way of empowering victims of family violence – their employment and provision of free legal aid. The social status encompasses the issues of housing, financial i.e. material assistance, healthcare and care for children victims of family violence. In this sense, there is a need to assess the current situation in order to draft, adopt and accomplish more efficient implementation of existing legal acts and regulations, for the purpose of determining priorities in realizing the right to allocation of adequate housing, the use or purchase of housing, and systematic and continuous enjoyment of basic life necessities of victims of family violence during their stay in the shelter and after their departure from the shelter. Furthermore, above stated also assumes the need for providing healthcare and other rights from the healthcare system, as well as motivating medical staff to report cases of physical harm caused by a family member, and provide support and assistance to children victims of family violence.

The area of employment encompasses the need to consider the possibility of returning to work and ensuring legal and other assistance to victims of violence,

in case the employment was terminated because of the consequences of experienced family violence, the possibility of giving precedence to unemployed victims of family violence, introducing subventions for entrepreneurs and self-employment for victims of violence, as well as ensuring efficient legal assistance in labour litigations and before the bodies that decide on labour rights of victims of family violence.

The area of legal assistance, as an especially important area, implies the analysis of priorities for ensuring free legal assistance, taking into account the criterion of urgency in solving basic life issues of victims of family violence who, on account of experienced violence, have been disadvantaged in their living, work and parenthood status. Furthermore, the stated also implies the need for analyzing existing legal acts and by-laws for the purpose and the necessity of having equal access to realizing these rights.

b) Objectives

Objectives of the area *Shelters and Support to Victims of Violence* in the following timeframe are:

- to advance the social status of victims of violence by enabling housing, ensuring financial i.e. material assistance, healthcare and care for children victims of family violence,
- to ensure employment and self-employment of victims of family violence,
- to take into account the needs of disabled persons – victims of family violence,
- to stimulate the work of civil society organizations that protect victims of family violence,
- to stimulate the founding of secret shelters for victims of violence.

c) Measures

1. To draft an overview of legal acts and by-laws regarding housing issues of victims of family violence

Carriers: *Ministry of the Sea, Tourism, Transport and Development, Central State Administrative Office for State Property Management of the Government of the Republic of Croatia, local and regional self-administration units, civil society organizations*

Activities:

1. to make an analysis of existing regulations

2. to draft and adopt a proposal for amendments and additions to existing regulations
3. to draft a special regulation for the purpose of determining priorities in realizing the right of victims of family violence to utilize houses/flats owned by the state and local and regional self-administration units, having in mind specific needs of disabled victims of violence
4. to provide housing for victims of family violence
5. to evaluate the effects of the implementation of regulations connected to providing housing for victims of family violence

Timeframe: Activities 1, 2 and 3 – 2008

Activities 4 and 5 – ongoing

Implementation indicators:

1. analysis of existing regulations made
2. the number and the quality of proposals for amendments and additions to existing regulations made and adopted
3. special regulation for the purpose of determining priorities in realizing the right of the victim of family violence to utilize houses/flats owned by the state and local and regional self-administration units made, having in mind specific needs of disabled victims of violence
4. the number and satisfaction of housed victims of family violence
5. evaluation of the implementation of regulations connected to housing care of victims of family violence made

Required financial resources:

Funding will be provided from the State Budget and budgets of local and regional self-administration units within competent bodies' budgetary positions.

2. To create preconditions for systematic and continuous dealing with the needs of housing, legal and institutional protection of victims of family violence

Carriers: Ministry of Health and Social Welfare, Ministry of Family, Veterans' Affairs and Intergenerational Solidarity, local and regional self-administration units, civil society organizations

Activities:

1. to create an overview of the existing funding of the needs of victims of family violence, including sources of funding, competent

- national authorities, competent authorities of local and regional self-administration units and regulations the financing is based on
2. to draft a proposal/estimate of future funding with the aim of satisfying the needs of victims of family violence, during their stay in shelters and after their departure from the shelters, and victims of violence using houses/flats owned by the state and local and regional self-administration units
 3. if necessary, to draft and adopt a proposal for amendments to existing regulations
 4. to ensure the implementation of regulations by allocating funds, with the aim of satisfying the needs of victims of family violence

Timeframe: Activities 1, 2 and 3 – 2008

Activity 4 – ongoing

Implementation indicators:

1. overview of existing funding for the needs of victims of family violence made, including sources of funding, competent state bodies, competent local and regional self-administration bodies and regulations the financing is based on
2. proposal/estimate of the future financing made, with the aim of satisfying the needs of victims of family violence during their stay in shelters and after their departure from the shelters, and victims of violence using houses/flats owned by the state and local and regional self-administration units
3. the quality and number of proposals for amendments to existing regulations made and adopted
4. amount of allocated funds for the purpose of meeting the needs of victims of family violence
5. user satisfaction

Required financial resources:

Funding will be provided from the State Budget and budgets of local and regional self-administration units within competent bodies' budgetary positions.

3. To make an analysis of shelters for women and children victims of family violence

Carriers: civil society organizations in cooperation with competent national authorities, local and regional self-administration units

Activities:

1. to make an analysis of shelters for women and children victims of family violence
2. to draft and propose a new approach to implementation and financing of the program for protection of women and their children victims of family violence

Timeframe: 2008Implementation indicators:

1. analysis of shelters for women and children victims of family violence made
2. a new approach to implementation and financing of the program for protection of women and their children victims of family violence made and proposed

Required financial resources:

Funding will be provided from the State Budget and budgets of local and regional self-administration units within competent bodies' budgetary positions.

4. To make an overview of existing legal and sub-legal regulations in the area of health insurance and health protection in relation to victims of family violence

Carriers: Ministry of Health and Social Welfare, Ministry of Justice

Activities:

1. to make an overview of existing regulations
2. to draft a proposal for amendments to the existing regulations with the aim of advancing the position of victims of violence – users of healthcare and health insurance, having in mind specific needs of disabled victims of violence
3. to ensure access to all types of healthcare to victims of family violence

Timeframe: 2008Implementation indicators:

1. overview of existing regulations made
2. a proposal of amendments to existing regulations drafted and adopted, with the aim of advancing the position of victims of violence – users of healthcare and health insurance, having in mind specific needs of disabled victims of violence

3. the number of victims of violence – users of existing types of health care

Required financial resources:

Funding will be provided from the State Budget within competent bodies' budgetary positions.

5. To plan and program the employment of victims of family violence

Carriers: *The Croatian Employment Institute, Ministry of the Economy, Labour and Entrepreneurship*

Activities:

1. to make an analysis of the results of the National Employment Action Plan for each year in relation to victims of family violence
2. to amend acts and by-laws that regulate employment precedence of victims of family violence and the possibility of re-employment following the termination of employment as a consequence of suffered family violence
3. to encourage the employment of victims of family violence
4. to monitor the employment of victims of family violence
5. to draw up a strategy for strengthening the entrepreneurship of victims of family violence

Timeframe: Activities 1 and 2 – 2008
Activities 3 and 4 – ongoing
Activity 5 – 2009

Implementation indicators:

1. produced analysis of the results of the National Employment Action Plan for each year in relation to victims of family violence
2. acts and regulations that stipulate employment precedence of victims of family violence amended, with the possibility of re-employment following the termination of work as a consequence of experienced family violence
3. the number and satisfaction of employed women victims of family violence
4. drawn up strategy for strengthening the entrepreneurship of victims of family violence

Required financial resources:

Funding will be provided from the State Budget within competent bodies' budgetary positions.

6. To encourage employers to employ victims of family violence

Carriers: Croatian Employment Institute, Ministry of the Economy, Labour and Entrepreneurship, civil society organizations

Activities:

1. to inform employers about the possibilities and advantages of employing victims of family violence
2. to draft a program for introducing subventions for entrepreneurs, legal and physical entities that employ victims of family violence

Timeframe: Activity 1 – ongoing

Activity 2 – 2008

Implementation indicators:

1. the number and the quality of printed materials, informative TV and radio programmes on the possibilities and advantages of employing victims of family violence
2. drafted program of introducing subventions to entrepreneurs, legal and physical entities that employ victims of family violence
3. the number of employers that have realized the right to subvention by employing victims of family violence

Required financial resources:

Funding will be provided from the State Budget within competent bodies' budgetary positions.

7. To plan and implement the program for further education of adult victims of family violence

Carriers: Ministry of Science, Education and Sport, Fund for Professional Rehabilitation and Employment of Disabled Persons

Activities:

1. to draft and adopt a program for further education of adult victims of family violence
2. to implement the program for further education of adult victims of family violence regularly

Timeframe: Activity 1 – 2008

Activity 2 – ongoing

Implementation indicators:

1. program for further education of adult victims of family violence drafted and adopted
2. the quality of the program for education of adult victims of family violence

3. the number and satisfaction of the attendants of the program for education of adult victims of family violence

Required financial resources:

Funding will be provided from the State Budget, within competent bodies' budgetary positions.

8. To create conditions for inclusion of children victims of family violence into kindergartens and pre-school, elementary and secondary education programs

Carriers: Ministry of Science, Education and Sports, local and regional self-administration units

Activities:

1. to provide temporary inclusion of children victims of family violence into educational institutions, having in mind specific needs of children with developmental difficulties – victims of family violence
2. to ensure funding necessary for the inclusion of children victims of violence into existing programs of education in the areas of local and regional self-administration units
3. to introduce financial benefits and exemption from paying the cost of stay of children victims of violence in kindergartens and inclusion in programs of pre-school education
4. to ensure funding for the implementation of additional programs according to the needs of children victims of family violence (psychosocial support and assistance, individual treatment, individualized approach to children in order to facilitate acquisition of educational programs, working with children in order to establish quality relationships with their peers)

Timeframe: Activity 1 – 2008

Activity 3 – 2009

Activities 2 and 4 – ongoing

Implementation indicators:

1. provided temporary inclusion of children victims of violence in educational institutions, taking into account specific needs of children with developmental difficulties – victims of family violence

2. ensured funding for the inclusion of children victims of violence in existing educational programs in the areas of local and regional self-administration units
3. introduced financial benefits and exemptions from paying the costs of the stay of children victims of violence in kindergartens and inclusion in pre-school educational programs
4. ensured funds for the implementation of additional programs according to the needs of children victims of family violence (psychosocial support and aid, individual treatment, individualized approach to children in order to facilitate the acquisition of educational programs, working with children on the establishment of quality relationships with their peers)
5. the number and satisfaction of children included in the implementation of additional programs

Required financial resources:

Funding will be provided from the State Budget and budgets of local and regional self-administration units within competent bodies' budgetary positions.

9. To ensure financial support to the activities of civil society organizations working on the prevention and elimination of various forms of family violence

Carriers: *Ministry of Family, Veterans' Affairs and Intergenerational Solidarity, Ministry of Health and Social Welfare, Office of the Government of the Republic of Croatia for Gender Equality, Office of the Government of the Republic of Croatia for Human Rights, local and regional self-administration units, civil society organizations*

Activities:

1. to support financially the activities of civil society organizations working on the prevention and elimination of various forms of family violence

Timeframe: ongoing

Implementation indicators:

1. the number of civil society organizations working on the prevention and elimination of different forms of family violence that realized financial support for the implementation of projects
2. the number and quality of programs/projects of civil society organizations that financial support was realized for

3. the number and satisfaction of users of programs/projects

Required financial resources:

Funding will be provided from the State Budget and budgets of local and regional self-administration units within competent bodies' budgetary positions.

10. To encourage the founding of counselling centres for victims of family violence in areas where these have not been established yet and to secure financial support

Carriers: Ministry of Health and Social Welfare, Ministry of Family, Veterans' Affairs and Intergenerational Solidarity, Office of the Government of the Republic of Croatia for Gender Equality, local and regional self-administration units, civil society organizations

Activities:

1. to stimulate the founding and operation of counselling centres for victims of family violence
2. to provide financial support to the operation of counselling centres for victims of family violence

Timeframe: ongoing

Implementation indicators:

1. the number of newly founded counselling centres for victims of family violence
2. provided financial support for the operation of counselling centres for victims of family violence

Required financial resources:

Funding will be provided from the State Budget and budgets of local and regional self-administration units within competent bodies' budgetary positions.

11. To encourage the founding of secret shelters for victims of family violence

Carriers: Ministry of Health and Social Welfare, Office of the Government of the Republic of Croatia for Human Rights, Office of the Government of the Republic of Croatia for Gender Equality, civil society organizations

Activities:

1. to encourage the establishment and operation of secret shelters for victims of family violence

2. to provide financial support for the operation of secret shelters for victims of family violence

Timeframe: ongoing

Implementation indicators:

1. the number of newly established secret shelters for victims of family violence
2. provided financial support for the operation of secret shelters for victims of family violence

Required financial resources:

Funding will be provided from the State Budget and budgets of local and regional self-administration units within competent bodies' budgetary positions.

V IMPROVING THE STATUS OF VICTIMS IN PROCEDURES PARTICIPATED BY THEM

a) Analysis and assessment of the situation

A new approach to victims and witnesses was established in 1985 by the *United Nations Declaration on Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power*. The standards of the protection of victims' basic rights set by the Declaration serve as guidelines for the reforms of national penal systems. Along with the mentioned UN Declaration, among other international documents dealing with the issues of protecting victims/witnesses, we should especially point out the Council of Europe's documents, namely, the *European Convention on the Compensation of Victims of Violent Crimes* (1983), *Convention on the Protection of Children from Sexual Exploitation and Sexual Abuse* (2006), and a series of recommendations, the most important being the *Recommendation Rec(2006)8 on Support to Crime Victims*. A number of verdicts by the European Tribunal for Human Rights relate to the issues of protection of rights of victims/witnesses during criminal proceedings, e.g. the use of anonymous witnesses, the right to compensation, etc. Documents of the EU that refer to the protection of rights and provision of support to victims/witnesses are the *Framework Decision on the Standing of Victims in Criminal Proceedings* (2001), *Directive 2004/80/EC which relates to crime victims' compensation* (2004) and *European Convention on Human Trafficking* (2005).

In the Republic of Croatia, there is a wide variety of acts that ensure protection of the rights of victims/witnesses of criminal i.e. misdemeanour offences, victims of family violence likewise. However, there are certain deficiencies in the legal framework regarding to the victim's/witness' rights protection, i.e. compensation of damages by the state to the victims of criminal offences has not been regulated, there are no sufficient mechanisms for decreasing secondary victimization, there are gaps in regulating the safety of witnesses and their privacy, the provision of free legal assistance has only partly been regulated, etc.

Following the enforcement of the *Act on Witnesses' Protection* (Official Gazette No. 163/03), on January 1st 2004, Ministry of the Interior established the Witness Protection Unit as a separate organizational unit within the Police Head Office. The unit was established with the aim of providing protection and assistance to endangered victims/witnesses and persons they are close with, who are exposed to serious threats to their life, health, physical inviolability, freedom or significant assets, because of their testimony in criminal procedures for a certain scope of criminal offences that, since the amendments of the Penal Code from 2006, also encompass the criminal act of violent behaviour in the family (Article 215a.). The unit's mandate is very limited and boils down to implementing and organizing protection programs, urgent measures and performing all other tasks connected to the protection of endangered persons. This unit does not have the function of providing psychological or legal counselling, giving information or other types of assistance to victims/witnesses.

Recently, within the project carried out in cooperation with the Embassy of Great Britain, a group for providing assistance to witnesses of the court in the City of Vukovar, was established. A series of "women's organizations" provide information and various types of assistance and counselling to women victims of family and sexual violence.

In the Republic of Croatia, there is actually no organized and systematic assistance either for victims generally or for the victims of family violence. Of course, certain types of assistance to victims of criminal offences are provided through healthcare and social services and individual civil society organizations. There is a great need for building a support system for victims of family violence and not only on the part of the victims but

also the part of the employees in the judicial system themselves, who often notice the needs of victims/witnesses but simply do not have time to deal with them, or lack sufficient knowledge on how to help them. It is especially important to ensure that victims/witnesses are informed about their rights and the phases of criminal i.e. misdemeanour proceedings, to provide physical protection to victims and psychological and emotional support, to ensure free legal assistance, the possibilities of employment and additional education.

There is also a great need for systematic training of all those who are in contact with victims/witnesses in general, and especially, victims of family violence, regarding their rights and methods of treating them and forms of providing support, particularly psychological and emotional ones.

b) Objectives

Objectives of the area *Improving the status of victims in procedures participated by them*, in the following timeframe are:

- to harmonize national legislation that refers to the protection of victims' rights with the requirements of EU and requests and recommendations of the Council of Europe,
- to adjust the criminal and misdemeanour procedure for victims of family violence regarding ensuring victims' rights,
- to establish a system for providing support to victims/witnesses of family violence,
- to promote the rights of victims and support to victims and witnesses of criminal and misdemeanour offences of family violence.

c) Measures

1. To implement, publish and discuss the results of research that will enable shaping of meaningful and rational policy of the protection of rights and providing support to victims/witnesses of family violence

Carriers: Office of the Government of the Republic of Croatia for Gender Equality, Ministry of Family, Veterans' Affairs and Intergenerational Solidarity, State Attorney's Office of the Republic of Croatia

Activities:

1. to conduct research on the possibilities of the protection of rights and providing support to victims/witnesses of family violence

2. to publish research results with the aim of shaping meaningful and rational policy of the protection of rights of and providing support to victims of family violence

Timeframe: 2009

Implementation indicators:

1. research on the possibilities of protecting the rights of and providing support to victims/witnesses of family violence conducted
2. research results with the aim of shaping meaningful and rational policy of protecting the rights of and providing support to victims/witnesses of family violence published

Required financial resources:

Funding will be provided from the State Budget, within competent bodies' budgetary positions.

- 2. To determine the main carrier of creating the policy of providing support to victims/witnesses of family violence, who would at the same time supervise the policy of protecting the rights of victims of family violence**

Carriers: The Office for Human Rights of the Government of the Republic of Croatia, Ministry of Justice, Ministry of Health and Social Welfare, Ministry of the Interior, Ministry of Family, Veterans' Affairs and Intergenerational Solidarity, Office of the Government of the Republic of Croatia for Gender Equality, civil society organizations

Activities:

1. to determine the main carrier of creating the policy of providing support to victims/witnesses of family violence
2. to stipulate the scope of work of the carrier of creating the policy of providing support to victims/witnesses of family violence

Timeframe: 2008

Implementation indicators:

1. main carrier of creating the policy of providing support to victims/witnesses of family violence determined
2. scope of work of the carrier of creating the policy of providing support to victims/witnesses of family violence stipulated

Required financial resources:

Funding will be provided from the State Budget, within competent bodies' budgetary positions.

3. To create an analysis of international documents, good practices in other states and legal acts of the Republic of Croatia that refer to the protection of rights of victims/witnesses and the provision of support to victims/witnesses, and to draft proposals for amendments i.e. enforcement of new regulations taking special account of the needs of victims of family violence

Carriers: Ministry of Justice, Ministry of Family, Veterans' Affairs and Intergenerational Solidarity, Ministry of Foreign Affairs and European Integration, Ministry of the Interior, Ministry of Health and Social Welfare, Office for Human Rights of the Government of the Republic of Croatia, civil society organizations

Activities:

1. to establish a task force for the creation of analysis of international documents, good practices in other states and legal acts of the Republic of Croatia that refer to the protection of rights of victims/witnesses
2. to make an analysis of international documents, good practices in other states and legal acts of the Republic of Croatia that refer to the protection of rights of victims/witnesses
3. to draft a proposal for amending the existing i.e. enforcement of new regulations, taking special account of the needs of victims/witnesses of family violence

Timeframe: 2008

Implementation indicators:

1. task force for the creation of analysis of international documents, good practices in other states and the legal acts of the Republic of Croatia that refer to the protection of rights of victims/witnesses established
2. analysis of international documents, good practices in other states and the legal acts of the Republic of Croatia that refer to the protection of rights of victims/witnesses made
3. proposal for amending i.e. enforcement of new regulations made, taking special account of the needs of victims of family violence/witnesses
4. amendments to existing regulations adopted i.e. new regulations enforced

Required financial resources:

Funding will be provided from the State Budget, within competent bodies' budgetary positions.

4. To incorporate the protection of victims of criminal offences in general, and victims of family violence in particular, during the creation of amendments to relevant acts

Carriers: *Ministry of Justice in cooperation with responsible state entities*

Activities:

1. during the creation of amendments of relevant acts (the Penal Code, the Act on Criminal Procedure, the Act on the Protection against Family Violence), to take into account the need for the protection of the rights of victims of criminal offences, with an emphasis on victims of family violence, including the right to information, the right to access to courts, the right to damage compensation, the right to insurance, the right to protection, the right to privacy, etc.

Timeframe: ongoing

Implementation indicators:

1. the number of amendments to acts made, where the need of protecting the rights of victims of criminal offences has been taken into account, with an emphasis on victims of family violence, including the right to information, the right to access to courts, the right to damage compensation, the right to insurance, the right to protection, the right to privacy, etc.

Required financial resources:

Funding will be provided from the State Budget, within competent bodies' budgetary positions.

5. To ensure that criminal i.e. misdemeanour procedures do not cause secondary victimization of victims, and that aid is provided during these procedures (psychological, emotional, health, social, etc.) to victims of family violence

Carriers: *Ministry of Justice, Ministry of the Interior, State Attorney's Office of the Republic of Croatia, Ministry of Health and Social Welfare, civil society organizations in cooperation with state and public institutions*

Activities:

1. to create a system of measures that will stop secondary victimization of victims during criminal i.e. misdemeanour procedures

2. to implement measures for preventing victims' secondary victimization
3. to ensure the provision of all necessary assistance (psychological, emotional, health, social, etc.) to victims of family violence

Timeframe: Activity 1 – 2009

Activities 2 and 3 – ongoing

Implementation indicators:

1. created system of measures that will stop secondary victimization of the victim during criminal i.e. misdemeanour procedures
2. the number of implemented measures with the aim of preventing secondary victimization of victims
3. the number of victims of violence to whom necessary types of support have been provided

Required financial resources:

Funding will be provided from the State Budget, within competent bodies' budgetary positions.

6. To draft a program i.e. to determine measures that need to be undertaken in order to alleviate negative effects of family violence and to provide assistance in the rehabilitation of the victims of family violence in the community, at home and at work, and to determine the providers of these measures

Carriers: *Ministry of Health and Social Welfare, Ministry of the Economy, Labour and Entrepreneurship, Ministry of Justice, Ministry of Family, Veterans' Affairs and Intergenerational Solidarity, Ministry of the Interior, Office of the Government of the Republic of Croatia for Gender Equality, the Office for Human Rights of the Government of the Republic of Croatia, civil society organizations*

Activities:

1. to establish a task force for the creation of the program i.e. measures with the aim of alleviating negative effects of family violence and of providing aid to victims of family violence in their rehabilitation
2. to make a program i.e. to determine measures with the aim of alleviating negative effects of family violence and of providing aid to victims of family violence in their rehabilitation
3. to adopt the program i.e. the system of measures
4. to implement the program
5. to evaluate the effects of program/measures implementation

Timeframe: Activities 1, 2 and 3 – 2010
Activities 4 and 5 – ongoing

Implementation indicators:

1. established task force for drafting the program i.e. measures with the aim of alleviating negative effects of family violence and providing assistance in rehabilitation of the victims of family violence
2. drafted and adopted program i.e. determined measures with the aim of alleviating negative effects of family violence and of providing aid to victims of family violence in their rehabilitation
3. the quality of adopted program
4. the number and satisfaction of the program's users
5. completed evaluation of the effects of the implementation of the program/measures

Required financial resources:

Funding will be provided from the State Budget, within competent bodies' budgetary positions.

7. To ensure free, equally accessible assistance to victims of family violence via specialized associations/organizations/services for providing assistance to victims of family violence (counselling, medical and forensic examinations, post-traumatic psychological and social assistance, protection)

Carriers: Ministry of Family, Veterans' Affairs and Intergenerational Solidarity, Ministry of Health and Social Welfare, Ministry of the Interior, Ministry of Justice, civil society organizations

Activities:

1. to draft a program for providing assistance to victims of family violence
2. to determine the manner of providing assistance to victims and the system of financing the program implementation
3. to develop a system for quality control and the evaluation of the effects of program implementation
4. to implement the program for providing assistance to victims of family violence

Timeframe: Activities 1, 2 and 3 – 2010
Activity 4 – ongoing

Implementation indicators:

1. drafted and adopted program for providing assistance to victims of family violence
2. determined manner of providing assistance to victims and the system of financing the program implementation
3. completed system for evaluation and quality control of implemented programs
4. quality of the program for providing aid to victims of family violence
5. the number and satisfaction of program's beneficiaries

Required financial resources:

Funding will be provided from the State Budget, within competent bodies' budgetary positions.

8. To network various state administration services and civil society organizations that provide support to victims/witnesses in general and victims/witnesses of family violence in order to provide their coordination

Carriers: Ministry of Health and Social Welfare, Ministry of the Interior, Ministry of Family, Veterans' Affairs and Intergenerational Solidarity, Ministry of Justice, Office of the Government of the Republic of Croatia for Gender Equality, the Office for Human Rights of the Government of the Republic of Croatia, civil society organizations

Activities:

1. to draft a plan for networking of various state administration services and civil society organizations that provide support to victims/witnesses in general and victims/witnesses of family violence
2. to determine sources of funding intended for maintaining the network among various state administration services and civil society organizations for the purpose of their coordination

Timeframe: 2010

Implementation indicators:

1. drafted plan for networking of various state administration services and civil society organizations that provide support to victims/witnesses in general and victims/witnesses of family violence
2. determined sources of funding intended for the maintenance of the network of various state administration services and civil society organizations, for the purpose of their coordination

Required financial resources:

Funding will be provided from the State Budget, within competent bodies' budgetary positions.

9. To equip police premises (for conducting informative interviews with children and minors – victims of all penalized actions) and courts in order to meet the needs of victims/witnesses (special waiting rooms for victims/witnesses separated from those where the accused is waiting, introducing video links to all courts, etc.)

Carriers: Ministry of Justice, Ministry of the Interior

Activities:

1. to draft a plan for equipping all courts in order to meet the needs of victims/witnesses by providing special waiting rooms for victims/witnesses, separated from those where the accused is waiting, introducing video links in all courts, etc.
2. to draft a plan for equipping rooms in official police premises for conducting informative interviews with victims – children and minors
3. to provide funding intended for equipping courts and police premises
4. to equip courts and police premises with the aim of meeting the needs of victims/witnesses

Timeframe: Activities 1 and 2 – 2009

Activity 3 – ongoing, per years

Activity 4 – 2010

Implementation indicators:

1. drafted plan for equipping courts for meeting the needs of victims/witnesses
2. drafted plan for equipping rooms in official police premises for conducting informative interviews with victims – children and minors
3. provided funding intended for equipping courts and police premises
4. the number of courts and police premises equipped for the purpose of meeting the needs of victims/witnesses

Required financial resources:

Funding will be provided from the State Budget, within competent bodies' budgetary positions.

10. To issue a guide on the treatment of victims/witnesses of family violence, ways of interviewing them and ways of avoiding secondary victimization

Carriers: Ministry of Justice, Ministry of the Interior, State Attorney's Office of the Republic of Croatia, civil society organizations

Activities:

1. to gather international and national examples of good practices in dealing with victims of family violence, ways of interviewing them and ways of avoiding secondary victimization
2. to issue a guide on the treatment of victims of family violence, ways of questioning them and ways of avoiding secondary victimization
3. to print the guide
4. to publish the guide on websites and disseminate it

Timeframe: 2009

Implementation indicators:

1. gathered international and national examples of good practices of dealing with victims of family violence/witnesses, ways of questioning them and ways of avoiding secondary victimization
2. a guide on the treatment of victims of family violence/witnesses, ways of interviewing them and ways of avoiding secondary victimization made and printed
3. the guide published on websites
4. the number of disseminated guides

Required financial resources:

Funding will be provided from the State Budget, within competent bodies' budgetary positions.

11. To organize further training, within the cooperation of all competent state bodies, of all employees of the police, State Attorney's Office, lawyers, judges, persons that would work in services/organizations for providing support to victims/witnesses of family violence, volunteers and any other persons coming into contact with victims on daily basis (medical staff, social workers, employees of civil society organizations) regarding the rights of victims/witnesses of family violence, their needs regarding support and the existing possibilities

Carriers: responsible national authorities whose employees will attend training programs (Ministry of Justice – the Judiciary Academy, Ministry

of the Interior, State Attorney's Office of the Republic of Croatia, Ministry of Health and Social Welfare), Croatian Bar Association – the Lawyers' Academy, Croatian Medical Chamber, scientific institutions, civil society organizations

Activities:

1. to draft a program for further education of employees and volunteers who come into contact with victims of family violence, regarding the rights of victims/witnesses, their needs for support and the existing possibilities
2. to implement further training of employees and volunteers
3. to develop a quality control system and evaluation of the effects of training programs

Timeframe: Activities 1 and 3 – 2009

Activity 2 – ongoing

Implementation indicators:

1. drafted program of further education of employees and volunteers who deal with victims of family violence regarding the rights of victims/witnesses, their needs for support and the existing possibilities
2. the number and quality of implemented programs for employees and volunteers
3. developed system of monitoring, quality control and evaluation of implemented programs of further education, with corresponding instruments and procedures
4. implemented evaluation of the effects of further education

Required financial resources:

Funding will be provided from the State Budget, within competent bodies' budgetary positions.

VI RAISING PUBLIC AWARENESS REGARDING THE ISSUE OF FAMILY VIOLENCE

a) Analysis and assessment of the situation

Media in the Republic of Croatia have a special role in cases of reporting on family violence. Experience in media coverage on the issues of family violence so far point to the need for a more systematic approach of the media for the

purpose of protecting the identity of all victims of violence, with an emphasis on victims of family violence. Special attention needs to be directed at the protection of women, children and minors – victims of family violence. This need is also stressed by the ethical code of journalists which stipulates that “the journalist must protect person’s intimacy from unjustified and sensationalist exposure in the public and he/she must respect everybody’s right to private and family life, home, health and correspondence“. In this sense, when reporting on committed violence in the family, editors of daily and weekly papers, journalists and reporters from the very location, must at all times bear in mind the fact that victims of violence, regardless of their sex and age, are in an extremely difficult situation and are especially vulnerable to reactions coming from the environment, which most often starts with the presupposition of “shared responsibility for violence,” which places victims in a particularly difficult situation. This is exactly why the privacy of victims should be protected.

In order to realize stated strivings, it is necessary, for the purpose of additional awareness of the severity of the issue of family violence and the needs of victims of violence, to provide first of all the education and raise the awareness of journalists and editors of printed and electronic media who monitor this area of social reality, where it would be pointed to the role of media in preventing and eliminating family violence, and the need for protecting the privacy and identity of victims of violence. It often happens that, on account of the desire for quicker delivery of information and sensationalism, the protection of the victim is placed in the background. A published picture of the victim in printed and electronic media often additionally aggravates already difficult situation. Because of this, especially in smaller communities, the victim becomes an object of mockery, laughter and even banishing. It is precisely because of this that it is necessary to educate journalists who cover the issues of family violence through round tables, seminars and expert lectures.

Journalists should, along with police officers, be the first ones informed about family violence, but – by this very fact – they should also be the first ones to bear the responsibility in case when the information turns sensational and harms directly the identity of the victim. It is very important that the journalist is aware of the real source of information, that he/she avoids incomplete information which is often the only source of written articles, and further stigmatizes the victim. The journalist must thoroughly process the information. According to

the aforementioned, it is necessary to highlight the *Guide for Media Reporting on Family Violence*, published by the Ministry of Family, Veterans' Affairs and Intergenerational Solidarity, which lays out the legal framework connected to media reporting, as well as the good and bad examples of media practice, and the guidelines for media reporting on family violence.

In the implementation of the activities for raising public awareness of detrimental effects and unacceptability of family violence, media have a key role that can be realized through radio and TV programmes. Stories of victims of violence and violent behaviour in the family, bringing experts into radio and TV programmes are a good way to draw the attention of the public to this, increasingly expressed social problem. Thus, the important task of the media in the promotion of this issue is warning the institutions about the need for the implementation of legal obligations for the purpose of the prevention of new cases of family violence. Besides that, it is possible to sensitize the public additionally through promotional materials which would point to the need of preventing such behaviour and detrimental consequences for victims of violence.

b) Objectives

Objectives of the area *Raising Public Awareness regarding the Issues of Family Violence* in the following timeframe are:

- making media employees aware of the damage of violent behaviour and implementing further education on the possibilities of reporting on stated issues,
- raising public awareness on harmful effects of violent behaviour,
- sensitizing the public to the issues of family violence.

c) Measures

1. To implement the education of media employees on the possibilities of reporting on family violence

Carriers: *Croatian Journalists' Association, the media (HRT – public television)*

Activities:

1. to organize and implement expert lectures, round tables and seminars for media employees on the possibilities of reporting on family violence

Timeframe: ongoing

Implementation indicators:

1. the number and quality of provided expert lectures, round tables and seminars for media employees on the possibilities of reporting on family violence
2. the number of media employees – attendants of lectures, seminars and round tables
3. participants' satisfaction

Required financial resources:

Funding will be provided from the State Budget, within competent bodies' budgetary positions.

2. To regularly update the Address Book of Institutions, Organizations and Other Bodies Providing Assistance, Support and Protection to Victims of Family Violence and to ensure its availability to the widest public

Carriers: Ministry of Family, Veterans' Affairs and Intergenerational Solidarity, civil society organizations

Activities:

1. to gather, once a year, data on institutions, organizations and bodies providing aid to victims of family violence
2. to enter the changes and amendments into the Address Book
3. to print the Address Book
4. to publish the Address Book on websites and disseminate it

Timeframe: ongoing

Implementation indicators:

1. gathered data on institutions, organizations and entities providing assistance to victims of family violence
2. the changes and amendments entered into the Address Book
3. publication of the Address Book once a year
4. publishing the Address Book on the web site
5. the number of disseminated copies of the Address Book

Required financial resources:

Funding will be provided from the State Budget, within competent bodies' budgetary positions.

3. To mark regularly the dates related to the promotion of human rights and the improvement of the position of victims of family violence for the purpose of raising public awareness

Carriers: Ministry of Family, Veterans' Affairs and Intergenerational Solidarity, Ministry of the Interior, Ministry of Justice, Ministry of Health

and Social Welfare, Ministry of Science, Education and Sport, Office of the Government of the Republic of Croatia for Gender Equality, the Office for Human Rights of the Government of the Republic of Croatia, local and regional self-administration units, county committees for gender equality, civil society organizations

Activities:

1. to implement regularly the activities of marking the dates related to the promotion of human rights and the improvement of the position of victims of family violence

Timeframe: ongoing

Implementation indicators:

1. the number and quality of undertaken activities
2. satisfaction of activities' beneficiaries

Required financial resources:

Funding will be provided from the State Budget and budgets of local and regional self-administration units, within competent bodies' budgetary positions.

4. To ensure the availability of information on protection against family violence

Carriers: competent national authorities, local and regional self-administration units, county committees for gender equality, civil society organizations

Activities:

1. to print regularly promotional materials (leaflets, brochures, etc.) intended for victims of family violence
2. to disseminate promotional materials for the purpose of ensuring their availability

Timeframe: ongoing

Implementation indicators:

1. the quantity and quality of printed materials
2. the quantity of disseminated materials
3. beneficiaries' satisfaction

Required financial resources:

Funding will be provided from the State Budget and budgets of local and regional self-administration units, within competent bodies' budgetary positions.

3. Final Provisions

1. State administration bodies must implement the measures set in the National Strategy of Protection against Family Violence with the aim of advancing the protection of victims of family violence.
2. Ministry of Family, Veterans' Affairs and Intergenerational Solidarity monitors the implementation of the National Strategy of Protection against Family Violence, for the Period from 2008 to 2010, and reports to the Government of the Republic of Croatia.
3. All bodies in charge of implementing the measures of the National Strategy of Protection against Family Violence must draft regulations for the implementation of the measures within their competence.
4. All bodies in charge of implementing the measures of the National Strategy must include these in their annual plans, and ensure the funds for their implementation for each year from the State Budget and the budgets of local and regional self-administration units.
5. The Government of the Republic of Croatia will establish a Committee for the Improvement of Protection against Family Violence until the end of the year 2008.
6. In case there is a change in the structure of state administration bodies which are carriers of the measures, the Ministry in charge of family affairs will redistribute the carrier.
7. Ministry of Family, Veterans' Affairs and Intergenerational Solidarity will print, within 6 months from its adoption, the National Strategy in black print, in Braille alphabet or audio recording, and will publish it on the web site.
8. The National Strategy of Protection against Family Violence, for the Period from 2008 to 2010, will be published in the Official Gazette.

